I. N. D. N. J. C.

DISSERTATIO JURIDICA DE LAMIIS EARUMQUE PROCESSU CRIMINALI,

Quam

AUXILIANTE DIVINA GRATIA

Consensu & Authoritate

MAGNIFICI JCTORUM ORDINIS IN ILLUSTRIBUS ATHENIS SALANIS

SUB PRÆSIDIO

Magnifici, Nobilissimi, Amplissimi, Consultissimi atque Excellentissimi

DN. ERNESTI FRIDERICI Schröter/

Hereditarii in Wickerstädt/ JCti & Antecessoris hujus Salanæ Famigeratissimi, Consiliarii Saxonici, Curiæ Provincialis, Facultatis Juridicæ & Scabinatus Assessoris longe Gravissimi,

Domini Patroni, Præceptoris atque Promotoris sui nullo non honoris & observantiæ cultu sanctè devenerandi, colendi,

Publicæ Eruditorum censuræ subjicit,

MICHAEL PARIS Walburger/

Grœbzigâ Anhaltinus,

In Acroaterio JCtorum ad diem 1. *Maj. A.* 1670.

Editio Secunda.

JENÆ, Literis Joh. Jacobi Bauhoferi, 1690.

PARI
sine
VI
Magnificis, Generosa
Maximeque

DN. GEBHARDO
PARIDI A VVERDER,

Serenissimi ac Celsissimi Principis ac
Domini

DN. IMMANUELIS,

Principis ANHALTINI &c.
INTIMÆ ADMISSIONIS CONSILIARIO
SPLENDIDISSIMO
ut &
RERUM PROVINCIALIUM SUBDIRECTORI
GRAVISSIMO
HÆREDITARIO DOMINO IN
Gröbzigk und Bißperoda ꝛc.

Dominis suis, Patro
Optumis
S.

nter tria illa §.3. Inst. de J. & J. recensita
cum illud, quò optimâ Juris ac Æqui Magistra Na
bus: Ex hoc enim ceu fœcundô solô cætera virtu
cum æstumo, neminem invenio, cui hoc quic
offerat jure, quàm VOBIS MAGNIFICI, GENE

VIRORUM

pari

RIS

Nobilitate Illustribus

Strenuis

DN. PARIDI A VVERDER,

Serenissimi ac Celsissimi Principis

ac Domini

DN. JOHANNIS GEORGII,

Principis ANHALTINI &c. &c. &c.

CONSILIARIO LONGE EMINENTISSIMO,

HÆREDITARIO DOMINO IN

Werdershausen/Reinsdorff/Reupigk und Bresen.

nis ac Mecænatibus

Maxumis

D.

generalia Juris principia, summæ dignitatis occupat lo-
tura *suum cuique tribuere* religiosâ severitate omnibus edixit mortali-
tum decora felici succrescunt proventu. Pensius hæc quando me-
quid est conatuum, præpotens gratissimæ mentis impetus, potiori
ROSISSIMI VIRI, quos æquali eminentissimarum virtutum jugô,

Amplis-

Amplissimorum honorum fastigiô, arctissimô consanguinitatis fœdere propitium consociavit Numen. Nam ut maximam terrenæ felicitatis partem VOBIS dilectissimi mei Parentes acceptam referunt, ita duplici debitorum nexu VOBIS me obstrictum esse prolixè fateor. At ne blandius hæc quàm verius in VOS dicta videantur amplissimas MUNIFICENTIÆ VESTRÆ laudes consultius silentii peplô involvam, quam ut easdem angustissimâ hac coarctarem paginâ, eò quod verear, ne harum pondere, quas meruistis, obrutus, magis ingenii mei imbecillitatem detegam, quàm vestrarum virtutum splendorem, sicuti par est, adumbrem. VESTRIS igitur Auspicatissimis NOMINIBUS paupertini ingenii mei partum, aut abortum potius negligenti celeritate exclusum in signum gratæ mentis suscipiendum offero, in summô beneficiorum positurus genere, si VESTRA Authoritate, quâ orbem illustratis, quod hujus perfectioni deest, supplere non dedignati fueritis. Ita enim à malevolorum dicteriis vindicatum iri nullus ambigo. Quod reliqvum, Æternum Numen supplicibus venerabor precibus, jubeat Fata suum tueri officium, atque VOS MAXVMI PATRONI cum Familiis Prolibusque Masculis in utriusque perantiqui stemmatis Werderiani ulterius incrementum, quàm diutissimè salvos sospitesque præstare. Deus VOS Patriæ columina servet, VESTRA salus nostra salus, verè dicit, Juratus dicit.

Dabam Jenæ è
Museo Id. Maji
A. MDCLXX.

çum Veteranis Imperatori August.
Constantino *in l. 1. C. de Veteran.*
acclamantibus

Vestrarum Magniff. Generositt.

devotissimus

Cliens ac Servus

Michaël Paris Wallburger.

PROOEMIUM.

diosum, fateor, à natura accidit hominibus ad ambas usque aures vitiis immersis, actiones eorum sub æqvum virtutum examen vocari. Odiosum iisdem est, injustas eorum actiones ad justitiæ stateram expendi: Magis autem odiosum est delicta & crimina eorum Nemesi destinare. Adeò ut censuram vitiorum suorum æquô animô ferre velit nemo. Ast de isthoc odiô vulgi, qui injustitiam, ejusque comitem poenas, è Republ. ad ultimam Thulen relegatas cupiunt, Judex non deses nec resupinâ cervice tantum titulum gerens, *uti vocatur in L. 5. C. de custod. reor.* non minus laboret, quam de ranis palustribus; sed subditorum, quibus præest, actiones vitiosas corrigat, ut honestè vivant; injustas refrænet, ut alterum non lædant, & suum cuique tribuant, §. 3. *de I. & I.* delicta, & crimina publica justâ animadversione vindicet. Cum Reipubl. intersit, ne delicta maneant impunita *l. 13. ff. de Off. Præsid.* Virtuosis verò actionibus præmia præponat ampla, ut ad majora audenda invitentur. Verùm, quoniam in civili gubernatione, (quæ omni ætate, maximè verò hac

nostra vitiorum (si ulla fuit alia) præferaci, magis in pœnâ infligenda, quam præmiô distribuendô consistit,) custodiendâ & conservandâ fermè utramque paginam faciunt leges pœnales, quæ non abs re anima & spiritus vitales Reipubl. audiunt. Has enim si è Republ. tollas, mirâ metamorphosi, summa imis, & ima summis misceri videbis.

Quæ cum ita sint, summâ, hortatu Sacratiss. Imperat. *in procem. Instit.* §. 7. ope & alacri studiô quilibet leges illas (pœnales puta) accipiat, & se ipsum sic eruditum reddat, ut spes ipsum pulcherrima foveat, & possit etiam Rempubl. in partibus credendis rectè gubernare.

Quem in finem in Almâ ac Illustri LL. matre & Nutrice Salanâ hâc, à Sereniss. ac Celsiss. Dominis Nutritiis, Ampliss. Facultati Juridicæ, cupidam legum juventutem criminalia cum curâ docendi munus quondam demandatum fuit. Quorum clementissima mandata *Magnificus Dominus Præses, JCtus & Antecessor famigeratissimus* Patronus ac Præceptor meus ætatem colendissimus, digerit, persequitur, & Deô propitiô conficiet. Tanti igitur studiorum meorum ducis & Præceptoris vestigiis inhærens, ausus fortè meos (nisi me amor suscepti laboris fallit,) in materia juris Criminalis difficili pariter ac necessaria, atrô

cal-

calculô notabit nemo, si quorum mihi sancta semper videri persona debet *Ulpian. in l.9. ff. de Obs. Parent. & Patron. præstand.* quorum refragari obsequiis fas non est *l. ult. C. eod.* jussu, Thematis locò in arbitrium meum pure collati, præsentem criminalem materiam, de LAMIIS, quarum hæresis per totam fermè Europam deplorandis incrementis gliscit, in nostra cathedrâ Juridicâ vix antehàc ventilatam, in judiciis autem & Scabinatibus frequentissimam, pro ingenii modulo & materiæ sublimitate, qvæ etiam Magni Nominis JCtos, & Judices versatissimos in examinandis LAMIIS torsit, paucula eaqve observatu digna; initiò qvidem de Lamiarum Naturâ & Potestate, ac deinde de ordine judiciario in hoc crimine servando, prout consvetarum disputationum angusti cancelli concedunt, differere allaboravero. Tu autem edecumati candoris Lector, ne fortè religioni tibi statuas hasce pagellas perlustrare, propter parum religiosas formulas, qvæ alias impiis Diaboli instrumentis solennes sunt; scias velim me illas, & superstitiosa artium Diabolicarum fundamenta cum anilibus deliramentis, pro piò ac pudico, (ut me collaudem) ingenio non expressisse, sed saltim leviter attigisse, & pro JCtorum instituto scelus indicasse, ac pœnas sceleribus à Legibus statutas expressisse & retulisse.

Qvandoqvidem verò tum demum benè universa geruntur & competenter, si rei principium fiat, decens & amabile DEO *Novell. 6. pr.* In Nomine Domini nostri Jesu Christi, in cujus nomine alias ad omnia consilia omnesque actus semper progredimur *l. 2. pr. C. de off. præf. prætor. Affr.* ad præsens institutum accessum faciens animo manibusqve ad cœlum erectis, æternum ejus auxilium humillimè invoco *l. 1. pr. & §. 2. l. 3. pr. C. de V. I. E.* ut ille, in qvo uno mihi spes, qvi nobis animæ dat salutem, laboris mei velit esse non solùm principium, sed etiam medium & terminus *Nov. 109. pr.*

DISPUTATIONIS JURIDICÆ
DE
LAMIIS.

CAP. I.
Præmittens qvæstionem præjudicialem
An
Dentur Lamiæ, & an pœnis sint dignæ?

§. I.

Priusquam de LAMIIS ulteriorem disquisitionem instituamus, quo ansam dubitandi omnem, quâ mihi per totum hunc discursum L. B. aures vellicare posses, prædicam, lubet excutere Quæstionem: An dentur Lamiæ, & an pœnis sint dignæ? ne quis putet, me circa ea occupatum fuisse, quæ in rerum naturâ non existunt,

&

& pœnas iis statuisse, qui potiùs miseratione, quam pœna digni sunt.

§. II. Quemadmodum nullum vitium inter Mortales tam grande datur, quod non plurimorum, proh dolor! patrociniis defendatur; Ita & hoc hæreseos crimen, suis non destituitur Patronis; Inter quos familiam ducit Johan. Wierus Medicus Germanus, cujus Præceptor fuit Cornelius Agrippa, Magorum sua ætate princeps, qui semper secum habuit canem nigrum, quem Dominum vocavit, *quod statuit Joh. Bodin. in tract. d. Magor. Dæmonomaniâ L. 2. c. 1. p. m. 104.* Et *ipsemet VVierus haut obscurè fert Lib. 2. de Præst. dæm. cap. 5.* ut proinde ex ungue de Leone judicium instituere non sit difficile. Qui Wierus, nescio qua fronte, pro Lamiis *pecul. Lib. de Lamiis*, tanquam pro aris & focis pugnat: Statuendo, Lamias reverà non existere, sed saltim quicquid illis vulgò tribuitur, esse vanissima commenta, vel potius mendacia Poëtarum, quibus quidlibet audendi semper sit æqua potestas, *dic. tr. Lib. de Lamiis c. 5. & in tract. de præstigiis Dæmon. L. 6. c. 24. p. m. 747.* Nec Mosis nec Christi tempore unquam fuisse striges, dicta sacræ scripturæ in planè diversum ac damnatum ab Interpretibus fermè omnibus sensum detorquendo *dict. tract. de præst Dæmon. lib. 6. cap. 24. p. m. 741.* Non esse eas instrumenta & organa dæmonum, qualia vulgò putantur *Id. Ibid. p. 762.* sed miseras istas anus, mirâ vafritie diaboli per somnia & imaginationes quasdam melancholicas delusas, speciem quandam magiæ præ se ferre, in rei veritatate autem illis nihil inesse quod hæresin sapiat. Ac propterea concludit *VVierus d. l. p. m. 785.* Lamias potius commiseratione, quàm pœnâ dignas esse, cum iniquissimum sit, eas de Maleficiis Satanæ pœnas dare, graviterque peccare judices, quos carnifices & lanios non dubitat appellare, qui ex falso principio, veneficas ad ultimum supplicium condemnant; fore enim ut istius condemnationis supremo Judici Deo rationem durissimam reddituri sint, qua-

Wierus patrocinaur lamias.

Commiseratione non pœnâ digna lamia.

re consultius esse *dicit d. tract. c. 26. p. 787.* ut judicium de lamiis Deo solummodò permittatur, cum Magistratus Politicus animum & cogitationes hominum cernere nequeat.

Wierus similis M. Guilielmo Theol. D. qui pactus cum diabolo erat.

§. III. Verùm quis tam oculis captus est, qui non videat, Joh. Wierum cum Asseclis suis tam masculè defendendo Lamias, strenuum Satanæ Proxenetam agere & manus Judicis metu religionis hunc in finem constringere voluisse, ut in diaboli nassam eò copiosiorem animarum numerum alliceret, ac se hâc in re assimilasse (quod Bodin. in confutat. ipsi objicit) M. Gvilielmo Liniensi Theologiæ Doctori & concionatori celebri accusato Magiæ criminis & condemnato anno 1453. die 12. Decembr. qui inquisitione confessus fuit, in pacto cum diabolo inito (quod in scriptis apud ipsum fuit inventum) se expressè obligasse, quod pro cathedrâ sacrâ velit docere, & auditoribus demonstrare (uti etiam fecit) quicquid de magis vulgò dicitur, fabulam esse, non posse fieri, nullam fidem sermonibus istis haberi oportere, & crudele factum esse ad mortem damnari magos: Hoc pacto, affirmavit ille, Magorum punitionem cessasse, regnumque Satanæ, augescente in infinitum Magorum numero, fuisse constitutum.

Wierus refutatione non indiget, sed refutatur.

§. IV. Quapropter ejus argumenta nulla amplius refutatione digna censeo, cum ab ipsis Legibus, tum divinis, tum naturalibus, Gentium & civilibus, sed etiam ab ipsa experientiâ totius fermè Europæ, satis superque convellantur. Sacrum Codicem dum adimus, statim videmus Exod. 22, 16. Deum una quasi fideliâ duos dealbando parietes bimembrem hanc quæstionem decidere, hancce in lamias capitalem sem sententiam ferendo: Die Zauberinnen soltu nicht leben lassen. Et Levit. 20. v. 27. Vir seu mulier, in quibus est spiritus pythonicus vel divinationis, morte moriatur, lapidibus obruent eos, sanguis eorum sit super illos. Ex quibus textibus & aliis penè multis, sole meridiano clarius patet, esse omnino in rerum natura lamias, & pœnæ capitali subdendas. Si enim fabula esset, quicquid de Lamiis statuitur,

ex Jure divino.

tur, sine dubio fontem omnis sapientiæ hoc non latuisset. Sed ut aquam ad suum molendinum derivet Wierus, ad fontem Hebraicum Exod. 22. v. 16. recurrit, in quo habetur vocula *Mechassephim*, quam restringendam esse putat ad solos venenarios, h. e. qui veneno tantùm generi humano cladem afferunt, & excludit ab hâc lege eos, easve, qui præstigiis utuntur, *id. in lib. de Lamiis cap. 4.* Verùm illius impia restrictio jam dudum à Rabbinis, Moralistis ac Theologis etiam nostri ævi, pedibus est conculcata, qui unanimi consensu statuunt, illud vocabulum non ad veneficos tantùm, qui scil. toxicô propinatô vitam violant, sed etiam omnes, qui præstigias aliis offundunt, esse restringendum, *Joh. Georg. Gödelman. in tract. de magis, venef. & Lamiis L. 3. c. 11. n.* 6. *Martin. Delrio disquisit. Magic. lib. 1. cap. 2. Frideric. Balduinus in casib. conscient. lib. 3. cap. 5. cas.* 13. Qui eleganter hoc modo concludit. Omnes ergò Magos & Sagas lex divina jubet interficere, seu præstigias offundant, seu divinationibus utantur, seu quoquô aliô modo proximo noceant, aut nocere velint. Et ista lex in populo Dei semper in viridi fuit observantia, quod testatur exemplum *Pythonissæ* in *Endor*, quæ formidabat Regem *Saulem*, qui memor legis divinæ magiam sub poena capitis in universô suo regno prohibuit, 1. *Sam.* 28.

Fons hebraic.

Balduini conclusio.

§. V. Jus Naturæ & Gentium Mores si rimamur, certè deprehendemus, Lamias fuisse, & pœnis capitalibus esse subjugatas. Plato enim purus putus Ethnicus, quem ne radii quidem Juris divini affulserunt, solius naturæ ductu *lib.* 11. *de Legib.* mortis pœnam in sacerdotes & aruspices decrevit, qui sacrificiis, ligaturis, incantationibus aliisve sortilegiis hominem enecaverint. Nec apud veteres Romanos Magiæ crimen, cujus species est Lamiarum professio, impunè fuisse testantur historiæ passim. Persarum Gens, de quibus *Plutarch. in Apoph.* scribit, crimen Magiæ, cui tamen origo omnis magiæ adscribitur, adeò rigorosè in puniendis Magis versata fuit, ut Magi caput in amplo lapide impingerent, rursusque alio

ex Jure Nat. & Gent.

Persarum gens.

 super

Gallia & Hispania. super inducto, illud effringerent. *Gödelman. de Mag. L. 3. c. 11. n. 15. Wier. de præst. dæmon. L. 6. c. 24.* In Gallia & Hispania quod dentur sagæ & puniantur, testantur abundè *Joh. Bodin. JCtus Gallus in tract. de Magor. dæmoniana, & Martin. Delrio in disquisit. Mag. L. 5. Appendic. pag. 818.* ubi ex actis Judiciariis Episcopi Beluacensis refert, Johannem Daream à Parisiensi Vniversitate publicis literis apud Henricum Angliæ Regem Sortilegii & Maleficii accusatam fuisse, & *pag. 120.* ubi duo extracta in consimili casu, ex libro Viri Clarissimi Florimundi de Remundis Consiliarii Regis Senatus Burdegalensis verbis Gallicis habet.

Italia. In Italia quod non desint Lamiæ earumque pœnæ, demonstrat *Paulus Ghirland JCtus Italiæ clarissimus in tract. de Sortilegiis quæst. 7. n. 28.* ubi trium sagarum tortarum examinibus interesse anno 1524. ab Abbate Monasterii S. Pauli de urbe apud regionem Sabinam summis fuit rogatus precibus.

ex Jure Civil. §. VI. Nec Jus nostrum Civile Lamias ignorat, impunitasque dimittit. Siquidem illæ omnium Interpretum suffragiô complectuntur sub textibus his manifestis de puniendis Maleficis conceptis, nimirum *sub §. item lex Cornel. de Sicariis 5. in fin. versu. Eadem lege. Inst. de Publ. Jud. l. cætera 4. §. 1. ff. Famil. Hercisc. l. nemo aruspicem 5. §. fin. vers. etenim supplicio capitis. l. nulla aruspex 3. in med. vers. illo aruspice l. multi magicis 6. sub fin. l. etsi excepta 7. sub fin. vers. si verò convictus fuerit C. de malefic. & mathemat. l. ejusdem legis 3. §. legis Cornel. 5. l. ex senatus consultô 13. ff. ad L. Cornel. de sicar. & venefic. Nov. Leon. 65. ibique D. D. Johan. Harprecht. in d. §. 5. J. de publ. judic. n. 253. & seqq. Herm. Vult. in dict. §. 5. n. 8. Paul. Ghirland. in tract. de sort. quæst. 21. n. 5. Brunnemann ad Tit. C. de malefic. & mathemat.*

ex Jure Carolinô. Saxonicô. His textibus J. C. annumeratur in terris Imperii Constitutio Crim. Caroli V. *art. 109.* in terris Saxon. Landrecht *L. 2. art. 13. Constit. Saxo-Elect. Constit. 2. part. 4.* ubi itidem pœna capitalis Lamiis est constituta. Nec Jus Canonicum, quod alias mitiorem sententiam

tiam amplecti solet propter morsus conscientiæ, hâc de re prorsus tacet, siquiden contra Lamias, quas sceleratas mulieres *in cap. Episcopi §. illud etiam cap. 26. qu. 5.* vocat, diligenter inquirere, easque justitia mediante punire & compescere jubet *Alexandr. VI. & alii in cap.* 1. 2. 3. 4. 5. *&* 6. *De maleficiis & incantatoribus lib. 7. decretal.* Si qua ejusmodi hominum genus inveniatur, velut Christi inimicos illud strictâ ultione corrigi volunt, *per cap. pervenit. cap. quicunque §. fin. cap. nec mirum. causs. 20. quæst. 5. cap. admoneant. 76. quæst. 7.* *ex Jur. Canonicô.*

§. VII. Experientiam si in medium producere vellemus, crediderim, nullum Scabinatum in Germaniâ, actorum inquisitionalium, in puncto Veneficii contra sagas, ad pronunciandam sententiam transmissorum expertem: Nullum judicem rebus Criminalibus præpositum facilè inveniri, cui non crebrò ejusmodi inquisitiones & examina lamiarum se offerant. Adeò ut Naves exemplis repletas è terris aliô sole calentibus huc subducere: Et plaustra præjudiciis Scabinatum in nostris terris latis onusta in conspectum agere liceret, nisi à scopô nostrô videretur alienum. Sufficiat nobis in præsentiarum obtinuisse, Lamias seu Sagas non esse entia rationis aut σκινδαψὸς; Cur enim de iis leges scriptæ essent? cur pœnæ in eas essent sancitæ? si nullæ unquam extitissent. Certè à Solone sapientissimô illô Atheniensium legislatore, cum quæreretur, cur nullam adversus parricidas legem scripsisset, respondit: Quod neminem unquam parricidam fore suspicaretur. Ita si non essent in rerum naturâ Lamiæ, Legumlatores nostri tam dementis animi non fuissent, ut in pœnis iis irrogandis multùm desudassent. Neque enim de iis rebus, quæ non sunt, leges promulgantur. Ex quô concludimus, pœnam qualificatam absque subjectô esse non posse, ac proinde positâ veneficii pœnâ, poni vel potiùs præsupponi subjectum, veneficum aut Lamiam puta, pœnam veneficii recipiens, necesse est. Qualis autem pœna sagis sit in-

ab Experientiâ.

Lamiæ non sunt σκινδαψὸς.

fligenda, *infra cap.* 9. demonstrabitur, hoc locò in genere ostendisse satis sit, eas à pœnâ non esse immunes.

CAPUT II.

eruens

Lamiarum Etymologiam, Homonymiam & Synonymiam.

§. I.

Prima Cura nominum.

Cùm potior in Jure nostro rerum, verborum verò prior habenda sit ratio *l.* 41. *ff. de jur. dot. l.* 7. §. 2. *ff. de suppellect. leg.* prælibatis summis labris in Quæstione præjudiciali rebus, primaria nunc cura me tangit Nominis, ne in limine mox deficientes fœdam & rerum & Nominum incurramus confusionem *l.* 5. *C. de Legit. Tutel.* LAMIARUM Etymologiam, Homonymiam & Synonymiam pro more disputantium solenni enodandi.

Etymologia.

§. II. Ἔτυμον quod concernit; Sunt qui putant, vocem *Lamiarum* natales suos debere Latio, & derivari à verbo *Lanio*, quasi quod scindant & lanient. *Penotus.* Sed hæc derivatio videtur latiusculè paulò esse petita. Sunt qui quidem rectè natale solum hujus vocabuli Græciam esse putant & descendere à voce λαμὸς, quæ significat ingluviem, à piscis seu etiam feræ genere, quod habet magnum guttur, ut pueros ac homines integros deglutire possit. Verùm isti acum invenisse mihi non videntur, cum potius descendat à vocabulo λαμία λαμίας, quod fuit nomen Beli & Libiæ filiæ, formosæ & insignis veneficæ, cujus Horatius in Art. Poëtic. mentionem facit p. m. 280.

Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvô.

Jacobus Cellar. & Nicol. Höniger in dictionario Græco-Latino vocè λαμία. Ab hac muliere posteà omnes larvæ, lemures, spectra & phantasmata dæmonum, quoniam plerumque sub specie formosarum mulierum hominibus apparebant, ut ju-

venes amore erga ſeſe captos perderent & devorarent, Lamiæ ſunt appellatæ, *Becman. de Orig. Lat. ling. voc. Lamiæ. Godelm. lib. de Lamiis cap. 1.* Etſi autem harum Lamiarum denominatio ad anus veneficas noſtri temporis non quadrare videtur, quoniam reverà ſpectra non ſunt; Interim tamen, quoniam & noſtræ lamiæ cum ſpectris ac dæmonibus convivantur, colludunt, negotiantur, libidinem exercent, & aliis hominibus nocent, infantes necant, propter ſimilitudinem, quam cum antiquis Lamiis habent, rectè ſunt vocatæ LAMIÆ, *Thom. Eraſtus de Lamiis.* Et hæc vox poſteà latinitate eſt donata, ut ex ſuprà citatô verſu Flacii conſtat.

Homonymia.

§. III. Πολύσημον quod ſpectat, illud anguſtis admodum cancellis includitur, ſiquidem præter ſuprà memoratas fœminas, larvas & lemures, etiam piſces è planorum genere, feras ἀπὸ τοῦ ἔχειν μέγαν λαιμὸν, & Familiam Romanam vetuſtam in Æliâ gente denotat, uti apparet ex Horat. Lib. 7. Od. 17. ad Ælium Lamiam, quem ad genium merô curandum hortatur:

Æli; vetuſto nobilis ab Lamô,
Quando & prioris hinc Lamias ferunt
Denominatos &c.

Synonymia.

§. IV. Ordine ſic jubente ſuccedit Συνώνυμον. Gaudet autem rubrica hujus diſſertationis variis ſynonymis. Wierus ut eò facilius Lamias ſuas, uti loquitur *tract. de Lam.* excuſet, diſtinctionem facit inter Magos, veneficos, maleficos, incantatores & Lamias. Martin. Delrio autem *disquiſit. Magic. L. 5. ſect. 16.* pro iisdem Synonymis ſumit veneficos, maleficos, incantatores, ſortilegos, lamias, ſagas & ſtriges. Sed utut ſit, licet quoad ordinem proceſſus inquiſitorii ſervandum & pœnam infligendam, inter hæc crimina non magna videatur eſſe differentia, quin tamen, quoad formam obligationis diabolicæ & profeſſionem artium nocivarum, inter illos & has, aliqua ſuperſit differentia, qui definitiones invicem accuratè

exa-

examinat, fortè inficias ibit nemo. Proinde pro veris Synonymis magos & alios non agnoscimus: sed potius statuimus lamiarum Synonyma esse (1) in lingva latiali, *saga* à sagiendô, *striges* à strige, ave nocturnâ & infaustâ: *Venefica*, à venenô *thessala*, à Thessalia Græciæ regione sagarum feracissimâ. Quæ appellationes omnes ex optimô latini sermonis autore puroque scriptore Horatiô Flacc. *lib. 1. Carm. Od. 27. lib. Epod. Od. 17. lib. 1. serm. satyr. 8.* possunt observari. (2) In lingva sancta, *Lilith*, *Esa. 34. v. 14.* à voce *Lail*, quæ noctem significat. Et Jerem. *Thren. cap. 4.* Lamiæ nudaverunt mammas, quod B. Lutherus vertit, die Drachen reichen die Brüste ihren Jungen. *Exod. 22. v. 16.* habetur vox Ebræa *Mechassephim*, quam interpretes vertunt, per præstigiatricem. (3) In nostrâ vernaculâ, Hexen/ Zauberinnen/ Wettermacherinnen/ Unholden quasi ohne Huld/ oder denen niemand hold ist. *Besold. in Thes. Pract. voce* Hexen/ in quibusdam locis Trutten/ auch Wirckhersen/ von Sächsischen Wicken/ quod idem est als wahrsagen/ idem ibid. In Silesia vocantur Bielweisen/ Gallis, *Sorciere*.

Synonyma ex lingua latina.

ex Lingua sancta.

ex lingua vernacula.

ex lingua Gallica.

CAPUT III.

pertractans

Lamiarum Definitionem, exindeque propullulantes naturam Lamiarum concernentes quæstiones.

§. I.

Cùm in præmissis de Lamiarum existentiâ egerimus, propior & facilior nunc erit transitus ad earum essentiam, Quæ testante Philosophô *7. Metaph.* omnium optimè se aperit in enucleatâ definitione. Hinc Baldus in *L. fine 5. C. de bon. quæ liberis* eleganter dicit, quod illud dicatur inesse, quod constat ex suô definitô. Quare quò & de nostrarum lamiarum essentiâ constare Lectori queat, definitio prius erit proponenda. Definiri possunt hôc modô: LAMIÆ sunt

Lamiarum Definitio.

fœmi-

fœminæ, (*quæst. 1.*) quæ ob fœdus cum Diabolo initum (*quæst. 2.*) ejus inſpiratione tempeſtates ac tonitrua excitant, (*quæſt. 3.*) hominum pecudumque internecioni & exitio ſtudent, (*quæſt. 4.*) ita ſynagogas diabolicas, ad quas in furcâ, baculis, aliôve inſtrumentô breviſſimô temporis ſpatio feruntur, viſitant, totam deinde noctem ludis, commesſationibus, choreis conſumunt, (*quæſt. 5.*) ac nefandam cum ipſo dæmone libidinem exercent, (*quæſt. 6.*) milleque rerum monſtra & ludibria pertentant. *Beſold. in theſ. Pract. voce* Hexen/ *Ghirland. de ſortileg. Gödelman. de Lam. lib. 2. cap. 1. num. 14.*

§. II. Hanc definitionem, ſi quis ad leges exactæ definitionis expendere velit, ingenuè fatemur, eam deſcriptionis potiùs, quàm accuratæ definitionis titulô eſſe mactandam. Siquidem regulis & virtutibus bonæ definitionis, quas Philoſophus requirit, non reſpondere videtur. Aſt quoniam ab officiô definitionis nihil amplius deſideratur, quàm ut eſſentiam definiti declaret, & quandoque defectum ad amuſſim exaſciatæ definitionis, rei definiendæ aliqualis ſupplet deſcriptio, quæ in eſſentiâ rei declarandâ cum definitione ſæpe paria facit. Ideò & nos DD. tramitibus inſiſtentes Lamiarum deſcriptionem ab iis traditam ſupraque poſitam, locô definitionis pertractabimus, ac minutatim, quod fieri poteſt, per quæſtiones exponemus. Sit ergo

Hæc non eſt accurata definitio, ſed ſaltem deſcriptio.

QVÆSTIO I.

Cur plures ſint fœminæ veneficæ, quàm viri venefici?

§. I.

Licet virorum veneficii criminis labe affectorum, rerum criminalium Scriptores volventi, non exiguus ſe offerat numerus: Majorem tamen mulierum ſacris hisce Satanæ operantium ubique gentium offendimus numerum. Cauſas quærenti, illæ haud deſunt. Adſcribunt nonnulli cauſas iſtius labis

Providentia Dei non eſt cauſa.

labis providentiæ Dei, qui, ficut facultatem Satanæ concedit plerumque in creaturas ignobiliores, ut porcos, *Matth. 8. v. 31.* serpentes, muscas & similes, grassandi: ita & pestilentissimam artem magicam à sequiore sex exerceri permittit. Et hanc rationem, cùm partim impietatem quandam, quasi sexus fœmineus per Dei æternum decretum huic malo sit destinatus, foveat, ac per consequens igni adjudicatus; partim cùm in sexum fœmineum, comparando cum porcis, serpentibus & muscis paululum inclementer dictum sit, & confirmare videa- Hebræorum proverbium: *Quo plus mulierum, eò plus sagarum est:* Meritissimè rejicio. Nonnulli brutas cupiditates, queis fræna injicere nesciunt mulieres, causantur, quæ eò fœminas vindictæ cupiditate inflammatas adigunt, ut, quod propriô Marte præstandi impares sunt, ad hoc in effectum deducendum dæmonis auxilium, qui vindictæ ac cædis amans haud difficulter annuit, sibi exemplô Junonis apud Maronem, advocent, quâ omnes inferos irâ erga Æneam pessimè invocat:

Vindicta cupiditas est quadam causa.

Flectere si nequeo, superos Acheronta movebo.

Unde rectè *Quintil. in declamat.* dixit: Se latrocinium in virô (*qui apertô Marte hostem aggredi non reformidat*) facilius, in fœminâ (*quæ viribus destituta per cuniculos, quem odit, invadit*) veneficium credere. Ghirlandus *de sort. q. 7. n. 31.* è plurium sagarum confessionibus se accepisse dicit, fœminas se dæmoni dedere propter explendam libidinem carnis, quam aliô modô non possent absque ignominiâ satiare: istò enim modô capiunt delectationem cum dœmone & complent, absque eô quod contra eas insurgat infamia. Quæ rationes licet non omninò sunt contemnendæ, nobis tamen melior jurique conformior arridet. Passim enim in juribus divinis & humanis maxima fragilitas sexui fœmineo attribuitur, *uti ex pluribus scripturæ locis demonstrare in promptu est. Princ. Inst. quib. alienare lic. vel non:* ut etiam earum consilium plerumque adversus commoda propria laborare inveniatur, *l. si pactum 4. in fin. C. de Sponsal. c. forus 10. de V. S.* Et fœmina facilitate

Lubido est causa.

Vera causa sunt. Fragilitas sexus.

tate labitur, *c. Adam 18. c. mulier seq. causa 33. quæst. 5.* Ut adeò non sit mirum, si diabolus mille rerum artifex, qui hominum temperamenta & inclinationes ad unguem callet, illi sexui maximè insidietur, quem novit esse fragilem, facilè decipi, flecti & apprehendi posse: & ex illô maximè iis personis laqueos struat, quæ propter paupertatem vitam tolerare vix possunt, quæque propter turpem Sacramentorum abusum & contemtum, in gravem offensam Divinæ Majestatis sese incurrisse de remissione desperant, deque Dei salutaribus promissionibus, amore erga se & auxiliô, quod lapsis promittit, diffidunt. Talem animô, quasi eas neglexerit Deus, neque afflictos tueatur, concipiunt sententiam. Hæc dum secum cogitant, infert se septus quasi nebulâ, mirabile dictu, diabolus, formam Angeli lucis sæpe assumens, promittit media sublevandæ inopiæ, montes aureos, ut ajunt, pollicendo, pecuniam nonnunquam offert. Quibus promissis miseras mulierculas, quæ aliàs à naturâ avaritiæ student, inescare solet Diabolus, ut fidem, imò sese totas ipsi mancipent, quô factô illis tanquam instrumentis, ad varia damna hominibus & eorum bonis eò faciliùs inferenda, abutitur. Nam

Paupertas.

Sacramentorum abusus.

Promissiones Diaboli.

Non audet stygius Pluto tentare quod audet,
Effrenis Monachus, plenaque fraudis anus.

Reddunt tandem DD. hanc rationem, eum in finem à Diabolô mulieribus poni insidias, ut earum blandis delinimentis Mariti & liberi ad artes diabolicas discendas pelliceantur, & ita in plagas suas, quas aliàs evitassent, eos pertrahat. Quod stratagema sæpius non sine effectu tentasse, loqvuntur lapsus Adami & historiæ passim, sagas sæpius à Diabolô urgeri, ut liberos suos, præprimis fœminini sexus, ipsi adducant, elocent & obstringant. *Vide ulter. Paul. Ghirl. de sortil. q. 5. n. 5. & 6. Job. Georg. Godelm. de Mag. l. 1. c. 7. Lampert. Danæ. in Dialog. de Sortiariis c. 2.*

Filiarum desponsatio.

QVÆSTIO. II.

An lamiis reverà pactum cum Dæmone intercedat?

Pactum vel expressum est vel tacitum.

§. I. De hâc quæstione acriter D D. inter se digladiantur: Negativam tuentur Patroni sagarum: Affirmativam verò rectius amplectuntur sanior Doctorum, & Theologiæ & Juris pars: Ac distinguunt, inter pactum *expressum* & *tacitum*. *Expressum* vocant, quando Lamiæ scienter expressis verbis aut scriptis Deo creatori suo renunciant, seque ministerio Satanæ addicunt, ut ille sui curam vicissim in omnibus habeat. Et hoc expressum iterum dividit Jodoc. Damhouder. *in prax. criminal. 16. n. 112. & seq.* In pactum *publicum* & *privatum*. *Publicum* seu solenne est, quod fit cum Dæmone publicè in Majestatis suæ soliô principum more residente, an universales congregationes omnium strigarum & maleficorum necromanticorum & cujuscunque generis professorum, certis nocturnis horis, locis & temporibus dæmonis arbitriô constitutis. *B. Petr. Theodor. in coll. crim. disp. 7. t. 3. G. Privatum* verò, quod fit cum ipsô dæmone pactô expresô, & cum juramentô, citra ullas tamen sollennitates, & extra hominum cœtum. *Tacitum* est, quando Lamiæ absque fœdere de Christô abnegandô expresô, cum Dæmone commercium ac consvetudinem habent, & ministerio ejus utuntur, scientes superstitiosis & diabolicis observationibus adhærent. Vel ut *Damhouder. d. l.* brevibus definit: Quando non cum ipsô Dæmone propriè pacta est lamia, sed cum dæmonis ministeriô.

Expressum. iterum vel Publicum.

vel Privatum.

Tacitum.

Causa efficientes principales.

§. II. Horum pactorum *causas efficientes* constituimus *principales*, Diabolum impellentem, & Lamias consentientes. Diabolus enim, postquam variis mundi voluptatibus, suffarcinatis pollicitationibus rusticanarum ac incautarum mulierum ora sublevit, antequam votis & postulatis earum annuit, fidelitatem ac homagium, ne imposterum in iis juvan-

Homagii præstatio

juvandis in cassum laboret, sibi præstare jubet. Nec mora, jussa libentes malè sanæ excipiunt, fidemque cum detrimentô fidei salvificæ dant. *Instrumentales* ponimus sermones, quibus cogitata proferunt paciscentes, & manus, quibus aut instrumentum obligationis componunt lamiæ, sangvineque propriô subsignant, aut si literas nesciunt, solâ stipulatâ manu diabolo promittunt, aut si legere norunt, manus ipse ducit. In dubium vocat hoc pactum Wierus, propterea, ut stipulatio verè non possit hic intercedere, cum Diabolus sit spiritus corpore, linguâ manuque carens, qui extensâ manu firmâque stipulatione Lamias recipere non potest; nec vicissim iis quicquam promittere valet, cum sermone destituatur. Verùm cui non ex sacris historiis notum est, bonos juxta ac malignos spiritus, sibi cum opus est, corpus adspectabile ex aëre, aut aliunde formare posse, ut, id σωματικῶς efficiant, quod volunt. Sermonem quod sibi fingere, licet non naturalem, queant, historia Adami, *Gen. 3. Job. 4.* & ipsius Christi *Matth. 4.* locuples testis est. Olaus Magnus scribit, frequentissimè in regionibus singulis ad Boream sitis spiritus spectari humanâ formâ, qui tangunt hominum dextras, posteaque evanescunt, *Bodin.* in *confut. Wier. p. m. 440.*

Causæ instrumentales.

Diabolus corpus assumere potest.

§. III. Materia circa *quam* pactum versatur, sunt facta impia, illicita, res turpes, inhonestæ, etiam quæ videntur naturâ impossibiles ac toti generi humano perniciosæ. Neque enim quicquam boni à malô spiritu proficisci potest: Quotquot enim pacta sagarum cum diabolis inita in historicis & criminalisticis perlegi, tendunt ea semper ad malum finem.

Materia pacti.

§. IV. *Formam* hujus pacti reponimus in consensu & modo promittendi. Consensus, uti in aliis Juris Civ. pactis, liber esse debet, non vi metu re extortus: Ita in hoc, cum diaboli pactô, consensus lamiis est relictus liberrimus, nec ullâ externâ vi compelli potest, adeò, ut in liberô arbitriô earum positum sit, & consentiri, & contradicere. Dicit quidem Wierus, diabolum sagarum consensum ac voluntatem blanditiis primùm

Forma pacti.

Consensus lamiarum est liberrimus.

 mùm

primùm ac promissis, postmodum verò minis morte gravioribus impetrare, & propterea eas excusandas esse. Verùm nec propteà consensus earum erit coactus dicendus, cum debuissent ab initiô aures in modum sociorum Ulyssis cerâ verbi divini obdurare, nec admittere ejus illecebras. Quin hâc ratione omnia facinora excusationem mererentur, quorum nullum fit, nisi ex persuasione, interdum etiam impulsu diaboli. Cur non resistunt tentatori? Cur tam libenter auscultant? Primus namque ad peccandum gradus est admittere suggestiones diaboli, & sub spe ac specie alicujus boni in Peccatum ruere, *Frid. Balduin. in cas. consc. lib. 3. cap. 5. cas. 13.* Intercedit ergò & est lamiarum consensus in hôc pactô liberrimus, quia nullâ diaboli externâ extorqueri potest vi. Consensus verò lamiarum est vel *expressus* vel *tacitus*, prout pactum vel expressum vel tacitum. In pactô expressô expressus etiam consensus est necessarius, qui declaratur vel verbis claris, instrumentô obligationis datô, subscriptione, aut etiam relatione in atrum catalogum. De quo exemplum sagæ in civitate quâdam Imperiali refert *Christ. Besold. in suo thes. Pract. voce* Hexen; quæ confessa est, daß der böse Geist ihren Nahmen in ein schwartz Buch eingeschrieben/ihr auch zu dem Ende zweene Risse in den rechten Daumen Finger gethan/ und Blut/ so viel zu solchem einschreiben von nöthen/ heraus gelassen. Vel etiam stipulatione, ut suprà dictum. *Tacitus* consensus colligitur in pactô tacitô intervenisse, quando mulier Satanæ in omnibus obtemperat, diabolicis artibus delectatur, easque exercet, & Sacramenta Ecclesiæ contemnit.

nullô modô coactus.

Consensus vel est. Expressus

vel Tacitus.

§. V. *Modus paciscendi* traditur à Doctoribus varius. Damhouder. *in prax. Crim. cap. 61. n. 115.* dicit, hanc professionem lamiarum fieri quandoque iisdem solennitatibus, quibus hodiè conspicimus fieri veras & solennes professiones monachorum & monialium in religione Christi, ubi ad vitam monasticam degendam abnegant mundum, cum suis universis oblectamentis præstigiariis: Ita hæ contrà, abnegatô Deô,

Modus paciscendi varius.

dé-

desertô Christô Servatore nostrô, ac renunciatâ fide, cum contemtu Baptismi ac reliquorum Ecclesiæ Sacramentorum, unicè dæmoni adhærescunt, cui sese totas devovent, & spontaneâ obedientiâ consecrant, cum arctissimô juramenti sacramentô. Adeò ut hinc jure efficiantur ipsis subditi, (& ut ita loquar) dæmonis Vasalli conjunctissimi. *Hæc Dambouderus.* Hôc modô & tam fœdô in ejus mancipium receptis lamiis, Satan jam notam imprimit, vel dentibus, vel ungvibus, vel manu, & liberè eas effari jubet, quid à se fieri expectent, docetque tutissimas & occultissimas sui ulciscendi, si quos oderunt, vias. Sæpè etiam nova Satanæ famula in sui obsequii fidem, perendiè post pactum conventum, (forsan ad imitandum Sacrificia Veteris Testamenti) aliquid de bonis suis offert & donat Patrono: Quædam canem suum, *Lambert. Danaus in Dialog. de Sortiar. cap. 4.* Impressionem verò notæ, volunt quidam non in omnibus necessariam esse, siquidem illas solùm signat, quas metuit, ne cultum suum deserant; Quæ autem ex animo se ipsi tradunt, & quas stare novit promissionibus, his non indit signum. Certiùs tamen veriusque dixerim, dicit *Danaus d. loc.* neminem ex earum ordine esse, cui non impresserit diabolus sui in eam juris & potestatis aliquod indicium & vestigium, quod ut facilè agnoscant rerum capitalium & hujusmodi scelerum Judices, id imprimis curant, postquàm illæ captæ fuerint, ut totô corpore tondeantur novaculâque abradantur, ne fortè sub pilô corporis celetur hoc stigma. *Hinc Petr. Gregor. in Synt. J. Un. lib. 34. cap. 21. n. 10.* testatur, quod Tholosæ anno 1577. plus quàm quadringentæ veneficæ reæ pertractæ sint, quarum pars Vulcano sacratæ, pars aliis tormentis sublatæ vel emendatæ fuerint. Et quod mirum est, *dicit*, omnes ferè à Diabolô notam inustam certô locô habebant. Quale autem judicium ex hoc stigmate contra sagas oriatur, infrà *cap. 8. §. 7.* se aperiet dicendi campus. Pactum autem est restrictum nonnunquàm ad certum tempus, nonnunquàm ad incertum. Ad certum est, quando lamiæ

Stigma diab. lamiis imprimit.

400. sagæ notatæ.

Pactum vel ad certum

miæ se ei ad certos obligant annos, cujus exemplum habet *Carpzovius in Prax. Crim. Part. 1. Quæst. 50. in sentent. scabin. Lipsiens. n. 28.* ubi saga se obligaverat ad sexennium in verb. Worauff sie ja gesagt/ und sechs Strichel mit ihrem Blute geschrieben/ iedes Strichel habe ein Jahr bedeuten sollen. Ad incertum tempus, quando lamia non adjectô tempore ad vitæ tempus se obligat; Cujus exemplum habet idem *Carpzov. d. l. n. 29.* daß sie mit dem Teuffel eine Verbündnis/ aber nicht auff eine gewisse Zeit/ auffgerichtet.

vel incertum tempus.

§. VI. *Finis* hujus pacti ex *parte Satanæ* est, *partim* cultus, qui ex eâdem Satanæ superbiâ subpullulat & erumpit, quâ olim se Deo suo æquare cupiens solium suum in Oriente indignè conabatur evehere, quò Creatori suo appareret æqualis. Quâ quidem superbiâ nondum extincta, dæmon, Dei sui adorationis æmulator strenuus, ab hominibus quoque pari ritu adorari se patitur & concupiscit. Hinc lamiæ quo majori cultu dæmonem in sacrificiis oblatis colunt & adorant, cæteris sunt ipsi chariores, adeò, ut nihil ab ipsô petant, quod non illicò assequantur. Cujus adorationis cultum ab ipsô Christô *Matth. 4.* desideravit: *Partim* ut generi humano, quod radicitus extinctum cugit, noceat, ac animas servorum suorum lucretur. Quod autem Satanas operâ hominum ad homines affligendos utatur, ac non potius suô marte absque eorum adjumentis noceat, reddunt rationem Theologi hanc: Diabolo nempe in primô lapsu vires nocendi sic esse ademtas & cohibitas, ut nisi accedat nova aliqua voluntas seu consensus hominis malefici, non possit inferre noxam. Si enim suæ permissus esset licentiæ in nos vel nostra sæviendi, exitialia prorsus damna cottidiè foret præstiturus. Unde *B. Lutherus in Psal. 121. quod, ait, potentiam hujus hostis attinet, credo eum posse occidere unâ horâ quicquid hominum in terrâ vivit; Igitur Deus vallavit nos & domos nostras per circuitum, Job. 1, 10.* Et *dimisit angelos in circuitu nostrô, Ps. 34, 7.* Non igitur potest furere Satan pro lubitu, sed vel à Deo impetratâ potestate,

Finis ex parte Satanæ est Cultus

& nocendi hominib. studium.

Causæ cur per homines lædat Satanas.

testate, vel consensu hominis, (à quô aliàs Deus permittit lædi vicinos homines) elicito. Finis *exparte Sagarum* est, ut voluptatibus mundanis frui, & cupiditatibus cæteris morem gerere queant, diabolô ipsis media & opem subministrante, *Damboud. in prax. Crim. cap. 61. n. 115. & seq.* *Finis ex parte Sagarum.*

§. VII. Superest, ut de *effectu* pactorum dispiciamus, qui maximè occupatur circa obligationem personarum) si ita loqui licet) inter se paciscentium. Lamia vi pacti *expressi* arctissimè adstringitur ad omnia servitia diabolo præstanda, omnia enim nocendi genera, à Magistrô suô edocta, tentanda sunt, etiamsi illæ eò non inclinent, tamen sæpissimè à Diabolô urgentur, nec quietem capere possunt scelestissimæ, nisi noceant; Cujusmodi exemplum refert Bodin. *d. tract. lib. 1. c. 4. ubi ancilla fassa est, se minimè quietem capere posse, nisi quotidiè quid mali committeret, saltem ut vasculum diffringeret: Sed cum hera ipsius frangentem de industriâ vas terreum deprehendisset, tum rem confessa est, & addicta morti, quia dicebat, nullam sibi omninò quietem esse, nisi aut enectô homine aut perpetratô malô.* Et pactum hoc cum diabolô expressum tàm firmis nexibus lamias vinculat, ut vix exceptione sese tueri valeant, nec præstando interesse à contractu semel inito & omnibus numeris perfecto, pœnitentia posteà ductæ resilire facilè queant. Adeò ut Theologi, licet non in totum, de salute æternâ, propter earum pactum Deo renunciativum, desperent, moti dictis sacræ scripturæ omnibus peccantibus & convertentibus gratiam promittentibus, *Rom. 5, 20. 1. Joh. 17. 1. Joh. 2, 2.* sub qvorum dictorum complexu universali, haud dubiè lamiarum pacta veniunt censenda: Cum magnâ tamen difficultate lamiarum conversionem ac liberationem è vinculis & nexibus Diaboli conjunctam esse asserunt, qvia ejusmodi homines Filium Dei ejusqve sangvinolentum meritum pedibus conculcant lavacrum Baptismatis, per quod regeneratæ sunt, abnegant, ejurant, ac in nomine diaboli reiterant, Spiritum Sanctum blasphemant, cultum verò Deo debitum in

Effectus pacti expressi est obligatio laminarum.

Lamiæ à pactô præstando interesse, non liberantur.

Lamiarum conversio difficilis.

diabolum transferunt, ac ita organa ac media salutis, sine quibus remissio peccatorum obtingere nemini potest, contra proprium cordis ac conscientiæ testimonium hostiliter oppugnant, ac contumelia afficiunt. Cui difficultati se agglomerat & hoc, quod licet signa veri doloris vultu ostendant, cor tamen sæpissimè longissimè abest, & quicquid moderatores conscientiarum ex verbo divino in aures ipsis ingerunt, externè quidem audiunt; ast diabolus, qui pœnitentiam earum ægrè fert, suis suggestionibus ei contradicit & fabulas esse prædicat. Ut hinc de tali pœnitudine rectè illud Augustini dici queat; Sera pœnitentia rarò est vera.

Effectus pacti taciti.

§. VIII. *Effectus* pacti *taciti* ferè coincidit cum effectu pacti expressi. Ac licet pacta in jure nostro stricti juris sint *l. 7. §. quin imò 5. ff. de pactis ibique gloss.* strictamque recipiant interpretationem, & in his nihil, nisi quod disertè verbis comprehensum aut expressum est, actum intelligatur. *l. Si repetenti 7. C. de Condict. ob causs. dat. VVesenb. in par. ad ff. tit. de pactis n. 10.* nec contra mentem paciscentium debeant interpretari, multò minus illud in obligationem veniat, de quo paciscentes non cogitarunt. Callidus tamen veterator strictam illam interpretationem, vel non intelligens, vel contra omnia jura rejiciens, latissimè explicat pacta, & ad non cogitata extendit. Sic quando Lamiæ, aut alius quivis, superstitiosis artibus operam navant, v. gr. characteribus, signis, imaginibus, carminibus, scripturæ dictis ad morbos curandos, verbis sive bonis sive malis, sive quid significantibus, sive nihil denotantibus, vel planè peregrinis utuntur, quæ in se & suâ naturâ nihil denotantibus, vel planè peregrinis utuntur, quæ in se & suâ naturâ nihil efficiunt, operantur, & sic nullam quoque vim medicandi sive nocendi habent; (omne enim principium, quô alterantur corpora, qualitas est, quantitatum verò nulla est efficacia.) Quando spiritus immundos, ut adsint ad ministeria, per precatiunculas quasdam evocant, tempestates cient, sata transferunt, pulveres liminibus ad necandas

Diabolus latissimè explicat pacta.

Characteres nihil per se operantur.

das pecudes subjiciunt, aut alia mala pertentant: Etsi pactum expressum, quô Deo renunciârunt, seque diaboli ministerio addixerunt, cum eô non habeant; tum tamen has artes superstitiosas exercent, & iis oblectantur, vel insciæ cum Dæmone colludunt, ac tacitè cum eo paciscuntur, adversarii Christi & ministri Satanæ efficiuntur. Hinc eleganter in hanc rem dicit *Frideric. Balduin. in cas. Conscient. lib. 3. c. 5. cas. 3. p. m. 727.* Quod in specie attinet verba ignota nihilque significantia, si quid valent, ex pacto cum dæmone valent. Ipse enim verborum illorum nobis ignotorum autor & inventor est, apud quem omnia ejusmodi nomina, nobis nihil significantia, aliquid significant. Efficaciam ergò habent, si Deus permiserint, non ex naturali ratione, sed ex vi majore, seu ex pacto & conventione diaboli cum eo, qui primus disciplinam illam ab eo accepit, quem, ut omnes eos, qui primus disciplinam illam posteà mirantur & tractant, ita illusionibus suis fascinat dæmon, ut per verba ea fieri existiment, quæ ipsô autore perficiuntur. Adeò ut si alius, qui non est dæmonibus pactô & deditione devinctus, etiamsi res ad maleficandum convenientes, noverit, simul & operandi modum, signa omnia exhibeat, rarissimè tamen tentanti succedet effectus. Propter eà quod eum inter suos familiares dæmon non connumeret, ut suis mysteriis non initiatum. *Damhouder. in Prax. Crim. c. 61. num. 136.*

Verba nihil significantia dæmoni aliquid significant.

Absque pactô maleficiis utens rarò effectum sentit.

§. IX. Effectum hujus pacti ab altero latere, diaboli nempe, si conferimus cum effectu pacti lamiarum, videmus, miseras mulierculas ad omnia, quæ imperat ipsis diabolus, obligari. Ipsum verò vicissim vi pacti, ad promissa data præstanda, nullô vinculô obligationis, postquàm semel à Deo abduxit, obstringi ac teneri, nisi spontè velit promissa implere, quæ tamen sæpius per illusionem & obstructionem sensuum præstantur. Promittit enim lamiis pecunias ad familiam lautiusculè exhibendam, quæ tamen atrum panem ex jure hesterno avidissimè fame conditore vorare, aut omninò famem

Diab. ad præstanda promissa non potest cogi.

Promissiones divitiarum sunt vanæ.

quercu ſolari, coguntur. Promittit divitias & opes Crœſi, cùm tamen nulla unquam ſaga auxiliô diaboli divitiarum fulgore tumida ſuperbierit. Inficias eundum non eſt, magnos in ſinu terræ theſauros eſſe abditos, eorumque ſedes ſatanæ eſſe cognitas, ut in proclivi ſit dæmoni, ſinum famularum ſuarum iſtis replere. Contrarium tamen experientia docet, diabolum theſauris humi conditis mancipios ſuos non impertiri, ſed fame fermè emori, & panem à plurimis oſtiatim quæri, ſinere: Idque ex juſto Dei judicio, à quo omnis benedictio & bonorum copia, mediante labore ac prece, profluit, qui neutiquàm committit, ut diabolus promiſſas divitias ſervis ſuis præſtet, cum alioquin in ſuam naſſam, hâc eſcâ objectâ, plurimos fuiſſet pertracturus. Et licet quandoque, ut ex confeſſionibus illarum compertum eſt, plenam auri & argenti manum à Satanâ accepti crumenæ inferant, ex intervallo tamen loculos inaniis ac fœno aut aliis fragmentis oppletos fruſtrà viſitârunt. *Bodin. lib. 3. c. 3.* Promittit miſeris in vinculis & carceribus conſtitutis liberationem è compedibus, cùm tamen ſæpiuſculè ipſe carnifices manus, laqueô colla miſerarum implicando, in carceribus inferat. Has & ſimiles pollicitationes vanas colligere licet ex ſententiis *Scabin. Lipſ. à Carpz. prax. Crim. part. I. Q. 50. n. 66.* adjectis. Quas ob res, ſi ita ſe habeant, (ut profectò ſe habent) Si inquam diabolus neque ditare, neque theſauros abditos offerre, neque à rogô aut vitæ diſcrimine lamias tuas præſtare; ſed ultionem ſolummodò inimicorum ſuorum, nec tamen omnium, in hâc vita ſuppeditare valeat. Quod obſecro malum, gravius excogitari poteſt, quàm pro tantillâ remuneratione in hâc vitâ incertâ; hominem in tale pactum cum Diabolô deſcendere, ſe totum ei mancipare, & æternam Beatitudinem, cum æternâ damnatione, in alterâ vitâ commutare.

Promiſſio liberationis è carceribus doloſa.

Concluſio detestans pactum.

QUÆ-

QUÆSTIO III.

An sagæ earumque artes, Dæmonis suffragiô, inducere pluvias, grandines, fulgura & magna tonitrua excitare, excitata quando ingruunt removere & facere ut cessent, queant?

§. I. Primâ fronte dicendum videtur, quod non: quia Deus autor tempestatum est, *dat ipse vehementissimum imbri cursum, & viam sonantis tonitrui: mittit fulgura & eunt, & reverentia dicunt adsumus Job. 38. 25. ipse fecit ventis pondus i. e. modum præscripsit, quantum ipsis sævire liceat: Sunt enim ministri ejus, & suæ voluntatis executore in hominum commodum & damnum. Ipse ventis imperat, quemadmodum suô exemplô docuit Christus sedans & statim tranquillans turbatum ventis mare Matth. 15. & aliis scripturæ locis quàm plurimis.* Adeò, ut à sagis nec unica guttula aquæ gigni queat. Verùm, si non solis hominibus aut sagis, sed Dæmonibus, vi pacti conventi illis junctis, permittente Deô, vires excitandi nonnunquàm tempestates adscribimus, forte honore divinam Majestatem, quam supplicibus veneramur precibus, debito non defraudabimur. Cum plurima passim in sacris literis tribuantur Deo, quæ tamen constat, humanas vires non superare: ut percutere, occidere, sanare; quamvis non unô eodemque modô. Deus enim omnia facit, ut causa efficiens principalis, independens & universalis: Creaturæ verò ut causa efficientes particulares, dependentes ac minus principales. Sic Diabolus *Eph. 2, 2.* Princeps aëris appellatur, non quasi aërem condiderit, aut in aëre habitet, sed quia jam condiderit, aut in aëre habitet, sed quia jam conditum, permittente Deô, movet, turbat, & in eô meteora sæpenumerô inusitatô tempore producit, grandines immittit. Potest enim ut peritissimus Physicus, hujusmodi aëris perturbationes sæpius ex causis naturalibus, vel congregatis in cavernis montium vaporibus sulphureis mirâ celeritate & inusitatô tempore ad petitam

Deus autor est tempestatum.

Non solæ sagæ sed cum dæmoniorum auxiliô excitant tempestates.

Diab. potest ex causis naturalibus tempestates excitare.

titam à ſagis regionem accitis, ibique accenſi Vulcanicâ arte fabricari. Et haſce vires Diabolo eſſe tribuendas, non tamen pro lubitu exercendas, ſed Dei juſſu & permiſſu, (aliàs jam dudum periiſſemus) vetant nos dubitare exempla S. Scripturæ

Exemp. Jobi. *Job. 1, 16. & 19.* Ubi fecit Satanas ignem de cœlô decidere, & abſumere ſervos & pecora Jobi; Excitat quoque ventorum vim, quæ filios ac filias ejus hilariter convivantes ruinâ ædium

Exempl. Ægypt. oppresſit. Exod. *9. 18.* Ubi ærugine fruges, grandine vineæ & arbores Ægytiorum perditæ fuerunt. Quam calamitatem Ægyptiis per angelos malos eſſe immiſſam expreſsè dicit *Pſal. 78, 79.* Apocal. 7, 1. quatuor ſe offerunt Angeli ſtantes ſuper terræ angulos ventorum flatus impedituri, & ſic damna viventibus illaturi maxima. Quos fuiſſe genios Alaſtores plerique ſanctorum cenſuerunt. *Divus Clem. l. 4. Hieronym. in Eſa. lib. 7. D. Auguſt. lib. 5. contra Julian. c. 3. & Strab. in Apocal.*

§. II. Cùm igitur demonſtratum, Dæmones (præſuppoſitâ permisſione divinâ) elementa concutere, inducere ventos, pluvias, fulgura & grandines excitare poſſe. Et verò tam arcta amicitia & peſtifera ſocietas lamiis cum Diabolô intercedit, ut quicquid ab eo poſtulaverint, ipſis non deneget; Mirum adeò non eſt, ſi Diabolus in gratiam mancipiorum ſuorum, fiduciâ pacti petentium, procellas, intervenientibus eorum remediis ſuperſtitioſis excitet: Qualia ſolent eſſe, characteres certos ſcribere, herbas aut pilos porcorum coquere, aquam ſcrobi effosſæ infundere, ſilices poſt tergum in occidentem versùs ejaculari, arenam aquæ torrentis in aërem projicere, ſcopas in aquam intingere, Cœlumque versùs diſſolutas ſparpere, & id genus deliramenta complura. Neque tamen ſagæ propterea in turbandis elementis ſeſe porè pasſive habent, quod vult Godelm. de Mag. & Venef. lib. 2. c. 6. n. 24. qui dicit: Se non credere lamias tempeſtates ac tonitrua excitare poſſe, intervenire quidem, ſed horum nihil efficere poſſe. Aſt errat Godelm. Diabolus enim, cum permisſionem nocendi hominibus à Deo habet, miniſtris ſuis ſagis utitur

Sagæ mediantibus certis ſuperſtitioſis mediis movent tempeſtates.

Diabolus utitur ſagis ut Synergis.

titur

titur ut Synergis, non in ciendis tempestatibus solùm, sed & in procurandâ sterilitate, morbo, & aliis rebus noxiis. Quod inter cætera inde constat, quia sublatis sagis repentè cessant effectus isti noxii, quod *Bodin. in confut. VVier.* aliquot exemplis sagarum probatum dat, quarum una ad Laodunum cremata anno 1556. infirmabat homines, eosque mirificè distortos reddebat, bestias & fruges perdebat; bestias & fruges perdebat; sed ut primùm fuit exusta, cessaverunt hæc omnia. Quod non fieret, si à solo Diabolo essent hæc mala orta, ut habet *Balduin. in Cas. Consc. lib. 3. cap. 5. Cas. 9.*

Lamiis exustis cessant mala ab iis illata.

§. III. Ulteriùs affirmativam nostram, lamias tempestates movere posse, haut obscurè confirmant non solùm veteres Leges XII. Tabb. quæ pœnam statuunt iis, qui fruges excantarunt: sed & Imperatoriæ & Pontificiæ sanctiones *L. eorum 4. L. multa 6. C. de Malefic. & Mathem. & Bulla innocent. IIX. contra Venefic.* Tam claris enim verbis dicit lex 6. *Multos magicis artibus usos, elementa turbare non dubitare*; ut non ampliùs de hâc quæstione dubitandum videatur. Nihilominus tam Wierus *de Lam. cap. 12.* quem sequitur *Godelman. de Mag. & Venef. lib. 2. c. 6. n. 15.* contendit, legem illam loqui ex vulgari hominum sententiâ & magorum opinione, qui à Satanâ sunt persuasi, quod artibus suis elementa turbare possint. Verùm hæc interpretatio ex ipsius verbis Godelmanni anteced. infringi potest. Dicit enim, lamias per se id non posse, sed Cacodæmonis artibus subtilissimis, humanam experientiam excellentibus uti; quod & nos volumus, nec diximus unquàm, Lamiam absque auxilio Dæmonis quidquàm tentare, auxiliô tamen & ope ejus adjutam multa effectui dare posse mala, si Deus maximè permittit. Godelmanni ergo interpretatio erit intelligenda de magis absolutè & in consideratis, non verò quatenus se earum actionibus ac artibus immiscet Diabolus, quod vel inde liquet, quia numero 8. probat Pauli Ghirlandi opinionem his verbis: *Magis certè mihi placet Pauli Ghirlandi JCti sententia de Sortileg. Q. 6. n. 17.*

Affirmativa nostra probatur ex LL. 12. Tab. Cod. & Canon.

Intellectus l. 6. C. de Malef. & Math.

qui

qui dicit: tamen dicas, quod isti possunt Dæmonis industriâ inducere grandines & fulgura, & è conversô sic irruentia removere. Quod autem semel placuit Godelmanno, amplius ipsi displicere non debet *per notiss. Leg.* Non video insuper rationem, cur statuamus cum Godelmannno, Imperatores, Constantinum & Julianum olim ex vulgi imperiti opinionibus, de tempestatibus excitandis per motos legem codidisse capitalem in elementorum turbatores, si ea non possent reverâ misceri, cum experientia hodienum & complurium sagarum unanimis confessio doceat, ipsas quandoque lubet, hæc posse efficere. Exemplis res fiet clarior. *In partibus Sueviæ Villanus, cum per agros unâ cum filiâ suâ, quæ vix octo annorum puella erat, erraret, segetemque contemplaturus dixisset: O si tandem pluviâ irrigaretur terra, puella audiens verba patris, ex animi simplicitate: facile, inquit, si pluviam desideras eam procuravero. Pater filiæ verba miratus, unde, inquit, ea tibi facultas est: Puella perfacile sibi esse subjicit, non solùm pluvias, sed & grandines & tempestates excitare: Idem enim se didicisse ex matre, quæ commiserit se Magistro, quem singulis horis ad quævis postulata præsentem habere possit, matrem autem prohibuisse, ne cui id revelaret. Pater territus, vidistine, inquit, magistrum istum? ibi rursus puella, vidi, inquit, frequenter ad matrem introeuntes & exeuntes viros quosdam, quos mater ait, magistros esse & fautores nostros. Rursus ergo pater: an illâ horâ grandinem excitare posset, inquisivit? Maximè, inquit puella, si pauxillulum aquæ in promtu esset. Pater deduxit puellam ad torrentem; age, inquit, jam effice pluviam, sed quæ nostrum tantummodô agrum irriget. Nec mora, invocatô magistrô suô puella, id effectum reddidit. Pater id cernens, fac, inquit, & grandinem, sed tantùm super unum ex agris nostris, quod itidem cum præstitisset puella, pater de maleficiis uxoris suæ certior factus, eam apud Magistratum accusat, & convicta mater sceleris ignis supplicio addicta fuit. Puella impietatis studiis exercitata à satana*

Experientia.

Exemplum puellæ tempestates moventis.

na casibus erepta est. Lavater. de Spectr. lib. 1. p. m. 244. & Delrio Disquis. magic. lib. 2. Q. 11. Consimilia exempla recenset Bodin. *de Mag. Dæmon. lib. 2. cap. 8. p. m. 214.* quorum brevissimum adjicere non pigrabor. *Quædam saga agri Constantiensis, quæ cum videret omnes sui pagi incolas in nuptiis convivari & saltare, ægrè ferens, quod non fuisset eò vocata, se per Diabolum clarâ luce spectantibusque pastoribus curavit in collem exportari propinquum pago, & quia aquam non habebat, quam in scrobem à se effossam injiceret, ut ciret tempestatem, (nam hunc ritum fassa est observari,) emisit lotium, & illud in scrobe movens, sermones quosdam pronunciavit: mox cœlô, quod sudum serenumque fuerat, obscuratô, grando ingens solummodò in pagum & insultantes irruit, saga verò in pagum reversa est. Eâ itaque visâ, tempestatem ab ipsâ accitam fuisse crediderunt omnes, eâque captâ pastores pro testimoniô dixerunt, se vidisse, cum in aëre transveheretur, quod illa accusata evictaque agnovit, & viva igni fuit tradita.* Ex quibus constat pro puris putis captionibus & præstigiis hactenus dicta non esse reputanda, quibus somniantium vetularum sensus Dæmon ludificat ac depravat. *B. Petr. Theodor. in Colleg. Crim. Malleus Malef. part. 2. cap. 15. Mart. Delr. dict. loc.*

Aliud exemplum cujusdam sagæ.

§. IV. Ad alteram quæstionis nostræ partem. *An & removere tempestates queant sagæ?* eadem quæ supra allata sunt dubia moveri & hîc possent. Verùm brevitatis studiô lubens ea prætereo, cum iisdem adhibitis limitationibus expediri de facili queant. Pro decisione autem dicimus cum Paulo Ghirlando *de Sort. q. 6. n. 17.* Maleficos & sagas etiam posse ope dæmonis tempestates nocivas irruentes removere, & ita operari, ne segetibus ac terræ nascentibus frugibus officiant. Et propterea jura civilia nolunt, quod ille maleficus seu malefica puniatur, quando illorum effectus tendunt ad bonum & utilitatem per *L. 4. C. de Malef. & Mathem.* Si enim possunt inducere, possunt eas omninò & removere,

Sagæ possunt & tempestates removere.

l. 4. C. de M. & M. removentes non punit.

cum contrariorum eadem ſit ratio. Suidas ſcripſit, fuiſſe in Galeotide quendam, qui & morbos verbô pulſare, & anni temporum intemperiem ſterilitatem & penuriam profligare ſacrificiis quibusdam poterat. *Laveat. de Spect. p. m. 158.* Empedocl. Agrigent. Magus inter alia de ſe ſcribit:

Et vicisſim ſi voles, reduces ventos, adduces,
Et efficies ex imbre nigro tempeſtivam ſiccitatem
hominibus, & efficies ex æſtivâ ſiccitate
flumina fœcunda, quæ in æſtate ſpirant.

Cùm aliquando etheſiæ ita vehementer flarent, ut fruges læderent, jusſit aſinos excoriari, & utres fieri, eosque in promontoriis extendi, ut ventum exciperent, quô ſopitô, appellatus fuit κωλυσανέμας, quaſi ventorum cohibitor.

QUÆSTIO IV.

An lamiæ hominum pecudumque morbos & mortes procurare valeant?

Avincenna & Galenus negant, dæmones morbos producere poſſe.

§. I. Cum præcedens quæſtio & huic ſuum lumen fœneret, ideò eo breviores eſſe poſſumus. Diabolum enim permiſſu ſemper divinô, morbos generi humano varios ac damna infligere poſſe negari neutiquam poteſt. Licet negent, Avicenna, Galenus & eô teſte Hippocrates, morbos ullos per dæmones mortalibus inferri poſſe. Non quod dæmones id velle non credant, aut quod eorum vim minorem eſſe cenſeant, quam hominum; ſed quia morbi ex naturalibus cauſis naſci poſſunt. Elumbis tamen hæc ratiocinatio eſt: Poſſunt morbi ex cauſis naturalibus oriri; nequeunt ergo dæmones hominum miniſteriô morborum irrogatores ſeu immiſſores eſſe. Hinc rectiùs cum Theologis, JCtis, Medicis noſtri ævi & Philoſophis concludimus: Veneficos veneficasque ex Dei permisſione & diaboli auxiliô varia morborum genera, tàm piis quàm impiis, incantando, imprecando, faſcinando, phar-

Concludimus cum Theol. JCtis, Medic. & Philoſophis, Sagas poſſe morbos procurare.

maca arte magicâ præparata exhibendô, applicandô, effundendô, ſublimina defodiendô, vel alio quocunque modo uſurpando, inferre poſſe. Ocellus Theologorum Auguſtinus *ſerm. 207. de tempore*, docet, veneficas poſſe arte operâque Satanæ efficere, ut alii è ſanis ægroti fiant, alii ex ægrotis ſani. D. Lutherus organon prædicationis verbi divini in hiſce noviſſimis ſeculis electiſſimum, expreſsè aſſerit & teſtatur *in Comment. epiſt. ad Gal. cap. 3.* Veneficas ſuis magicis artibus valetudinem & vitam hominum perdere poſſe. Ad pleniorem fidem verba ipſiſſima ejus ſubjicere in proclivi eſſet, niſi chartæ eſſet parcendum. Imperatoriarum Legum, earumque Interpretum, de noſtrâ quæſtione ſi perquiramus judicium, ſæpius allegata *L. 4. verbis. Qui magicis accincti artibus aut contra ſalutem hominum moliri &c. detegentur. Et L. 6. C. de Malefic. & Mathematic. in verbis, Multi magicis artibus uſi elementa turbare, vitam inſontium labefactare non dubitant. Et §. item lex Cornel. Inſtit. de publ. jud. verbis. Qui artibus odioſis, tàm venenis quàm ſuſurris magicis homines occiderint &c.* Tam claram in citatis verbis deciſionem ſubminiſtrant, ut vix Interpretum indigeant. Nihilominus tamen, cum maleficarum venena, modos lædendi, morborum & dolorum affectus, graphicè depingant, malo illorum oculis videre, quàm meis obtuſis imperitè ægritudinum ſigna ac fontes obſervare, ne riſum vel pueris, qui medicamina miſcent, debeam. Bartol. lucerna Juris noſtri *conſil. 6. tit. 1. conſ. Criminal. num. 5.* ſic ſcribit: Audivi à Theologis has mulieres, quæ ſtrigæ nuncupantur, tactu vel viſu poſſe nocere, etiam uſque ad mortem faſcinando homines ſeu pueros ac beſtias; cum habeant animas infectas. Jacob. Cujacius antiquitatis inſignis indagator *in paratit. Cod. de Malefic. & Mathematic.* ſcribit: Maleficorum appellatione contineri etiam beneficos, qui carminibus, diris devotionibus defigunt alios, qui fingunt cereas imagines hominis necandi cauſa. Et ex profeſsô

Teſtimonia DD. de noſtrâ concluſione. Auguſtini. D. Lutheri.

Ipſorum Imperatorum.

JCTI Bartoli.

Cujacii.

Paul. Ghirlandi.

Paulus Ghirland. Lamiarum prudens examinator *de sortil. Q. 6. num. 12.* scribit: Veneficæ quædam redigunt in pingvedinem, cum quibus faciunt diversas unctiones maleficas, ex quarum tactu, aut aliorum cibô vel potu in humanis aut brutorum corporis infinitæ causantur ægritudines, & morbi intrinseci, quandoque ex his provenit privatio, quandoque verò membri debilitatio, nervorum attractio, dolor capitis, dentium, pectoris, stomachi, ventris, cordis, & iste sæpius cæteris evenit: quandoque renum dolor intensivus, aut alterius membri aut partis corporis. Quandoque verò provenit febris, tussis & dementia, hydrops aut aliqua tumefactio carnis in corpore, sive apostema extrinsecus apparens, quandoque verò intrinsecè apud intestina aliquod apostema fit adeò terribile & incurabile; quòd nulla ars Medicorum sanare & removere potest, nisi accedat alius maleficus seu sortilegus, qui contrariis remediis & medelis ægritudinem ipsam maleficam tollat, quam facile & brevi tempore removere potest, *hact. Ghirland.* Haud secus observationem merentur verba Jodoc. Damhouder. *prax. Rer. Crim. cap. 61. num. 90.* dum ait: Tertia sortilegorum species est venefica seu malefica, quæ cæteris multis partibus est perniciosior, eoque magis execranda, per quam infinita mala subpullulant: Tot infirmitates, tam varii morbi, tot calamitates, humana pariter ac brutorum corpora excarnificantur; adeò ut ad durissimam mortem non raro viventes adigantur, hi citius, illi verò tardius. Citius enim istiusmodi malefici perimunt, quotiescunque compositio malefica valde præsentanea est, & plurimum habet veneni. Quâ ratione autem id fiat, cautus hîc prudensque prætereo. Tardius verò mortem infligunt, cum longis cruciatibus corpora ita conficiunt, adeò exinaniunt, ut eorum universâ virtute contabescente tandem emori cogantur. Observandum præterea hoc loco est, variis modis istos maleficos suô maleficio homines (divino semper permissu) adigere ad mortem

Iob. Damhouderii.

tem. Sunt enim qui sola carminis potentia homines aliquando interimunt absque ullo veneni haustu. S. Augustin. testante lib. 10. de Civ. Dei. *Hæc Damhouder.*

§. II. Ex jam DD. relatis sententiis satis constat, lamias ob unguem pravè sectum irâ commotas, hominum sanitati ac vitæ vim inferre posse. Media autem quibus intoxicant, aut sunt venenata *per se*, aut *per accidens*. Venenata *per se* pharmaca sunt: quando sagæ fercula pestifera bonâ fide cum eis comedentibus apponunt, boleta medicata ignorantibus propinant, fruges, v. gr. mala, pyra aut alia esculenta malo veneno infecta offerunt, quibus sumtis subitâ corripiuntur morte. Cujusmodi exempla extant apud *Carpzov. in prax. Crim. part. 1. Q. 50. in Resp. Lips.* An Carlen von Dieskau Mens. Aug. 1528. ubi saga duodecim homines venenô necaverat in verbis: Auch denen in ihrer Aussage besagten 12. Personen Gifft/ davon sie gestorben / beybracht &c. & ibid. *num. 20.* ubi lamia argentum vivum potui puerorum immiscuerat. Hinc Paul. Ghirl. propter veneni mali periculum, consulit omnibus, ut quàm maximè præcaverant, ne comedant aut bibant cum iis, qui dicunt malefici, aut cum mulieribus maleficis, sed fugiant eorum vel earum conversationes. Et meritò constituit Imperator, quod istorum conversationem & amicitiam, quamvis vetus sit, unusquisque omninò fugiat, *L. nullus. 3. C. de Malefic. & Mathematic.* Venenata *per accidens* sunt, quando sagæ ejusmodi res, quarum ingredientia (ut Medicorum termino utar) non sunt deleteria, ad homines lædendos adhibent, queis, si per se & in abstracto, quatenus scil. non ab homine venefico præbentur, nullum virus inest, possunt tamen vim nocendi à sagis diaboli ope & ministerio præparatæ, horrendis imprecationibus adhibitis, Deo permittente, induere. Quales solent esse communiter immissio spirituum immundorum sive vermium, erucarum vulgò (die Elben oder bösen Dinger) quas ex coitu satanico procreare solent lamiæ, quibus per fascinationem in caput, pedes, aliave membra hominum immissis

Media quibus intoxicant sagæ sunt aut Venenata per se.

Cibus non temerè cum omnibus capiendus.

Venenata per accidens.

Daß zubringen der Elben oder bösen Dinger.

missis ingentes dolores & cruciatus excitant, testante *Carpz. prax. Crim. part. 1. Q. 50. n. 19. ubi plurimis confessionibus lamiarum huic rei fidem conciliat.* Non rarò tamen vermium vicem explent pulveres, radices, cereæ inimicorum imagines & characteres. Pulveribus autem sub terram aut limina pessimè in nomine Dei & diabolorum defossis, quin per se sæpè aliquid admixti veneni adsit, non possum persvaderi à Bodino *de Mag. dæmon. lib. 2. cap. 8.* statuente: Non pharmaca, non ossa, non pulveres hos effectus morbidos habere, sed Satanam sagarum precibus solicitatum, Deo permittente, hoc omne operari solere. Quasi verò diabolus pulveribus, à sagis dum præparantur ex ingredientibus non nocivis mala venena injicere, vel alio quocunque modo nobis admirabili & invisibili non immiscere posset. Adeò ut non à verborum formulis, sed reverà à pulveribus sequantur effectus. De imaginibus, signis aut verbis, planè cum Bodino & Danæo facimus, illis per se prorsus nullam inesse vim nocivam, nisi pactum cum dæmone intercedat. Adeò ut frustrà omnes characteres & sagarum voces homo adhibere posset, neque illis recitatis quemquam adigeret morti. Quod si verò fœdus & pactum hominibus cum Satana intercedit, diabolus illis invocantibus, mediantibus signis & adjurationibus adest, obsequitur, impletque ipse, quæ figurarum verborum istorum ac characterum vi ac energia effici posse promisit; tum ut verus, tum ut potens appareat. Interim illis planissimè persvadet, characteres aut signa, quæ demonstravit, magnæ esse potestatis ac momenti: cum tamen per se nihil nisi mera nugamenta & ludicra oculorum spectacula sint, sub quorum prætextu latentibus malis venenis, nec sentientis sagæ inimicos invadit. Atque hæc dæmonum ars, non multùm mihi abludere videtur, ab arte Ludionum & circulatorum, qui, sicut mira in mediô facere videri volunt, variâ manuum gesticulatione, multisque verbis profusis aures & oculos spectatorum occupant & obtundunt, ne percipiant, quâ ratione pro duobus cippis tres aut

Pulveribus sæpe venenum admixtum.

Verborum, Characterum, Signorum & Imaginum cerearum effectus unde?

Dæmon tractat lamias suas ut ludiones vulg. Taschen-Spieler/ *suos spectatores.*

aut quatuor, quos inter digitos occultabant, fuerint statim substituti (quod omne tamen solâ manuum subtilitate & agilitate perficitur:) Sic Satan suæ spectatrici scelerum turbæ, quam à diligentiori istarum rerum inquisitione arcere vult, vana ista figurarum & verborum figmenta & spectra seu spectacula objicit, ut iis obstupefacta retineatur, neque diligentius altiusque cur hoc fiat, perscrutetur: quæ tamen non sunt ex ullô causarum genere, ad hujusmodi eventus comparata. *Lambert. Danæus de sort. c. 4.*

§. III. Hæc de mediis quibus lædunt lamiæ dicta sunto, *Personas* quas lædunt, quod attinet, me non monente notius erit, illas in omnem hominum sexum, ætatem, ordinem sine delectu & discrimine permissu itidem divinô, crudeliter sævire. Deplorandum profectò est, quod à mal s hisce novercis (*quas Virgilius lib. 3. Georg. vocat sagas*) nec infantuli sanguinolenti, quos ita recens natos appellat *L. 2. C. de patribus qui filios suos distrax.* tuti sunt. Siquidem compertum habemus, eas infantibus, tàm baptizatis, quàm nondum baptizatis; maximè tamen nondùm salutari fonti immersis insidias struere, partim quia eorum nece admodum delectatur Diabolus, quorum animam & corpus lucro sibi cessuram sperat: partim quia hæc ætas est imbecillior ad resistendum, incautior ad cavendum, nequit earum conatum deprehendere vel revelare vel accusare: partim, quia pessimæ istæ mulieres petunt ab his instrumenta suorum maleficiorum. Nam persvadet iis Dæmon, si certam partem, (quàm nominari non est opus) ex iis exciderint & comederint, sese patientiam omnium tormentorum esse consecuturas, adeò ut ad confessionem criminum perduci non queant *Binsfeld. in L. multi 4. C. de Malefic. & Mathemat. quæst. 2.* Conficiunt quandoque ex corpusculis infantium occisorum coctis, famosum illud ungventum suum, quod Ghirland. in Italiâ vocari dicit *ungventum paganum*, cui vim inesse lædendi sanos admirabilem prædicant. Sunt quoque lamiæ anhelantes ex infimô pectore crudelitatem, bra-

Personas quas lædunt lamiæ.

Infantibus nondum baptizatis insidiantur.

Infantium membra comedunt.

Unguentum ex iis conficiunt.

Proprios infantes occidunt.

brachium cruentum contorquent in proprios infantes, nec iis veniam dant, sed Diabolo hostias offerre & occidere solent; sicut olim in sacris faciebant Cananæi & cultores Moloch. Nonnunquàm eò diritatis procedunt, ut ipsô matris alvô infantes, antequàm usura hujus lucis ipsis contingat, suis venenis enectos sepeliant. *Niderus scribit, judicium à se de Staldino quodam diœcesis Lausanensis fuisse constitutum, qui fœtus septem à se in utero matrum fuisse occisos fatebatur, & abortum toti pecori familiæ illius factum, Bodin. l. 2. c. 8.* Si verò humanitate quâdam tanguntur, ac infantibus parcunt, alimenta tamen ipsis sæpius suis artibus adimunt, inducendô desiccationem lactis almæ nutricis *Girland. de sort. Q. 6. num. 13.* Non raró prorsus rapiunt infantes, ut parentibus cadavera eorum humo mandare non sit integrum. Nec est, quod dicta quis in dubium vocet, cum confessionibus à sagis factis satis superque confirmentur. *Sprengerus in Mall. mallef. part. 2. l. 1. c. 3. refert: obstetrices duas in Episcopatu Basiliensi concrematas esse, eò, quod una quadraginta, altera innumerabiles pueros recentes ab utero necavissent, inditis clam in eorum capita grandibus aciculis. Et præteritô seculô Comes quidam superioris Germaniæ, octo veneficas, quæ 140. infantes interfecerunt, Vulcano consecravit. Anno LIII. captæ sunt Berlinæ duæ veneficæ mulieres, quæ glaciem ad perdendas fruges perficere conatæ sunt. Eæque mulieres, rapuerunt furtô alterius vicinæ mulieris infantulum, & ipsum dissectum coxerunt. Factum est divinitus, ut mater quærens infantem, interveniret, ibique in ollâ impositâ amissi infantis membra videret. Captis itaque mulieribus, & in torturâ examinatis, dixerunt, si processisset coctio, tunc futura fuisset ingens glacies, ita, ut omnes fruges perderentur. Godelm. de Mag. lib. 1. cap. 7. n. 30.* Nec recentiora exempla deessent, si longius divagari liceret. Unicum ex Carpzov. prax. Crim. ex sententiâ Lipsiens. mens. Aug. Anno 1582. An Carlen von Diskau datâ, delibasse sufficiat: ibi; hat sie in scharffer Frage bekant/ daß auch sie die E. S.

Nutrices desiccant.

Obstetrices duæ innumerabiles infantes occidentes.

Infantem vicinæ raptum coxerunt sagæ.

der Malprichen Kind gekochet/und in einem Topf/nach innhalt ihrer Aussage mit Zauberey zugerichtet. Und daß G. P. und G. W. denselben und den andern Topf / welchen die alte Posserin zubereitet. Und daß die N. dabey gewesen/ als sie der Melckischen Kind gekochet/und in aller Teffel Nahmen gesegnet/daß es weiblich sterben solte/ &c.

§. IV. Dies me deficeret, si omnes ægritudines, morbos & cruciatus, quibus permittente Deô maleficæ in singulos ætatis gradus, quos mancos debilesque efficiunt, grassantur, percensere vellem. Animus namque meus est, crudeliora saltim earum facinora leviter tangendo aperire. Inter quæ meritò referunt DD. & illud Nodationis, ligationis ligulæ, vulgò (Nestel verknüpffen) seræ clausæ cum clave in aquam projectionis, scelus. Quô nullum extat frequentius, nullum probè perniciosius & execrabilius. Fit autem nodatio, quando lamia vel alius quivis maleficus certis quibusdam incantatoriis vocibus insusurratis, gesticulationibus, vel alio intoxicationis genere, novis conjugibus impedimentum, quò minus finis matrimonii primarius obtineatur, tam arctum creatur, ut nulla arte Medicâ medela illo inveniri queat, nisi à solo Deo. Et hoc impedimentum ab osore maximô, mediantibus instrumentis, casti matrimonii ortum ducit Diabolô, qui primùm generis humani, quod totis viribus perdere conatur, procreationem sobolis impedit. Deinde augustum illud amicitiæ vinculum inter virum & uxorem tollit. Postremò, ut qui hoc modo ligati sunt, contra sextum præceptum ad scorta & adulteria transvolent. Nam Nodationem omnes Theologi & ipse *Thomas in lib. 4. sent. distinct. 24.* confitentur, virum, respectu unius solùm mulieris, non aliarum, nodari posse, & *c. ult. de frigidis.* Nec putandum, verbis pronunciatis ligulisque implicatis tantum impedimentum objici posse; sed rem totam solâ arte Diaboli militiâque abutentis hominis, & sceleratam ipsorum voluntatem adjuvantis peragi, demonstrant hæc Maronis verba:

Nodationis crimen vulg. Nestel verknüpffen *quale & quomodo fiat.*

Cur fiat.

Nodationis varietas. Cætera de consultò omitto. Notantur homines, ut varietatem hujus sceleris ordine contemplemur, vel in diem unum, in annum, vel in æternum, aut quàmdiu ligamenta non soluta perdurant; Tam masculi, quàm fœminæ. Hæ vix ac raró possunt ligari, nisi hoc raró casu; quando mulier tam arcta (ut cum *L. 14. §. 7. ff. de Ædil. Ædict.* loquar) redditur, ut mulier fieri non possit; Illi verò multis modis. *Nodationis modus 1mus.* (1) Si spiritus vitales à veneficis prohibeantur transire ad membra genitalia, & sic seminis decisio impediatur. *Gerhard. tom. 7. de conjug. n. 661.* *2dus.* (2) Si semen prolificum exsiccetur & subtrahatur (3) Si virga *3tius.* viri flaccida fiat, saltim quando coire (ut verbis *Nov. Justin. 22. cap.* 7. utar) mulieri, & agere quæ à naturâ viris data sunt, *4tus.* cupit. (4) Quando necessaria pars corporis virilis (*L. 7. ff. de Ædilit. Edict.*) retractatur & absconditur, ut planè adempta esse appareat. Uterque verò ligatur conjugum, quando tale odium inter eos conciliatur, quô alter alterum tolerare non possit. Aut quando amor vanus & ardentissimus excitatur; Sin autem ad congressum ventum est, alter alterum laniat ungvibus, & cædit indignissimè. *Vide de his latè Joh. Georg. Godelm. dict. tr. lib. 2. cap. 6. Bodin. de Mag. dæmonom. lib. 2. cap. 1. Lambert. Danæ. dict. tract. cap. 3. Mart. Delr. disquis. Magic. lib. 3. part. 1. Q. 4. Sect. 7. Paul. Ghirl. tractat. de Sortil.* *Viri ligati & soluti exemplum.* *quæst. 6. n. 15. ubi notatu maximè dignum exemplum viri egregiè literati recenset, qui prædictô modô à sagâ quadam adeò fortiter ligatus erat, ut nulla arte Medicâ dissolvi posset, & urgente uxore juvenculâ in matrimonii separationem, non sine dolore & verecundiâ consentiret. Antequàm autem hoc fieret, consuluit ipsi quidam senex, ut Magnm quendam celebrem consuleret, etiam vocatus suis artibus nodatum unicâ nocte solvit. Quo factô, membrum virile* (utor verbis Ghirlandi) *cœpit erigere vultum, subitò saliit, & apprehensâ uxore, reddidit debitum satis pingve, cum maximâ dulcedine & delectatione, atque suscepit optimam utriusque sexus prolem. Hæc Ghirlandus fusè.*

§. V. Ast

§. V. Aſt quid thori ſacrarium apertis valvis recludo? Cui ne per tranſennam quidem oculos immittere me juvenem decuiſſet, ac non potiùs ea, quæ ad ſcopum tendunt, perſequor. Dixi *præced.* §. 3. lamias permiſſu divinô in omnem hominum ordinem ſine delectu ſævire poſſe. Quæſtio hic exoritur non inutilis: *An & lamiæ judicibus & juſtitiæ miniſtris nocere queant?* Reſp. Vulgò decantata ac à nonnullis etiam doctis viris recepta opinio eſt, ex ſpeciali privilegiô conceſsô, non poſſe nocere lamias judicibus eorumque miniſtris. (1) Quoniam experientiâ & eventu comprobatum eſt, eas non potuiſſe illis nocere, licet voluerint. (2) Quia in lege Dei dictum: Cum judicabitis, ne metuatis ab ullô. Nam judicium eſt Dei, qui non adversùs humanas proteſtates ſolùm, ſed etiam contra ſpirituum malignorum vires eos protegit. Verùm experientiæ repono & experimentum illud, quod Sprengerus Inquiſitor ſagarum refert: In ipsò nempe rogo ſententiâ judicis damnatam lamiam, ſolo anhelitu carnifici lepram intuliſſe, cum ipſa leproſa non eſſet. Dictum ſcripturæ nobis non officit, ſiquidem illud intelligendum erit, quod absque voluntate & permiſſione Dei judicibus nihil nocere queat; Quando autem Deus permiſtit, privilegium eos non tutabitur. Nos igitur iſtud privilegium cum *Ananiâ lib. de nat. Dæm.* reſtringimus ad eos tantùm judices, qui hoc digni nomine, qui Deum præ oculis habentes rectè riteque ſuo funguntur officiô. Nam quos avaritia excœcat, quos trahit ambitio, quos crudelitas & vindictæ amor agit, qui curioſitate ducti perperam multa deſignant. Hos, ait, crebrò ſic à Dæmone excipi & impeti, ut aliquando necem non evadant, idque non paucis accidiſſe. Et licet ne quoad hos privilegii ullum diploma extare videatur, cenſeo tamen judicum pietatem, firmitatem fidei & juſtitiæ zelum hoc à Deo utplurimùm impetrare. Quæ, quia deſunt quibusdam, etiam eos peculiari hoc ſentò Deus denudans noxæ exponit. His adhibitis limitationibus rectè concludimus cum Bodin. *dict.*

Q. de læſione Judicum & miniſtrorum.

Rationes cur non posſint lædere judices.

Carnifex à ſaga læſus.

Sola pietas Judices à læſione ſagarum tutatur.

 tract.

tract. lib. 3. c. 4. Itaque, inquiente, non est cur metuant judices à conficiendis liberè sagarum judiciis: prout sunt, qui fugiunt trepidi, nec audent magis in os inspicere. Pii judicis, quem nec suis artibus nec diaboli ope lædere saga potuit, extemplum observatione fortè nõ in dignum erit, quod refert *Godelman. dict. tract. lib. 1. c. 8. n. 7. Venefica*, inquit, *quædam, quæ hîc Rostochii ante quadriennium combusta est, ex carcere diabolum ablegavit, ut judices, qui pridè eam sub torturâ examinarunt, vel interficeret, vel iis vel eorum familiis damnum inferret. Judices noctu spectrum adesse animadverterunt: Verùm quia se anteà divinæ protectioni commendarunt, diabolus nihil efficere potuit, & in carcerem reversus, veneficæ indicavit, se jussa exequi non potuisse, propterea, quod dum cubitum ivissent, illi se in precibus suis Deo commendassent, additis his verbis:* **Der Allerhöchste hat es nicht haben wollen.** Quare imprimis judicibus, ut & omnibus piis meditanda est illa Dei promissio dulcissima, quæ nobis per Christum facta extat elegantissimis verbis in *Psal. 91.*

Exempl. pii Judicis.

Meditatio Psal. 91. utilis est Judicibus.

§. VI. Hæc de sagarum læsione in homines. Jam de *Brutis animalibus* erit agendum. Extra omnem autem dubitationis aleam positum est, animalia tam mansueta, quàm fera lamiarum læsionibus juxta cum hominibus, permissu divinô, obnoxia esse. Mansveta quod attinet, illis variis modis nocent, plerumque tamen pulveribus liminibus aut viis substratis enecant, ubi Bodinus addit: Non quod pulveres illud possint, (sagas enim potius, quæ gestant eos, enecturi essent, quam supergredientia animalia, cum eos sagæ ad pedum unum sub humo condant) sed solus Satanas est hujus rei administer, qui vult ut sagæ consensum manumque operi adhibeant. *Exempl. causs. ait Sprengerus, quæstionem à se de sagâ fuisse habitam, quæ tres & viginti equos mercatoris Ratisbonensis affecit morte. Quæ dixit, fossam tantummodo à se factam esse, in quam pulveres à diabolô sub limen januæ injectos esse.* Sic illa manum admoverat. Et hoc variis

Læsio brutorum.

Pulveribus nocent iis.

23. equi à sagâ interfecti.

riis experimentis compertum est. Quin & ipsos patresfamilias, qui summum familiæ detrimentum per ejusmodi mortes equorum aliorumve pecudum incurrerunt, locupletes testes produco.

§. VII. In vaccinâ quoque specie lædendâ haud segniorem stygas istas mulieres suis incantamentis adhibere operam, indigitat non obscurê Paul. Ghirland. *de sortil. Q.6.n.13.* Remedia, inquiens, quædam fiunt ad desiccandum lac unius gregis, vel fœcundi armenti vaccarum, adeò, ut nihil casei penitus reddant, quamvis anteà in maximâ abundantiâ reddidissent, & similiter abortiones totius gregis vel armenti inducere possunt, prout aliàs vidi & habui in facto Romæ: quod duæ maleficæ mulieres cum istis maleficis perire fecerint abortando multos pecudum fœtus, & matres desiccaverant penitus. *Hæc ille.* Vulgaris quoque matrumfamilias querela, lac è distentis vaccarum uberibus à sagis furto abripi. Verùm si rem penitiùs inspicimus, deprehendimus, non à sagis furtum committi, sed ab ipso diabolo, quando ipsi Deus hominibus nocendi facultatem permisit, qui vi pacti lamiis postulantibus vitæ sustentacula porrigere cupiens, rebus furtivis earum desiderium explere cogitur. Nam cùm lactis copiam aliunde habere non possit diabolus, furto vicinorum, qui offenderunt clienculas suas, vaccis subtrahat necesse est. Ne autem lamiæ pudentissimam ejus fraudem persentiant, sed eas in devotione suâ retineat, varia eas edocet remedia: Ut in quocunque suæ domus angulo velint, se collocent, mulctrale vas inter crura habentes cultrum, clavem vel forcipem, colum vel restim, aut etiam aliud instrumentum parieti vel columnæ infigant aut appendant, & illud instrumentum mulgeant. Quæ dum manus ad mulgendum apponunt, diabolum prius, qui eis semper ad omnia cooperatur, invocant, &, quod de tali vaccâ, è tali domo, quæ sanior & quæ magis lacte abundat, mulgere affectent, proponunt. Tunc mirâ celeritate diabolus ex mamillis illius vaccæ

Vaccis nocent lamiæ.

Abortum pecorum procurant.

Quomodò sagæ lac à vaccis alienis furentur?

 lac

lac recipit, & ad locum, ubi malefica residet, &, quasi de isto instrumento fluat atque destillet, reponit. Interim vetulâ in opinione suâ relictâ, quasi ipsa emulsisset. *Spreng. & Balduin. in cas. consc. lib. 3. cap. 5. cas. 10. Superioribus seculis Trevirensi in civitate combustam fuisse maleficam, quæ confitebatur, se solitam ex pariete per epistomium lac, quod divendebat plurimis, mulsisse, scribit Mart. Delrio disquisit. mag. lib. 4. part. 1. quæst. 3. sect. 3.*

Feræ etiam incantari possunt.

§. VIII. Feras quod spectat, illas pari modo incantari posse, tratit *Lamb. Danæ. in dial. de sort. c. 3.* ut effugere non queant, ut etiam manu capere possis. Verbis quibusdam incantantur serpentes, ut deposito veneno, sine noxâ tractari queant; & capiuntur mures majores, quos Rattos vocant, *Godelm. de mag. lib. 1. c. 8. n. 42.* Dicuntur etiam feræ in sylvis errantes narcoticâ arte indurari, iisque tantum stuporem arte dæmoniacâ induci posse, ut nullo globulorum ictu perforari aut vulnerari, multo minus capi queant. Quod scelus à venatoribus, dubio procul pactum cum dæmone tacitum habentibus in invidiam vicinorum venatorum sæpe parari, à fide digno quodam Nobili audivi, cujus in toto districtu cervi velut ferrei bombardarum ictus cute illæsâ excipientes aufugerunt, nec ullum intra anni spacium cepit.

Morbi à sagis inflicti sunt incurabiles, nisi curet ipsa saga.

§. IX. Hactenus infirmitates & morbos præcipuos per maleficas artes inflictos tractavimus. Jam dispiciendum erit de eorum curationibus, *supra* §. *1.* dum Pauli Ghirlandi opinionem de morbis hisce retulimus, mentionem injecimus, morbos à sagis profectos incurabiles esse, nec ullâ arte Medicorum sanari ac removeri posse, nisi accedat maleficus seu sortilegus, qui contrariis medelis ipsam ægritudinem maleficam tollat, quam facile brevi tempore removere potest, juxta illud: Cujus est condere, ejusdem est & solvere, & cujus est & solvere, & cujus est condemnandi facultas, ejus est absolvendi libertas. *L. 3. ff. de re jud. & L. 37. ff. de R. J.* Nihil tam naturaliter connexum, quod eodem genere solvi non possit,

L.35.ff. eod. Sanare enim hîc, & morbos inferre, ejusdem est artificii. Id quoque extra dubium est, si Bombast. Paracelso credimus, qui *lib. de occult. Philosoph. & cœlest. medicin.* naturalis Medicinæ & chirurgicæ cassam in curandis his affectibus subodorans operam, verè quidem, sed parùm christianè & religiosè dicit: quâ ratione & quomodo morbis magicô maleficio inflictis succurrendum sit, scitu est necessarium omnibus Medicis, qui perfecti cupiunt esse. De tali autem curatione, nec Galenus nec Avicenna sciverunt aut scripserunt quicquam: non enim in Academiâ discitur omnis ars, ideò oportet Medicum quandoque accedere vetulas sagas, Zingaros, rusticos & circumforaneos, & ex ipsis artem istam addiscere, qui plus sciunt de his rebus, quàm omnes Academiæ Professores, & quanquam hæc rideant Academiæ Professores, tu verò utere illis in forti imaginatione, & experieris effectum. *hæc ille.*

Consilium parùm religiosum Paracelsi, de curandis his morbis.

§. X. Quod cum ita sit, quæritur: *An cum enumeratis hisce & similibus morbis miserè conflictantibus licitum sit ad magos & sagas confugere, ut à morbis leventur?* Resp. aut nobis sermo est de Jure Civili, aut Canonicô & Divinô. Primo casu licet impunè consulere & adhibere sortilegum aut sagam ad faciendum opera, quæ vergunt in bonum finem & prosunt, per expressam *L. eorum 4. C. de Malefic. & Mathem.* in verbis: *Nullis verò criminationibus implicanda sunt remedia humanis quæsita corporibus.* Quid aliud Imperator Constant. voluit? quàm illas artes magicas, quibus saluti hominum consulitur, non culpari, multò minus improbari debere. Hinc rectè *Damhouder. in prax. Crim. cap. 61. n. 97.* dicit: Non est tamen quod quisquam putet, hæc remedia de Jure Civili esse prohibita, aut ullâ pœnâ de J. C. afficiendos, quicunque hoc artificiô illata incommoda profligunt, licet id agant arte maleficâ. Exin colligo Damhouderium, quosdam virgulâ censoriâ Imperatorem Constantin. notantes haut latuisse. Inter quos est *Delrio dict. tract. lib. 6. c. 2. sect. 1. Q. 2. p.*

Quæst. An liceat confugere ad Magos?

De J.Civ. licet impunè consulere Magos.

2.p.m.963. & Dana. de sort. qui asserunt, quasi Christianâ fide tunc nondum fuerit imbutus Constantinus, cùm hanc legem tulerit. Quod quidem non impugnamus: Ast quod culpam Delrio in Tribonianum nostrum, quem hominem planè scelestum immeritò vocat, conjiciat, quod scil. is Constantini legem, tanquam Juri omni repugnantem, Corpori Juris inseruerit; quasi verò leges Corpori Juris insertæ ex mente legislatorum essent, quin potiùs ex mente ipsius Justiniani, qui omnia fecit sua, in Codicem sint relatæ. Qui tanquam Christianus Imperator procul dubio hanc Constantini legem, si de remediis diabolicis, & magiâ, quæ fit cum aliquâ diaboli invocatione, ac non potiùs de ejusmodi remediis naturæ occultis, quæ Magiæ speciem redolere videntur, intelligenda veniret, incorrectam non relicturus fuisset. Urget quidem Delrio Legem istam Constant. omninò esse correctam per Leonem Imrat. *in Nov. sua 65.* Sed sciendum, Leonem non fuisse universalem Imperii Imperatorem, sed saltim Constantinopolitanum & Orientalem, qui hâc in parte Jus Justinian. immutare non potuit, quoad Imperium Occidentale. Statuentis siquidem dispositio ad limites suæ potestatis restringi debet *l. fin. ff. de Jurisdict.* Quid? quod hodie Novellæ Leonis ad corrigendum Jus Justinian. minus rectè allegantur. Quare quò nostri Civil. Juris auctoritas sarta tectaque servetur, cum Binsfeld. & Goed. hoc moderamine adhibitô Constantini legem ita accipiendam putamus: Quod, si ad bonum finem adhibeatur Magia, de J. C. toleretur, ut propterea nec exercens, nec consultor pœnam ullam iucurrat: Nisi de adhibitâ diaboli invocatione constiterit. Tunc enim non quidem ordinariæ L. Corn. sed extraordinariæ pœnæ locum esse dicimus. Quod autem ab hâc lege divortium faciat Jus Canonum & Divinum, non est adeò mirandum, cum Lex Civ. in forô soli tantùm attendat & corrigat ea, quæ cum societate humanâ pugnant. Lex divina verô in forô poli ulterius progreditur & interiorem hominem requirit. Hinc quoniam circa diversa versantur

Tribonianus à Delrione culpatur.

L. 4. C. de M. & M. non est correcta per Nov. Leon. 65.

Intellectus l. 4.

Ratio cur Jus Can. discrepet à J. Civ.

sub-

ſubjecta, lex humana multa permittit, quæ lex Divina & Canonum damnat, ut ex ſequentibus apparebit, vide *Petr. Theodor. in Colleg. Crim. diſp. 7. t. 6.*

§. XI. Dixi nos loqui aut de Jure Civili, aut Canonicô. De Jure Canonicô, cujus deciſioni propter morſus conſcientiæ evitandos haud dubiè ſtandum, non licet ullô modô, etiam pro recuperandâ corporis ſanitate, quærere remedia diabolica & ſuperſtitioſa, licet aliter ſanitas ipſa, niſi per remedia prædicta, recuperari non poſſet *per. c. admoneant. 26. quæſt. 7. c. qui ſine Salvatore 26. quæſt. 2. c. ſi per ſortiarias 33. quæſt. 1.* Et ratio horum textuum eſt, quia magis expedit pati in corpore, quàm in animâ, cum minor ſit corporis jactura quàm animæ. Atque in *dicto c. Sortiarias* Eccleſia potiùs tolerat diſſolutionem matrimonii, & tanti vinculi ſacramentalis fracturam, quàm permittere & concedere maleficiatum ſeu nodatum contrariis maleficiis liberari. Idem quoque erit ſtatuendum de remediis ſuperſtitioſis, appendiculis & ligaturis, quas deteſtatur *c. nec mirum* 26. §. *ad hæc. quæſt. 5. verb. Ad hæc omnia ſupra dicta pertinent ligaturæ execrabilium remediorum, quæ ars medica condemnat, ſive in precationibus, ſive in characteribus vel in quibusdam rebus ſuſpendendis atque ligandis, in quibus omnibus ars dæmonū eſt, ex quâdam peſtiferâ ſocietate hominum & Angelorum malorum exorta. Unde cuncta vitanda ſunt Chriſtiano & omnipenitus: execratione repudianda atque damnanda.* Cum his Canonibus planisſimè conſentiunt leges divinæ, *Levit. 19. v. 31. & 20, 6. Deut. 18, 10.* ubi ſeverisſimæ magos, ſagas aut ejusmodi ſatellites Satanæ conſulere, in quacunque re & ad quemcunque finem bonum illud fiat, prohibemur. Deus enim ſolus eſt, qui ſanat infirmitates noſtras, *Pſal. 103.* Ille eſt qui morbos immittit & à morbis vicisſim liberat, *Pſ. 107.* Quare providentiâ Dei, mediis legitimis & precibus in quærendâ ſanitate utendum, non ſuperſtitione aut magiâ. Sed quod quibusdam ea

Juris Canonici deciſioni hâc in parte ſtandum.

Rationes canonum.

Remedia ſuperſtitioſa etiam rejiciuntur.

LL. divinæ cum Can. conſentiunt.

Objectio à prosperô successu.
Simile à fure

res feliciter cessisse nobis à nonnullis objici velit; id quantulum est, & quàm raro accidit, quando è decem, qui ad ejusmodi auxilium confugiunt, vix ac ne vix quidem unus reperiatur, qui opem sensit. Sed esto, sensissent feliciter, ista tamen non ex successu, sed ex Dei præceptô sunt judicanda. Nam & qui furatus est, sæpe lautius vivit, probandumne propterea furtum erit? Ac licet vel centum mihi in medium proferantur, qui hæc remedia tentantes benè sese habuerint; Vix tamen unum, ex quô pietatis mica elucet, mihi nominabis, qui non ex istâ sanatione morsum aliquem conscientiæ sentiat aut sensurus sit.

Curatio malefica animæ semper infligit vulnus.

Nam si corporis malum, ait Bodinus, satanas curavit, semper animæ infligit vulnus. Et Danæus, si quando ad alterius quàm unius Dei auxilium confugimus, prodimus in eô turpissimam animi nostri diffidentiam, infidelitatem, rebellionem atque etiam sceleratissimum Numinis Divini contemtum.

Conclusio.

Quibus vitiis & malis ipsius iram, imprimis autem mortem æternam capiti nostro consuimus. Tutius ergò suadentibus Theologis intuitu tanti peccati erit, millies mori, quâm diaboli operâ sanari; Tum quod minus sit malum corpus perire, quàm de animæ salute periclitari; Tum quod honor Dei, qui reverà hoc modo in Satanam transfertur, cunctis corporis bonis longè sit anteponendus.

Limitate quidam nostram negantem quæst. intelligunt.
I. Limitatio.

§. XII. Ex his ipsis facilè emergent responsiones ad eorum objectiones, qui limitatè quæstionem nostram purè negativè concludentem, esse intelligendam contendunt. (1) Dicunt: non quidem licere & fas esse maleficiato, ultrò recurrere ad maleficas & opem earum implorare; si tamen fieri à nobis velit, jubeat & adigat maleficas nobis opem ferre Magistratus, nos tunc salvâ conscientiâ earum auxilio & damnatis remediis uti posse, nec à nobis peccari, si admittamus. Si enim, inquiunt nobis non petentibus id fieri ipse Magistratus velit, & imperet Magis, tunc penè inviti eorum sentimus auxilium, in quo caremus omni animi scrupulô &

culpâ : intervenire enim Magiſtratus, tanquam Dei ipſius auctoritatem, cui parere oportet, quia à Deo habet imperium. Et hoc eſt fundamentum limitationis illorum. Verùm admodùm infirmum hoc eſt, imô falſum. Primò enim & ipſum Magiſtratum, licet vicem Dei in terris gerat, illud Apoſtolici *ad Rom.3. 8.* interdictum : Ne unquam faciamus malum, ut eveniant bona; ſtringit, qui hoc loco peccat, ſuadendo & obtrudendo medelam ſuſpectam. Deinde, ſi argumentatio ab auctoritate Magiſtratus procederet, licebit & nobis à pari argumentari: Si judex & magiſtratus idola colere præcipiat, ſi furari, ſi mœchari & Satanam amplecti; Poſſumusne tunc ejus juſſa capeſſere, ac ea facere ſalvâ conſcientiâ, quia jubet magiſtratus? Nemo certè, ut conjicio, ſanus unquam hoc conceſſerit, quin potiùs nobis ſuaſor erit, ne, ſi per totnm etiam vitæ curriculum nobis ægrotis in lecto decumbendum eſſet, ad hujusmodi opem & artes Satanæ recurrendum ſit, licet velit & imperet Magiſtratus, etiam ſummus. Appoſitè noſtro caſui convenit, quod refert *Jac. Spreng. Sagarum inquiſitor, exemplum de Epiſcopô à ſe viſô in Germaniâ, qui adverſâ utens valetudine ex ſagâ vetulâ cognovit, ſe ex maleficiô ægrotare, nec aliam valetudinis recuperandæ viam eſſe quam ut eadem ſaga ſortilegiô pereat, quæ ſortem in ipſum conjecerat, miratum Epiſcopum celeribus equis miſiſſe Romam ad Nicolaum V. Papam, ut veniam indulgeret hujus curationis adhibendæ: Papam, qui Epiſcopum deamabat unicè, indulſiſſe hâc clauſulâ diſpenſationi adjectâ, ut ex duobus malis fugiatur majus. Sagam diplomate allatô dixiſſe, cum Papæ & Epiſcopo placeat, ſe illud effecturam. Sic mediâ nocte reſtitutum fuiſſe Epiſcopum, ſagam verò, quæ eum faſcinaverat, in morbum, ex quo obiit, incidiſſe.* Sic à Satana videmus procuratum, ut Papa, Epiſcopus & ſaga in eodem facto homicidæ eſſent, quibus ſimul perſuaſit, ut ſibi ſervirent, & obſequerentur mandatis ſuis, *Bodin. de Mag. dæmon. lib.3. cap.5.*

Exemp. Epiſcopi à Papa maleficæ curationis adhibendæ indulgentiam impetrantis.

(2.) Pro-

2. *Limitatio.*

(2.) Propugnat *Nicolaus Remig. lib. 3. Dæmonolat. c. 3.* Precariò quidem, inquiens, non licere opem à maleficio impetrare, sed vi & verberibus eam extorquere licitum esse, qui hoc faciat, nunquàm, qui illud, semper lethaliter peccare. Sed utrumque aliquid monstri alit. Cur verô coactionem tanquàm minus peccaminosam præferat, utitur his rationibus: *Prima* est, quia talis coactio inhonorat diabolum, & est expers omnis pacti, Ergo licita est. Resp. cum Delrione *Disquisit. Mag. lib. 6. c. 2. sect. 1. q. 2.* Cogentem magis inhonorare Deum, quia cogit alium peccare, imò nec inhonorare diabolum, quia cogit maleficum, ut invocet & honoret Dæmonem: ipse quoque eum honorat, quia non modò credit, dæmonem posse hanc medelam afferre, sed etiam concurrit positivè ad actum positivum; Dæmon verò verô pluris hoc facit, quàm mancipii sui injuriam, cujus afflictione solitus est gaudere. Nec potest talis dici expers pacti taciti, qui cogit maleficam ista perficere virtute pacti, quod malefica cum dæmone iniit. *Altera* Remigii ratio est, quod liceat à fure fugiente res sibi ereptas contrariâ vi repetere: Liceat arcem injustè ab hoste occupatam, armis recuperare; Liceat vinculis per tyrannidem mancipatum astu violenterque eripere: Cur non hæc vis licita sit, ut innocentem morbis indignissimis sanemus; Resp. Illationem esse vanam, quia reliqua illa licita sunt de jure divino, naturalique consentanea. Maleficium verò maleficio sanare omni repugnat juri. Ex quibus judicium ferre inproclivi est de facto *Caroli Martini Præfecti Laodunensis; qui factus certior, mulierem pauperem in Valle (id suburbii Laodunensis nomen) fuisse à sagâ vicinâ fascinatam, misertusque illius, necem interminatus est saga, nisi morbum vicina adimeret. Metuens illa promisit se curaturam. Itaque ad pedes cubilis venit, vultum in terram demittit, manus jungit, diabolum maximum magnâ voce appellat, subinde preces renovat,*

Ratio limitationis prima.

Responsio.

Ratio 2.

Resp.

Exemplum mulieris, quæ jubente magistratu, à sagâ, quæ eam læserat, iterum est sanata.

novat, voces incognitas aliquot repetens frustra panis ægrotæ tradit, quæ eodem momentô cœpit revalescere. Quo in facto illud est evidens, diabolum æque ab ægrotà atque à sagâ invocatum & adoratum esse. Præstat autem mori millies, quàm detestandum remedium corpus sanans animamque occidens experiri. *Bodin. dict. tract. lib. 3. c. 5.*

(3.) Aliidicunt, non licere quidem medelam, à malefico imparato, sed tamen à parato ad eximendum malum, recipere, resp. & hoc peccaminosum est, quia licet sit paratus peccare & eximere maleficus: Hoc tamen peccatum non committere, nisi inductus. 3. *Limitatio.* *Resp.*

(4.) Prætendunt maleficum seu maleficam posse induci, ut per modum aliquem licitum tollat maleficium. Ad hoc Resp. distingvend. si quis omninò certus sit, quod remedio non sit usurus illicito veneficus, indicet etiam remedium suum, quod à Medicis & Theologis approbatur, tunc puto posse adhiberi sine scrupulo, ita tamen, ut potius applicetur à pio homine, nam si miraculosa est ejus operatio, Deus illam potius edet, per pium hominem, quàm per diaboli mancipium. Quod si autem quis incertus sit, & dubitet de legitimis remediis, ac malefica rogata remedium exponere, illud dicere detrectat, tunc hoc ipso satis indicat, se remedio usuram illicito: Præsertim quando dicit, illud planè non profuturum, nisi ipsa ægroto remedia hæc applicet. Tunc non est dubitandum, quin adhibitura sit ex pacto cum diabolo convento. Ac propterea illorum illarumve curationes, si puram conscientiam servare quis studeat, cane pejus & angue fugiat. 4. *Limitatio.* *Resp. disting.*

(5.) Cautelam proponunt, quâ quis adhibitâ posset licitò usurpare remedia magica, nimirum ut utens expresse protestetur, se nihil commune cum diabolo habere velle, præprimis si petitur ab eo, qui non intulit ipse maleficium. Quam protestationem etiam amplectitur *Delrio dict. loc.* Verùm de hâc ipsa, quæ mihi quoque valdè suspecta videtur, judicium relinquo Theologis. 5. *Cautela protestationis.* *Resp.*

Tan-

6. *Limitatio.* Tandem (6) ſunt, qui ſtatuunt, non quidem per remedia ſuperſtitioſa, ſed per vana tantùm, quæ non ſunt, illicita, licere ſanitati conſulere.

Reſp. Verùm ſciendum, omnem ſuperſtitionem omnesque vanas actiones peccatô non carere, & vanis iſtis remediis diabolum æquè cooperari.

Adhibitio rerum ſuperſtitioſarum, Annuli. Hinc rectè Bodinus invehitur in eos, qui nuptæ annulum accipiunt ad nodationem ſolvendam, & per eum fit illud, quod horreo dicere: res illicita eſt, inquit, nam in hâc re, vir averſus à Deo, auxilium eſſe ſtatuit, nec dubium eſt, quin diabolus ad eam manum porrigat. Similiter & eum Germaniæ morem culpat: quando matresfamilias, quod ipſe inquiens, ſæpè audivi factum,

Lactis fervefacti. in ollâ fervefaciunt lac illius vaccæ, quam ſagæ exhauſerunt, & certis vocibus (quas reticere placuit) enunciatis, ollam ictibus baculi feriunt, eodemque momentô dicant, diabolum ſagam dorsô tot ictibus petiturum eſſe. Et hoc illicitum eſt: ſic enim mos conſilio ſatanæ geritur, qui eam, quæ ſaga non eſt, hâc via ad idem facinus allicit, dum rem animadvertit adeò mirabilem.

Inteſtinorum combuſtio. Idem quoque judicium eſto, de peſſimô factô, quod Sprengerus dicit, in Germaniâ obſervatum & à ſe viſum, quô à ſagâ equi interfecti erant, dominus equi mortui viſcera in cellâ aut ſpecu ſubterranea conſummebat igne. Tunc malefica, quæ commiſit malum, dolorem colicum in inteſtinis ſentiens ad ædes contendit rectà, ubi cremantur viſcera, ut prunam candentem poſtulet, quo impetratô, dolor iſtius deſinit. Quodſi verò non aperiantur fores, ædes offunduntur tenebris, tonitru perſonant horrendô ruinamque minantur, niſi qui intus ſint, aperiant. Bodin. *lib. 3. cap. 5.*

§. XIII. Cùm de ſuperſtitioſis remediis ſermonem interſeverim: & verò ſuperſtitionem quandam ſapiat, res ad nocendum per ſagas poſitas, removere, forte non abs re, cum ejusmodi caſus totâ die accidant, quæſituri erimus: *An ſigna,* (per quæ hoc locô intelligimus ollas, lingamina, clauſtra,

pul-

pulveres, insecta, unguenta & alia similia) *quæ ex pactô cum dæmone saga adhibuit, ut aliquis maleficiô lædatur, sub limine defossa aut alibi reposita, si de iis ex confessionibus aut aliunde constat, liceat removere & destruere, ut diabolus nocere desinat?* Antequam respondeamus, ex superioribus præsuppono, ligamina, quamdiu durant, hominem manere ligatum, & pulveres quamdiu sub limine vel aliô locô remanent, non desinere morbos & mortes hominum pecorumque, & hoc experientia, è plurimarum sagarum confessionibus elicita docuit abundè. His præsuppositis respondet ad præsentem quæstionem negativè simpliciter Johann. Hesselius *in prælect. lib. 4. sent.* cum suis discipulis, procul dubiô piô animô, ut homines à superstitionibus absterrerent. Ejus argumenta cum sint prolixa, & numerô aliquot, saltim ponderosiorum nucleum huc excerpam, quô inferior nostra affirmans cum negativâ juncta clarior & perspicuior evadat. Dicit Hesselius (1) cum signum amovetur, sanitas non expectatur à Deo, nec à causâ naturali, sed à Diabolo, (2) Qui signum tollit, eâ spe ut nocumentum cesset, miscet se pacto, quod maleficæ cum diabolô intercedit, quia diabolus cum malefica pactus est, ut signô posito ipse noceat, signo remotô desinat: Ergo talis, dum interturbat pactum, de eô communicat. (3) Signum amovere est colere diabolum, quia est credere, quod possit nocere quibus & quando voluerit, quasi à Deo non dependeat nocendi facultas. (4) Non licet declinare ad magos, ut Scriptura docet: Sed qui amovet signum, declinat ad magos, E. (5) Diabolus nunquam cessabit spontè à nocumento corporali, nisi ut gravius noceat in animâ, quod nocumentum etiam vel amovens, vel maleficiatus, vel uterque hîc persentiscit. (6) Quod Diabolus non sit alligatus signis, potest enim nocere sine signis, & positis signis liberum illi adhuc est, non nocere, ut & amotis sublatisqve adhuc nocere ac non desistere à nocumentô, (7) Diabolus non potest diutius nec fortius nec

Q. An signa removere liceat.

Resp. negativè Hesselius.

Ratio Hessel. (1.) (2.) (3.) (4.) (5.) (6.) (7.)

nec lenius hominem affligere, quàm donec ei Deus permittit, qui pactis hujusmodi non adstringitur. E. absurdum est, expectare remedium ab hujusmodi remotione signi, seu curare talia diaboli pacta. Tandem (8) suam sententiam probat

(8.) Hesselius exemplo B. Hieronymi *in vit. S.Hilar.* ad quem, cum adducta esset puella à dæmone obsessa, & dæmon clamaret: Se invitum in puellam ingressum fuisse, utpote vi maleficiorum coactum: Nec posse eam relinquere, nisi prius ablatis signis sub limine positis: Vetuit vir sanctus signa perquiri & orationis virtute dæmonem expulit, ne, inquit Hieronymus, aut solitis incantationibus recessisse dæmon videretur, aut ipse sermoni ejus fidem accommodasse. Verùm hæc argumenta unici Hesselii pro negativâ adducta, ad quæ in conflictu respondebimus, quamvis haut levis armaturæ videantur, conclusionem tamen nostram Affirmativam: *Signa nempe maleficii, etiam spe cessationis morbi vel mali, quærere licere, & inventa removere ac tollere;* ob rationes prægnantes non evertunt, tanquam omnium nationum Hispanorum, Germanorum, Gallorum, Brittannorumque, ex iisque Theologorum, JCtorum & Scholasticorum, calculô approbatam.

Conclusio Affirmativa, signa esse amovenda.

Affirm. nostr. ratio.

(1.) (1.) Etenim firmatur nostra conclusio communi praxi cunctorum ferè ibique etiam bonæ conscientiæ & scientiæ; qui hoc modo maleficiatos sanat, & fortè alius modus sanandi, vix unquam occurrit. Sprengerus & Niderus exemplum de equo, quô vehebatur consularis quidam vir, refert: *Hujus equi membrum genitale aut penem, saga quadam inimica hero, vel potius ipsius nomine diabolus arctissimè ac intricatissimè vinculô colligaverat, ut à Veterinariô, cujus curæ equus commendabatur, forte fortuna nodum deprehendente ungvibus dissolvere frustrà laboratum fuerit. Ferrô tandem nodô Gordiô soluto prosiliit protinus equus è strato, atque per lotium maxima copiâ concreti sanguinis rejectâ, convaluit.* Neque huic equo ullum naturale remedium superat, quàm si nodus ille dissecaretur.

(2.) Pro-

(2) Probatur validâ ratione, quia in hàc amotione signi nulla intercedunt media illicita, sive enim actus *internos* (1) quæ sunt, desiderium ut sanitas reddatur, ac cesset nocere dæmon (2) opinio & crudelitas; quâ sibi quis immaginatur, cum sublatione signi pactum cessaturum, & cum pacto noxam, (3) est spes sanationis & & cessationis: Sive actus *externos*, qui sunt rogare maleficum, ut signum tollat, & nocere per dæmonem desinat, vel non signa externô opere tollere & destruere, spectes, liciti maximè sunt & sperstitionis omnis expertes. Licita igitur omninò erit tota hæc amatio cum spe tollendæ noxæ. Nec est, quod Hesselius excipiat, semper huic motioni subesse tacitam quandam honorationem seu invocationem dæmonis, cùm intentio amoventis sit inspicienda, qui non intendit hâc ratione, dæmonem honorare, vel eum invocare, aut pactum sagæ cum dæmone comprobare, vel quicquàm operari ex eo pacto: Sed intendit invocationem per sagam signô positô factam impedire, pactum illud nocendi rescindere, & annihilare. Multò minus honoratio dæmonis ex hac sublatione, ulla elici potest, quia non tollit idcircò, ut putet illis rebus vim in esse nocendi, sed quod existimet, tamdiu hæc positâ manebunt, dæmonem, Deô permittente, nocere posse. (2.)

(3.) Maleficus malefacit ponendo. E. aliquis benefaciat tollendo. Objiciunt iterum Hesseliani, omninò in tollendô esse superstitionem, propter pactum tacitum. Sed falsum & hoc est; Siquidem puer, ignarus, positum esse signum ad nocendum à sagis tollere potest. Isne propterea pactum tacitum cum dæmone habere dicendus erit? Minimè certè, & tamen dæmon cessat à nocendo. (3.)

(4.) Si licet declinare à locò, ubi positum signum suspicatur; Si licet evitare à quibus quis meruit lædi maleficiò. E. etiam licet removere signum cum eâdem spe, ne quem amplius lædat. (4)

(5.) (5.) Licet maleficos maleficasque è medio tollere, eâ ſpe ac deſideriô, ne hominibus amplius noceant, per diabolum, ut ejus viva inſtrumenta. Licet ergò ſigna quoque earum tollere, ne per diabolum ea amplius noceant, ut ejus muta & fictitia inſtrumenta.

(6.) (6.) Licebit itidem argumentari à ſimili: Si quis cum hoſte in civitate obſeſsâ foret pactus; ut, ſuſpensâ de muro flammulâ candida, accurat, & portam occupet, urbeque potiatur. Et tertius quispiam civium hoc reſciſat: Nonne tollere licebit? Imò laudem & præmium merebitur, ſi fecerit. Quis quæſo illum proditoribus conſentire dicat, ſed ob pactum hoſtile interruptum laudabitur. Cur igitur non eâdem ratione & jure, is, qui reſcivit, pactam fuiſſe ſagam cum dæmone defodiendô ollam in necem ac perniciem hujus vel illius familiæ; Poterit eam tollere & tollendo liber & alienus à dæmoniaco pacto erit pronunciandus. Denique

(7.) (7.) Si licet quovis modo licito conatus dæmonis deſtruere, iisque etiam maturè occurrere; ſi incantamentis aliquis dæmonem ad nocendum invitaret, rectè faceret, qui murmuranti os pugnô probè obturaret; Si per ſcripturam & characteres id conaretur, laude dignus eſſet, qui diſſiparet ac conſcinderet membranulas. Cur non idem Jus conceditur in ſignis poſitis, quæ ſimiliter dæmonem ad nocendum pelliciunt? Sicutergò poſſum impedire, ne verbis vel characteribus Magus aut ſaga conſequatur effectum à dæmone, potero etiam ſigni alterius deſtructione idipſum perficere. Vide de his plura apud Mart. Delrio, *disquiſ. Mag. L. 6. cap. 2. ſect. 1. quæſt. 3.*

QUÆSTIO V.

An dentur Synagogæ & conventus diaboli, & an verè & corporaliter ad eos à Dæmone deportentur Lamiæ?

§. I. Hæc

§. I. Hæc quæstio, ut eò solidius pertractetur, lubet incudi reddere (1) Conventus ipsos, quis indicet, ubi & quando instituantur. (2) In dictis his, præparatoria ad iter. (3) Ipsam corporalem translationem, & tandem (4) quid in conventibus his agatur. *Contenta totius quæstionis.*

§. II. Uti olim Deus populo suo Hierosolymis Synagogas erexit, ut in iis ignarus legis divinæ populus erudiretur, voluntatemque Dei placitam ex verbô in iis prædicato hauriret: Ita & diabolus, in omnibus omninò suis actionibus simiam Dei agens, gregi suo acherontico conventus & synagogas, quas sanatica sabbata vocant, indicit. In quibus sacris suos initiatur, in fide privatim datâ, huc illucque nutante, (si fides est nominata) confirmat publicè, deteriorem veri Dei abnegationem majoremque sui cultum ab ipsis flagitat, artes & vias compendiosissimas nocendi rudioribus fideliter monstrat. Quos autem satis constantes expertus est, & arte suâ quosdam progressus fecisse novit, eos easve examinat, ut ex iis rescifcat, quàm rectè & diligenter munus intoxicandi mandatum impleverint, & quos necaverint, eas, si probè officiô defunctas, animadvertit, laudat, præmiis ad majora audenda invitat, si quas segnes & remissas in opere offenderit, eas verbis diris objurgat, minis ac verberibus insequitur. Atque de hisce Conventibus & Synagogis Lamiarum nullus Autorum, quos quidem evolvi, imò nec ipse Laminarum Patronus, quem suprà laudavi scilicet ne dubiolum quidem movit. Quin & Remigius, qui sedecim annos causis Criminalibus in Lotharingia præfuit, ac non minus octingentos hujus criminis reos homines capite damnavit, testatur, eos omnes unô ore maximum hujuscemodi conventuum frequentiam, prædicasse. Adeò, ut tutò affirmari liceat, conventus à diabolô certô institui. Quos vel ipse tanquam præses collegii, vel per dæmonem, qui ad cujuslibet sagæ custodiam constitutus est, (quem blandis cognomentis

Satanica sabbata.

Diabolus lamias examinat.

Indictio conventuum per quem fiat.

mentis (ut Martinelli, Magisteruli aut alius) pro lubitu satanæ honorare coguntur sagæ vel per alios Magos aut sagas, per unum aut duos dies, antequam fiat congregatio, denunciat & indicit. Cum ipse per se evocat, aut suis humanâ formâ *Martinellus* apparet, aut saltim eâ, quâ dignosci à sagis potest. Adeo, ut nonnunquam eveniat, ut in eodem hominum cœtu, solus sortiarius vel saga satanam præsentem agnoscat, cæteri non possint, quanquam hominem cernant aliquem, sed ater an albus sit, nesciant, *Danæus de sort.* Per alios fit denunciatio, quando per suos discipulos alias sagas vicinas evocat, locumque semper ac tempus certum in denunciatione ipsis præfigit ac designat. Ritè sic vocatis lamiis, quod si quædam justam causam impedimenti, quò minus conventui interesse valeat, prætexat, ea ipsa auditur, dummodò sit causa vera & excusabilis, quæ legitimè excusare posset. Alioquin si fingeret habere causam saga, quæ nulla esset, morasque necteret, quò minus non accedat, non deferebatur invita, sed remanebat in domo suâ, nihilominus pro pœnâ sui mendacii fortiter cruciabatur à dæmone, ut in mente & corpore maximis & continuis doloribus ac ægritudine intrinsecâ adeò miserabiliter vexaretur, ut die noctuque nihil penitus quietis haberet, sed semper tribularetur, & omnia, quæ ipsa intereà ageret, evanescerent & perirent in fieri. Et his malis non evadebat lamia prius, quàm peccatum suum confiteretur, & promitteret etiam mediante jurejurando, quod imposterum non recusatura sit accedere. *Paul. Ghirl. de sortil. Q. 7. n. 28. in fin.*

In quâ formâ appareat Martinellus.

Impedimenta an excusent & quomodo?

§. III. Loci, in quibus solent à dæmone cœtus & conventicula malefica instituti, plerumque sunt sylvestres, occulti, subterranei & ab hominum conversatione remoti. Indicuntur sæpies in locis longè dissitis, peregrinis, caducis castellis & desertis, nonnunquàm in compitis. Sic in monte Atlante plerumque fieri conventus, tradunt *Mela lib. 3. cap. 44.*

Loci conventuum quales?

& Plin. lib. 5. c. 1. In Hollandia Magus nomine Johannes de Vaulx Stabuleti decollatus Anno 1603. fatebatur ex præcipuis locis generalium congregationum esse unum in ditione Ultrajectina, & eò se non semel Stabuletò delatum. In Germaniâ locus hujus conventus sagarum esse creditur Mons Bructerorum. Nec improbabile forsan est, quoniam ille mons in mediâ Germaniâ situs est, & à Geographis umbilicus Germaniæ dicitur; atque insuper in mediâ aëris regione constitutus, & juxta suprà recensita loca valdè nemorosus & ab omni hominum conversatione & præteritione remotus esse dicitur. De quo & Joh. Georg. Godelm. *L. 2. de Lamiis c. 4. n. 2.* Pervulgata fama est, inquit, lamias totius Germaniæ certis unguentss illitas noctu Cal. Maji in montem Bructerorum vulgò Blocksberg oder Heweberg bajulari. Quin famam & hanc, ne quis figmentum putet, experientia & vera sagarum complurium confessio judicialis comitatur, cui indicio est Respons. Lips. Quæstori Ostraviensi Mens. Jul. An. 1613. datum, ubi saga in confessione montem hunc ludis dicatum prodidit in verb. Sie wäre nur zweymahl auf dem Blocksberge gewesen/ und auf einer Ofenkrücken zur Feuermäuren oben nauß und nirgend an/ ins Teuffels Namen hinnaus gefahren. Vorgedachte Böttigerin ihre Nachbarin/ hätte sie mit einer Salbe geschmieret/ darauff sie beyde in einem Augenblick auffm Blocksberge gewesen/ daselbst sie Kuchen gebacken und Bier getruncken/ aber keinen Wein/ auch getantzet/ und wären die Spielleute Sackpfeiffer und Trummelschläger/ wenn sie dahin kämen/ verblieben sie ohne gefähr ein paar Stunden beysammen/ und hätte allezeit eine junge Braut den Vorreyen/ dazu sich ihrer so viel und von hundert Meilenweges her auffm Blocksberg finden thäten/ so man nicht alle zehlen könte &c. Et ad eundem Quæstorem in aliô Mens. Sept. An. 1613. ib. Wie sie denn auch ferner bekant und ausgesaget/ daß sie mit der gerechtfertigten Täschin und Kuntzen Ortheien auff dem Blockersberge gewesen &c.

In Germaniâ Mons Bructerorum, conventibus sacer.

 §. IV. Tan-

Tempus conventuum.

§. IV. Tempus horum conventuum dum examinamus, deprehendimus cum Danæo, in tempore instituendorum nihil certi constitutique habere satanam; nec enim fieri hebdomatim, menstruatim, vel etiam annuatim; sed quanpo quotiesque isti Magistro visum fuerit. Communiter tamen bis vel ter in anno institui ex plurimarum confessionibus creditur, de quo fidem facit Resp. Lips. Kalten-Sontheimb an Valentin Gumperten Centgraffen Mens. Jan. Anno 1613. ubi saga confessa est hæc: Zehen Wochen nach solchen Verlöbnis/ hätte sie ihr Buhle auff einer kurtzen Gabel/ so in ihrem Hause hinter den Backofen gestanden/ zum Tantze geführet/ welches nachmahls des Jahrs dreymahl geschen/ an Walpurgis/ Johannis und Jacobi/ zweene Pfeiffer so ihr unbekant/ hätten mit Schalmeyen auffgespielet/ und sie für den Tantze Mahlzeit gehalten &c.

Cur fiant convent. tempore nocturnô?

Tempus tamen nocturnum ac intempestæ noctis tenebras hisce convenriculis consecrari ac deputari à diabolô certum est, (quamvis nonnulli dicant, etiam fieri interdiu & meridie conventus) idque ob geminam rationem, quarum unam suppeditant nobis Theologi hanc:

Ratio Theologorum.

Quia nempe dæmon post fœdum casum è Paradiso effectus fuit obscurus ac tenebricosus, *Sanct. Thomas in tract. 44. Q. 16. art. 1. & 6. in dæmonibus.* Hinc lucem fugit, tenebras vespertilionis in modum amat, & omnia opera, quæ ipse peragit, claræ luci exponere subterfugit, sed in obscuro tenebricoso loco & tempore tractat, eò maximè quia opera ipsa sunt peccata, quæ communiter dicuntur nigra, & opposita luci veritatis, virtutis & justitiæ, juxta commune veriverbium, qui malè agit odit lucem, *c. perniciosam 18. Q. 2.*

JCtornm.

Alteram reddunt nobis JCti hanc: Quia, si die ac clarâ luce conventiculos & cœtus subditorum suorum cogeret & agitaret, conspici possent ab aliis, faciliusque fisco aperirentur maleficia, ob quæ devenirent ad notitiam curiæ ac justitiæ publicæ, cui hoc modo incautè suas fideles capturæ ac ultimi supplicii periculo exponeret diabo-

diabolus. Quare ne ea tàm facilè detegantur & impediantur, eorum opera, sacrificia multâ de nocte celebranda curat in locis ut dictum, dissitis & obscuris, ne ea à quoquam ullum ferant incommodum.

§. V. Evocatæ hoc modo & tempore Lamiæ, conventus planè contra morem iter longinqvum ingredientium, qui se totis viribus ad illud componunt, abollâ sibi & aliis vestibus prospiciunt, adeunt. Lamiæ enim corpus suum, quod tamen tegi Deus jussit, voluntariè vestibus spoliant, & nudæ plerumque (nam & vestibus quoque indutas levibus visitasse conventus, compertum est) conventicula accedunt, idque turpi dæmonis fraude illud fieri certum est, ut eò facilius libidinis incendivum crearet, qui illis persvadet, eas non posse conventiculis interesse, nisi nudum corpus ungventô, ex corpusculis infantum ante baptismum necatorum præparato, illinant, idque propterea solùm illis persvadet, ut ad quàm plurimas infantum insontium cædes eas alliciat; Ac ne fortè una ab aliis ungventum, quod primâ vice saltim procedit, sæpius mutuô accipiat, necessarium esse dicit, ut ipsemet sibi illud ex infanticidio comparent. Adeò miseris prorsus imaginatur, vim translativam per occultam qualitatem huic ungvento inesse, quod tamen reverâ nihil confert ad delationem, aut si certè aliquid confert, eatenus id efficit, quatenus per ea sensus corporis consepulti jacent. Et posset eas dæmon transferre sine ungventi usu, quod & sæpius effecit: Sed ungvento mavult uti, idque tum ob causam memoratam, tum etiam, quia timidiores ac delicatiores sunt ad horribilem illum satanæ contactum in corpore assumto tolerandum, tunc ungventorum inunctione sensum obstupefacit membrorum. Ungvento verò per se nullam vim translativam inesse (quanquam Paracelsus hoc velit) vel inde patet, quod etiam, si qui statutô conventus tempore ex curiositate quâdam cupientes con-

Præparatoria ad iter.

Sagæ nudæ plerumque conventus adeunt.

Unctio ex infantibus componitur.

Cur adhibeatur.

eò devehantur, (Deo id ad puniendam incredulam curiositatem tam temerariæ audaciæ permittente) tamen si quis fide firmus, charitate armatus ad fraudes dæmonis revincendas dissipandasque ad fidei veræ confirmationem eo se ungventò inungeret, (ut rectè Binsfeld.) nulla sequeretur translatio, quia hîc omne pactum cum dæmone cessat, neque id Deus esset permissurus. Et propterea, quando extra conventus tempora sese inungerent sagæ, non avolarent, nec auferrentur, eò quod illud pactæ non fuerunt. Sciunt hoc, & ideò non inunguntur, nisi audito conventus signô. Unctionis ritu peractô, abiturientes, ne fortè à maritis in lectis desiderentur, vel per incantationem somnum, aurem nimirum vellicando dextrâ manu prius prædictô ungvine illitâ, conciliant maritis, ex quo non facilè possunt excitari: Vel dæmones personas quasdam dormientibus adumbrant, quas si contingeret expergisci, suas uxores esse putarent, ut annotavit & exemplô probavit, *Remig. L. 2. c. 12.* Vel intereà alius dæmon in formâ succubi ad latus maritorum adjungitur, qui loco uxoris est, qui si opus fuerit omnia conjugis absentis officia in thorô conjugali subeat. Ad quæ diabolus se promptissimum exhibet, seque ita accommodare scit, ut etiam sapientissimum quemque fallere possit, *Paul. Ghirland. de sortil. q. 7.* Et ita sine omni remorâ insidentes baculo, furcæ, scopis aut arundini vel tauro, equo, sui, hirco aut cani, *quorum omnium exempla prodidit literis Remig. L. 1. c. 14.* devehuntur à dæmone ad loca destinata.

Abeuntes Lamiæ vel somnum maritis conciliant,

vel alius dæmon se viris adjungit,

Quibus rebus insidentes ferantur?

§. VI. Ipsam delationem corporalem consideraturi; Non negamus, Lamias, quandoque præstigiis occupatas phantasiâ tantum conventiculis interesse sibi videri, sæpiusque etiam hanc sagarum translationem solâ animi cogitatione & illusione diaboli fieri, qui mentem illarum captivam tenens, eamque in somniis deludens, per devia deducit, comconventui interesse, se ungventô illinant, & reverà per aërem mes-

Lamiæ quandoq; circa delationem in somniis deluduntur,

messationes, saltationes, aliasque jucunditates ei objicit, atque in somniis cogitatorum figuras, apparentia signa & operationes diabolus tam subtiliter & diligenter adumbrat, ut dementatæ isthæc in somniis oculô mentis videntes, verè & corporaliter ea sese vidisse non dubitent, imò tam firmiter credant, ut, quæ lymphata mens vidit, jurejurando affirmare paratæ sint, sic esse gesta, cum tamen verè corpus de locô non moveatur, nec dapibus appositis stomachus latrans satietur. Quemadmodum & in somniis multa nos vidisse credimus, & iis locis interfuisse à quibus tamen absuimus, sæpe nos convenisse eos, qui longissimè tamen absuimus, sæpe nos convenisse eos, qui longissimè tamen à nobis peregrè agebant, etiam plus quàm milliaribus ducentis. Cujusmodi spirituum illusionis diabolicæ exempla ad satietatem produci possent, si tempus concederet. Non possum tamen, quin unici à *Paul. Ghirland. Q. 7. n. 6.* prolixè recensiti summam referam: *In agro Sabino Maritus uxorem veneficam habebat, quæ communi fama pro tali agnoscebatur: Ipse tamen, cum ne minimam illius criminis suspicionem ab illâ hausisset, eam observare cœpit, & 12. noctes absque somno transegit, quò videret, si ipsa de nocte iret ad ludum dæmonum; Sed illam semper in lecto invenit, manibus subinde palpando, nec ullo tempore abesse sentit. Post paucos autem dies illa mulier cum aliis capta confessa est, se cum aliis ad dictum ludum dæmonum ivisse die XI. mens. tali nocte & tali horâ. Maritus verò volens defendere uxorem suam, asserebat sub gravissimô juramentô, quod uxorem suam illâ nocte de quâ dicebatur, illâ horâ in lectô jacentem habuerit, eam studiosè tetigerit & pluries cum eâ collocutus fuerit.* Non etiam negamus, per somnum quandoq; ecstaticum à diabolô corpus sagarum ita soporari, ut mortuo simile videatur, & interea ab eo speciem conventiculorum illis objici, ut quæcunque in conventu fiant, coram se geri videantur, de quô aliquot exempla habet *Bodin. de dæmon. L. 2. c. 5.*

& quomodo.

Exempl. saga delusa.

Non negandum lamias ecstasi corripi.

2.c.5. quorum unum notari meretur: Dicit enim: Exemplum noſtra memoriâ apud Burdegalenſes habuimus Anno 1571. & narravit mihi Comes Equeſtris ordinis qui adhuc vivit, & iſti experientiæ interfuit, cum in Magos Galliæ inſtituta eſſet perſecutio. *Vetula quadam Burdegalenſis maga apud judices confeſſa eſt, ſe cum aliis per hebdomadas ſingulas fuiſſe exportatam, ubi magnus hircus aderat, quò autore abnegabant Deum, ſe diabolo ſerVituras ſpondebant, ſinguli pudenda illius oſculabantur, & poſt ſaltationes pulveres accipiebant quisque. Tum D. Belotus Libellorum ſupplicum Magiſter, dicente magâ ſe nihil poſſe, niſi è carcere eductа eſſet, Volens rei Veritatem explorare, eam educi juſſit: Et illa cum ſe nudam certô adipe inunxiſſet, velut mortua expersque ſenſus corruit, deinde poſt horas quinque reverſa exſurgensque permulta narraVit, qua variis in locis ita habere, ut dixerat, comperta ſunt.*

Opinio Bodin. & Balduini de animabus exportatis rejicitur.

Nullô modô verò ferenda eſt opinio *Bodini in confut. VVier. p. 447. & Friderici Balduini de Caſib. Conſc.* cujus opinionem *L.3. cap.5. caſ.7.* de hâc re ſatis mirari non poſſum, & aliorum, qui putant animas ſagarum Ecſtaſi oppreſſarum à diabolo è corporibus abripi, amoveri, abſtrahi & ad conventus deferri, & rurſus ad corpora, quæ interim mortua jacent, peractis conviviis reverti. Nam ſi hoc diabolus efficere poſſet, utique in ejus poteſtate eſſet, homini vitam adimere, & eam defuncto reſtituere. Cùm verò anima unica in ſubſtantia indiviſibilis, ac tota in quâlibet corporis parte ſit juxta *Ariſt.*, eam certè non pro parte tantùm, ſed in totum à corpore migrare, adeòque cadaver duntaxat remanere, neceſſe erit. Quid? quod majus eſt, talis animarum abreptio & cum corporibus mortuis reunitio, veram mortuorum inferret reſuſcitationem, quæ tamen ſine ſumma in Deum blasphemiâ, creato ſpiritui ſatanæ tribui non poteſt: cùm illi impoſſibile ſit efficere, ut animæ è corporibus ſagarum egrediantur. Abſurdum etiam planè videtur, quod denegare diabolo, quod facilius

cilius factu, & ei attribuere quod longè difficilius est: Nam positô (in veritatis præjudicium non concesso) dæmonem animas à corporibus separare posse, minore tamen cum admiratione & faciliori negotiô corpus animamque simul auferre potest, quàm si à corpore segregatam animam auferat, & aliquot interjectis horis demortuis corporibus restituat. Ghirland. *de sortil. Q. 7. n. 39. & Q. 10. n. 1. Remig. de dæmonol. Sperling. Synops. Phys. c. 4. Q. 1.*

§. VII. Ambabus largiti sumus manibus, posse aliquando lamias à diabolô per somnia deludi, ut videantur reverà exportatæ interfuisse comitiis nocturnis, quæ tamen altò somnô domi in lectulis sepulti jacuerunt. Concessimus diabolum somno ecstaticô obrutis lamiis glaucoma objicere posse. Attamen constantissimè negamus, nec largimur minimèque concedimus, hanc delationem semper & ubique per illusionem fieri, ac nunquam σωματικῶς lamias ad conventicula sua transportare diabolum. Siquidem hâc arte illusoriâ, *ut dicit Bodinus*, Satanas erga eos easve utitur, qui nolunt retegi, sive propter familiæ amplitudinem, seu propter alias causas non audeant magnos conventus adire, nihilominus tamen dant fidem diabolo, ut cum volunt, eum alloquantur domi: Quod si autem scire gestiunt, quid à sodalibus in ludis agatur, dicunt *Authores Mallei Malefic. p. 2. c. 3. Q. 1.* talem ab iis servari modum, ut istæ in nomine omnium diabolorum ad sinistrum latus se reponant cubitum, quo facto vaporem quendam glaucum ex eorum ore procedere, unde singula, quæ ibi agerentur profundè considerarent. Qui quæve verò tales excusandi causas non habent, illos unctos tibiis inserto baculô aut alio instrumento, vel etiam sine ungventô, pileo aut alio pallio impositos pronunciatâ prius precatione in diaboli nomen conceptâ; (quam imperat ac docet) Diabolus gestat ad loca conventuum, ac tam velociter devehit, quemadmodum, (ut putat Scribonius *in suâ Physiologiâ*) ventus spi-

Sagæ non semper deluduntur à Satanâ, sed sæpies corporaliter deferuntur.

Quomodo absentes sciant, quid in ludis agatur.

Vectio velocissima.

spirans plumam à terrâ elevat in altum, & antè se donec eô loci veniat in quo steterit, propellit. Baculos eum in finem adhibet diabolus, ut putet lamiæ, se adjumentô illorum instrumentorum vehi, cum tamen ipse interim invisibili modo eas vehat & portet. Et hanc diaboli corporalem delationem in dubium tutò vocare non possumus, propter immota, tùm ex sacris literis, tùm etiam ex historiis, actis judiciariis, testium comprobationibus, convictionibus, confessionibus & executionibus sagarum infinitis, petita fundamenta. Nam (1) non potest dari quidquam, quod reddat hanc delationem impossibilem. Adest nimirum corpus movens (nam diaboli licet corpora naturalia sibi unita non habeant, possunt tamen quandocunque volunt, diversas assumere corporeas formas, & in corporibus assumtis multas naturales operationes edere.) Non obstat corporis moti resistentia vel gravitas, quia longè major est vis dæmonis moventis, qui montes suâ movere sede posset: Non laboriosum ipsi aut arduum est currenti aërem diffindere, quemadmodum nobis: Non obstat celeritas motus ad locum remotum spatiô exigui temporis, hoc enim valet efficere agilitas & vis naturæ Angelicæ. Ex qua infero (2.) Quia mali Angeli eâdem potentiâ naturali præpollent, quâ boni, siquidem illi etiam post lapsum omnes dotes naturales, amissis saltim dotibus gratiæ, retinuerunt. At boni Angeli suâ potentiâ possunt vel in momentô temporis non tantùm ipsi immensa aëris spatia decurrere: Sed & homines nullô negotiô unà secum traducere, uti probat historia Abacuci capillo in Babylonem transportati, *Dan. 14. 35.* Philippi à spiritu ex desertô in Azotum delati. *Act. 8, 26. & 40.* E. & diabolos idem quoque facere posse consequitur. (3.) Non ficulneum hujus deportationis argumentum nostræ probationi accrescit, ex exemplo Christi Salvatoris nostri, quem ita permittentem diabolus, quæ ejus est impudentia, per montium ac tectorum summa, non pedetentim, ut volunt Theologi, ductum,

Cur baculos adhibeant Lamiæ.

Cur non sit delatio impossibilis argumenta: primum.

secundum.

tertium argum. ab Exemplô Christi.

ctum, sed subitò abreptum in pinnaculum templi locavit, *Matth.* 4. Ex quo concludimus: Si dæmon potuit tàm sanctum & impollutum corpus Salvatoris nostri, in quod nullum jus ipsi fuit, attingere, sublime corripere & per aërem deferre; Non reformidat profectò audax ille aggressor, sagarum ac servorum suorum corpora contrectare & bajulare, quoniam illorum animam & corpus suum esse jam pridem agnoscit. *Danaus.* (4) Si Satan Dei concessione potest corpora nostra lædere & interficere, quod suprà demonstratum: Multò magis Deò permittente poterit ea portare, sublevare, & quemadmodum lupus ovem à se correptam agere, *Danaus de sortiar. cap.* 4. (5) Si liceret autoritatibus summorum virorum, ponderatis eorum rationibus, jam certare, longum catalogum contexere liceret, præcipuos tamen L. B. hujus veri & realis sagarum delationis defensores accipe: *Dana. dict. loc. Binsf. de malef. prælud.* 13. *c.* 2. *VVier. de præst. dæmon. L.* 3. *c.* 12. *Paul. Ghirl. de sort. Q.* 7. *per tot. Remig.* 1. *dæmon.* 1415. 16. *Mall. Malefic. p.* 2. *c.* 3. *Bodin. de Mag. dæmon. L.* 2. *c.* 4. & 5. *Martin. Delr. disquisit. Mag. L.* 2. *quæst.* 16. *tom.* 1. *Alber. Gentil. ad L.* 6. *C. de Malefic. & Mathem. Philip. Ludvv. Elich. in dæmon. Q.* 10. (6) Ad obtinendum realiter deferri sagas, in medium produco tot innumerabiles sagarum confessiones, quæ illam reverà fieri confirmant, nec somnia istarum sunt censenda confessiones adeò inter se congruentes, ut etiam in circumstantiis minutissimis non multùm discrepent: Quod scilicet illâ horâ vel die fuerint in monte Bructerorum vel alibi, qui autem somniant, diversa somniant, nec in uno, ad eundem scopum tendente, semper hærent. Nec putandum, per tormenta ejusmodi confessiones extorqueri, ac metu majorum cruciatuum, quidlibet de quô ne unquam in vita cogitàrunt, eas confiaeri ac mentiri. Repetunt enim confessa adhuc in ipsô rogô, ubi exhausta jam sunt tormenta, ubi nulla fictio est profutura, unde non præsumuntur immores salutis suæ *l.* 6.

quartum, à læsione.

quintum, ab autoritatibus.

sextum, à Confessionibus Lamiarum.

C. ad L. Jul. Repetundar. cum mendaciô & peccatô mori velle. Locos per quos iter fecerunt ſagæ, vicinas arbores, ſepes, flumina, domos ad ungvem notarunt, cibos & potus narrant, convivas alios de vultu agnoſcunt, numerum eorum callent, obvios quoque quos in viâ habuerint ſæpe ſalutant, cernuntur non rarò ab aliis. Quæ omnia profectò fieri non poſſent, ſi hæc vana tantùm animi ſpectra fuiſſe, neque iis cœtibus ipſæ interfuiſſe credantur. (7) Ab experientia, quæ eſt rerum magiſtra & ſingularium cognitio *1. Metaph.* fortè non elumbis hujus delationis erit petenda probatio. De Johan. Fauſtô Wittebergæ temporibus divi Lutheri commorante, qui pallio inſidens cum ſuis ſociis per aërem à diabolo ad longinqua regna eductus & bajulatus eſt, nemo dubitat. Exempla non pauca Maritorum & aliorum, qui curioſitate & novitate ducti cum uxoribus, vel etiam ſoli, ungventô peruncti ad conventus delati ſunt, poſtquam autem moniti immores nomen *JESU* nominaverunt, omnes iſti conventus ſubitò diſparuerunt, ipſi verò ſoli in locis disſitis & nemoroſis nudi relicti, veſtimenta emendicare & pedibus iter aliquot centum millarium domum conficere ſunt coacti. Cujusmodi bina exempla habet *Paul. Ghirland. de ſortil. Q. 7. n. 26. & 27.* Unum de Ruſticô ab uxore: Alterum de virgine ſedecim annos habente ab aliâ ſagâ ad conventus delatis & modo prædicto nudis & ſolis relictis. Sæpe hâc deportatione ſic defatigantur lamiæ, ut domum reverſis per triduum totum ſit decumbendum, priusquam pedibus posſint conſiſtere, quod docet *Remig. L. 1. c. 24.* Si autem illæ in ſpiritu ſolummodò & illuſione exportarentur, quid eſſet opus conqueri de corpore nimiô labore defatigatô, quia corpus non laborat in ſomniis, ſed animus duntaxat. Interdum & ipſæ ſagæ Leberide nudiores è turbine ſeu nube decidentes vulneratæ aut mutilatæ membris ſunt inventæ, quale exemplum recenſet idem *Paul. Ghirland. d. l. Q. 7. n. 30.* quod brevisſimis

ſeptimum ab Experientiâ.

Exempla.

mis referam verbis: *Anno 1524. sibi, ut inquisitori,* dicit, *oblatam quandam Lucretiam, (nam sic nomen erat sagæ) quæ, dum ex congregatione ludorum revehebatur domum, & sub auroram matutinus campanæ sonus, quô ad orandum populus excitatur, fuerat auditus; subitò à dæmone vectore prope flumen in agro spinis obsitô relinquebatur. Fortè juvenis ei benè notus illàc transibat. Eum ergò misera nomine propriò advocat. Juvenis, videns totam nudam præter verenda femoralibus contecta & passis crinibus, accedere formidabat. Persistit illa blanditiis allicere, tandem appropinquavit & quæsivit habitus, & moræ eò loci causam: Illa primùm alia omnia prætexere, & multa mentiri, donec juvenis incredulus negarit, se illi opem laturum, nisi vera fateretur: Illa fidem secreti stipulata à Juvene, confitetur, se, cum eâ nocte reverteretur à ludis Peneventanis, & dum esset in itinere deferreturque per aërem, à Magisterculo suô auditô sonô campanæ pro Ave Maria; (quo necesse habet onus deponere dæmon) hôc locô ab eo esse depositam & relictam. Quô factô juvenis eam secretô domum perduxit, & multis ab ea muneribus donatus fuit? Sed tandem datæ fidei immemor juvenis rem uni atque alteri narravit. Sic paulatim sparsô rumore, mulier capta & juvenis testimonium veritati perhibere coactus est.* Hæc Ghirland.

§. VIII. Hæc realis delatio trahit me quoque ad illam vulgò agitatam quæstionem: *An diabolus Lamias Corpore per angusta foramina parietum, fenestrarum, portarum, aut per cavernas ignifluas ferre queant?* Resp. Lamiæ prædicto modô sæpius fatentur, sese à diabolô per caminum aut alia loca angustiora scopis insidentes per aërem ad montem Bructerorum deferri; uti indiciô esse potest supra §. 3. allegatum Responsum Lipf. ib. auf einer Ofenkrücken zur Feuermauren/ obennauß und nirgend an/ hinnauß gefahren. Verùm deluduntur à Satanâ istæ mulieres hôc casu egregiè, nec reverà rimulas

Q. An lamiæ per caminum aut alia loca, à diabolo ferantur?

Diabolus fores prius aperit & ducit sagos.

rimulas istas penetrant, sed solummodò dæmon præcedens latenter aperit, & claudit januas vel fenestras corpori earum capaces, per quas eas intromittit, quæ putant, se formam animalculi parvi, mustelæ, catti, locustæ & aliorum induisse. At si fortè contingat, ut per parietem se delatam confiteatur Saga, tunc si non totum hoc præstigiosum est, dæmonem tamen maximâ celeritate tot, quot sufficiunt, lapides eximere, & sustinere alios ne ruant, & posteà eâdem celeritate atque dexteritate iterum eos in suum locum reponere, existimo: cùm hominum adspectus hanc tartarei latomi fraudem nequeat deprendere. Idem quoque judicium esse potest de translatione per caminum. Siquidem si caverna ignifiua justæ amplitudinis est, ut nullô impedimentô & hæsitatione corpus humanum eam perrepere possit, diabolo impossibile non esse per eam eas educere; Si verò per inproportionatum (ut ita loquar) corporibus spatium eas educit, tunc meras illusiones præstigiosas esse censeo, nec à diabolô hoc unquàm effici posse. Ratio est, quoniam diabolus essentiam creaturæ seu lamiæ immutare non potest, multò minùs efficere, ut majus corpus penetret per spatium improportionatum, alioquin corporum penetratio esset admittenda, quod contra naturam & omne Physicorum principium est. Hoc enim soli Deo reservatum, & fœminæ ope dæmonis non magis per loca illa angusta evadere possunt, quàm camelus transeat per foramen acus, quod habetur ab ipsô Christô pro ἀδυνάτȣ.

Ratio cur non possit diab. sagas per loca angusta ducere.

Immutare Creaturas est de reservatis Dei.

§. IX. Haut Oëdipò conjectore opus erit, quid in conventibus hisce institutis mancipiis suis præsentibus rerum agatur, quibusque de rebus consultetur, cùm non ignotum sit, principem diabolorum Beelzebub, catervâ acheronticâ stipatum, esse præsidem totius conventus, qui omnia consilia & actiones suas ad contemtum divinum & hominum perniciem dirigit. Nam ibi dæmon præses conventus in soliô sedet magnificô, formà terrificâ, ut plurimùm hirci vel canis. Ad quem

Quid in Conventibus his agatur?

Dæmon præsidet conventibus in formâ hircinâ.

quem advenientes viri juxta ac mulieres accedunt, reverentiæ exhibendæ & adorandi gratiâ, non tamen unô eôdemque modô: Interdum complicatis genubus supplices; interdum obversô incedentes tergô & modô retrogradô, in oppositum directô illi reverentiæ, quam nos præstare solemus. Nos enim inclinamus caput, & humeros flectimus genu retrò curvatô, vertentes vultum ad personam, quam veneramur. Dæmonis verò Vasalli Ligii (ut ita loquar) contra faciunt, quia terga obvertunt Principi suo & caput curvent versus humeros, adeò ut mentum Cœlum respiciat. Crura etiam non inflectunt retrò ut nos facimus, sed elevant sursum à terrâ à parte anteriori *Ghirl. de Sort. Q. 7. n. 29.* In signum homagii (sit honor castis auribus) Principem suum hircum in podice summâ cum reverentiâ sacrilego ore osculantur. Quo facto sacrificia dæmoni faciunt multis modis; sæpe liberos suos ipsi offerunt, uti Mater Cunonis Reverensis *apud Binfeldium* & anno 1455. quædam alia tres liberos suos *apud Jaquerium c. 7.* Sæpe communione sumtâ benedictam hostiam in ore asservatam & extractam (horreo dicere) dæmoni oblatam, coram eo pede conculcant, ut multæ striges inquirente Jaquerio confessæ fuerunt. *c. 8.* His & similibus flagitiis & abominationibus execrandis commissis, dicit Mart. Delrio L. 2. Q. 16. p. m. 173. incipiunt mensis assidere & convivari de cibis insipidis, insulsis, furtivis, quos dæmon suppeditat, vel quos singulæ attulere, interdum tripudiant ante convivium, interdum post illud. Solent diversæ mensæ esse, tres vel quatuor cibis interdum delicatissimis, interdum valde insipidis & insulsis onustæ, quibus pro dignitate aut opibus singuli locantur, aliquando suus cuique dæmon ex adversò. Nec mensæ sua deest benedictio cætu hoc digna, verbis constans planè blasphemis, quibus ipsum Beelzebub & creatorem & datorem, & conservatorem omnium profitentur: Eadem sententia est gratiarum actionis, quam subdunt mensis sublatis. Legi formulas, *inquit*

Reverentia quomodo peragatur?

Signum homagii est osculatio podicis.

Sacrificia quæ offerant sagæ?

Sagæ mensis accumbunt.

Cibi cujus saporis?

Benedictio mensæ.

Obvelatô capite ſæpe accumbunt. Delrio, manu famoſisſimi cujusdam malefici notatas. Convivio interſunt facie interdum apertâ, interdum velatâ larvâ, linteô vel aliô velamine aut perſonâ: Sic etiam perſonatæ frequentius. Poſt convivium quisque dæmon ſuam, quam cuſtodit diſcipulam, manu prehendit; & ut omnia fiant ritu, quàm poſſunt abſurdisſimò, dorſis invicem obverſis, & in orbem junctis manibus, jactantes capita more fanaticorum, *Poſt convivium quomodo choreas ducant?* choreas ducere; nonnunquam candelas accenſas manu tenentes, quibuscum ante dæmonem oſculantes adorant, & cantare feſcenninos in honorem dæmonis obſcænisſimos, vel ad tympanum fiſtulamve ſedentis alicujus in bifidâ arbore ſaltare, omniaque ridicule & contra cæterorum morem peragere, tum ſuis amaſiis dæmonibus fædisſime commiſceri. *Examen de maleficiis.* Denique addunt, quemque narrare ſua ab ultimò conventu facinora, quæ quô graviora & magis execranda fuerint, eò collaudari uberius: Si nulla ſint, vel non ſatis atrocia, verberari ſegnes atrocisſimè à dæmone, vel à maleficô quopiam Seniore. *Pulveres ex quibus rebus comparantur? Minæ.* Ultimò pulveribus, (quos aliqui ſcribunt eſſe cineres hirci illius quem dæmon aſſumpſerat, & quem adorant, ſubitò coram illius flammâ abſumpti) vel venenis aliis acceptis, ſæpe etiam cuique indicto nocendi penſo, & pronunciato Pſeudothei dæmonis decreto: ULCISCAMINI VOS: ALIOQVI MORIEMINI. *Hæc Delr.* *Cur ſaltationes inverſò modo fiant?* Saltationes inſtituuntur in orbem ore extrorſum obverſô, ita ut non videre posſit altera faciem alterius, quod aliàs in popularibus ſaltationibus receptum eſt, forte eo conſilio, ut alii non posſint alios commodè obſervare atque agnoſcere, ne indicantur, ſi forte quædam in manus Judicum incidat, *Bodin. de Mag. dæmon. L. 2. c. 4.*

Tempus abitus quales? §. X. Duabus aut tribus horis in hiſce ludis exactis, circa gallicinium dæmon convivas ſuas dimittit, ac domos repetunt pedibus, ſi propè ſunt, ſin diſtantiores, eodem quo advecti modo brevisſimô tempore ab eo revehuntur. *Modus revertendi domum.* Paul. Ghirl. JCtus Italus, qui ex multarum maleficarum examinibus

bus cautè institutis diabolicæ religionis & professionis Sagarum secreta benè habuit cognita, duo circa deductionem *quæst. 7. n. 29. in fin.* observat. Primum est, quod Dæmones festinent reportare Lamias domum, antequam labatur nox, antequam pulsetur campana pro *Ave Maria* (pro quô nos, qui cultum adorationis B. Mariæ non tribuimus, utimur signô campanæ ad preces matutinas Deo fundendas) quæ manè pulsari solet in aurora, vel parùm ante. Nam si contingeret, ut pulsaretur campana tempore, quo deferuntur domum; necesse haberet illarum Magister, in eodem loco, ubi audit sonum prædictum, deponere mulierem, aut virum, nec posset amplius ipsas tangere, sed cogerentur residuum illud itineris pedibus propriis conficere. Quod perrarò quidem evenire solet, quia tam velociter ipsas reportat Dæmon, ut à sonô facile non impediatur. *De quâ depositione saga denudatæ à juvene inventæ supra §. 7. retuli exemplum.* Secundum est, quod Sagæ sæpe adeò fessæ de ludorum choreis & saltationibus revertantur domum, ut per tres aut quatuor dies toti corpori malè sit.

Festinatio in itinere.

Diab. sagas deponit ad auditum signi pro Ave Mariâ.

Sagæ à ludis fessæ.

QVÆSTIO VI.

An Lamiæ reverà cùm dæmonibus concumbant, ac rem veneream exerceant?

§. I. Nos, ut quæstio hæc satis controversa enodetur, considerabimus (1) concubitum dæmoniacum ipsum, an fieri, & quomodo possit? (2) effectum ejus.

§. II. Concubitum Dæmoniorum cum hominibus impossibilem esse, naturæ Diabolorum contrarium & plane phantasticum, multi haut contemnendis rationibus moti contendunt. Præprimis tamen Wierus *de præst. dæmon. L. 3. c. 21. & peculiari Libr. de Lamiis. 3. cap. 25.* Joh. Fichard. *Consil. 111. n. 4. Item consil. 116. n. 2. T. 2.* Godelm. *Lib. 2. de Lam. c. 15. n.* 12. quem

Authores concubitum sagar. cum diab. negantes.

Eorum ratio prima. 12. quem *sequitur* Ludov. Gilhauſ. *in Arb. Cr. c. 2. T. 17. n. 13.* Qui dicunt (1) Impoſſibile eſſe, ut ſpiritus corpore expertes, membris genitalibus deſtituti, ſeminis ex cibô & potu bene digeſti vacui, amore fœminarum carnalium capiantur. *Secunda.* (2) Naturæ Dæmonum adverſari, appetere coitum, qui nullum alium ob finem fit, quàm ut ſui ſimilis procreetur. In primâ autem creatione certus ac determinatus eorum numerus eſt conditus, qui nec morte imminui, nec concubitu multiplicari poteſt. *Tertia.* (3) Dæmoniacos concubitus eſſe meras Phantaſias & illuſiones, quæ etiam honeſtis & probis ſæpe mulieribus accidunt. Atque exinde concludunt confeſſiones lamiarum de concubitu eſſe erroneas nulliusque momenti. Verùm *Cum nobis affirmantes Authores.* Nos his dubiis ſatis facientes Affirmativam: *Diabolum nempe cum Sagis verè non illuſoriè ſæpiſſime, rarò autem imaginariè congredi*; tuebimur ob rationes maximi ponderis, graviſſimorum auctoritate Virorum tam Theologorum, Medicorum, Philoſophorum, quàm, JCtorum: Veluti D. *Hieron. Auguſtini Iſodor. B. Lutheri. It. Mallei Malef. Binſf. Remig. Jac. Reg. Angl. Goed. Thom. Eraſt. Mart. Delrionis JCti pariter ac Theologi exactiſſimi, Philip. Ludvv. Elich. Gœhauſ. Petr. Greg. in Syntag. J. U. Frid. Balduini inſignis Theologi, in Caſib. conſc. L. 3. c. 5. caſ. 113. p. 761.* *Reſponſio ad primum dubium.* Ad *primum* dubium ab impoſſibilitate deſumtum Reſpondemus *Negando*; Dæmoni concubitum eſſe è numerô impoſſibilium. Licet enim corpus, membris genitalibus & ſemine conſtans, non habeat, quamvis ſint cum quibus nos non facimus, qui habere contendunt, dicentes, dæmonum corpora inter terrenam & ætheream naturam media eſſe. *Apulej in Aſin.* Dæmones ſemen jacere, ex quò perpuſilla oriuntur animalia, habereque membra genitalia, ſed non qualia homines, & excrementum ex illis manare *Pſellus de dæmon.* In confeſsò tamen eſt, & inficias ire natus nemo poteſt, diabolum ſibi corpus, idq; vel demortui cadaveris, vel ex vaporibus, puta, aëre terrâ & aquâ concretis denſatisque molem,

quæ videri & palpari possit, circumdare, assumere, illudque artificiosè movere posse: Sperma verò quoniam exangue corpus est, aut ex pollutionibus virorum nocturnis, aut aliundè ab aliis scilicet Diabolis succubis, qui se in formâ pulchræ puellæ Viris veneficis supponunt, exceptum, destinatis locis Sagarum applicare posse. Exemplum ex Guilhel. Parisiens. adducit notabile D. Joh. Suev. *in prælect. publ. ad l. 14. ff. ad Leg. Cornel. de Sicar. Nim. diabolum bestiæ corpore indutum egregiè delusisse militem, qui cum putaret se formosâ potitum virgine, tandem fraude detectâ cognovit se in amplexu cadaveris beluini tabie jam soluti jacere. Id quod etiam probant multa alia exempla, à quorum relatione prolixâ abstinendum.* Quid quæsò impediat Satanam? quò minus eôdem modô suis sæpissimè imponat amatoribus & amasiis, ut vel cum formosâ virgine, vel cum Juvene fascinosô se coire opinentur *Petr. Theodor. in Coll. Cr. Disp. 7. th. 13. lit. N.* Perinde ergo erit an Diabolus ipse per se corpus & sperma coitui idonea habeat, an aliunde illa formet, mutuetur & furetur; sufficit, quod in assumtis illis corporibus virilia officia tam strenuè obire queat, ut etiam non tortæ fateantur lamiæ, majorem ferè delectationem ex coitu Satanicô sese sentire, quàm ex propriorum Maritorum concubitu, & propterea sæpe aversari horum complexum, ac dæmoniacum anteponere. Quod observatum ab *Herm. Goehaus. in pericul. Academ. Q. 3. ex Actis Judiciariis anno 1628. mens. Aug. Facultati suæ Rintelens. à Comite quôdam transmissis.* Ubi Venefica quædam confitebatur, postquàm primô die nuptiarum cum novô maritô consuevisset, alterâ nocte diabolum cum ipsa fuisse congressum, & quidem adeò potenter, hätte der massen mit Ihr gebuhlet/ (ut verba propria referam) Daß sie ihres Mannes Beyschlaff keine Lust gehabt.

Semen unde diab. sumat.

Exempl. mulieris à dæmone inconcubitu delusæ.

Voluptas ex coitu satanico. Exemplum sagæ Contubitum viri aversantis.

Secundò locò quod dicitur (1) naturæ dæmonum adversari appetere coitum, illud apertè contrariatur S. Scripturæ, quæ

Resp. ad secundum dubium.

quæ ipsi primariò attribuit omnes fornicationis actus *Hos. 4. vers. 12.* ubi dicitur Satanas spiritus fornicationis & spurcitiei. Imò variis in Scripturæ locis audit immundus, qui cœnô, ut sus in volutabulô luti fœtidi, valde oblectatur (2) Dæmones non opus habere coitu, quoniam in primâ Creatione eorum numerus certus est conditus, qui concubitu non potest multiplicari. Sed quantùm mihi videtur, illi malè confundunt inter se nudum congressum, & ipsam geoerationem. Siquidem & Nos negamus, Dæmones cum sagis verè generare, & ex semine ablatô prolem excitari posse. Malè hinc à generatione ad congressum fit argumentatio, nec planè sequitur: Quorum genus non potest per coitum multiplicari, illi non possunt coitum celebrare. Ad *Tertium* argumentum, quô evincere dissentiens Godelman. *L. 2. c. 5. n. 11.* vult, concubitus Dæmoniacos esse meras illusiones, quæ etiam honestis ac probis sæpe mulieribus accidunt, respondemus: Godelmannum nimis confidenter ac temerariè loqui, dum statuit, honestas ac probas matronas, quibus planè nullum cum Dæmone commercium est, eôdem modô circa concubitum deludi, quô Sagæ quæ scelestæ Dæmonum coitionis sordes ferunt. Certè Godelmannus, in consessu honestarum matronarum à veneficii crimine purarum, hanc comparationem si instituisset, ipsius profectò barbæ ingens calamitas imminuisset, nec prius veniam impetrasset, quàm sponte confessus fuisset, se, in confundendô *morbô naturali*, qui Medicis *incubus græc.* ἐφιάλτης dicitur, quô affectu etiam sanctæ & piæ fœminæ, in quas nullum jus diabolo est, corripi possunt; *Et Incubo dæmone*, qui in corpore assumtô congressum cum sagis habet, turpiter fuisse lapsum. Quæ tamen duo omninò sunt distinguenda, nisi quis absurditatis argui velit? Planè enim nulla est consequentia; honestæ matronæ ab Incubô morbô sæpicule infestantur: Ergo & eôdem semper morbô opprimuntur Sagæ, nec unquam incubum Dæmonem experiuntur. Definiunt quip-

Diabolus spiritus est fornicationis.

Confunditur congressus & ipsa generatio.

Responsio ad tertium dubium.

Godelm. cum ingratiis honestarum mulierum, confundit incubum morbum, & incubum Dæmonem.

quippe Medici incubum morbum, esse affectum talem, cum spiritus animales à vaporibus crassis juxta thoracem intercipiuntur in somnô, quò minus in cerebrum influxum præstare possint. Sagarum incubum si liceret juxta hanc definitionem examinare, certè toto cœlô honestarum matronarum morbum, à sagarum morbo differre deprehendemus. Honestarum matronarum morbus ex vaporibus crassis oritur, ut videatur vis externa cor invadere, cùm tamen nihil quicquam videant aut tactu percipiant: Ast Sagæ confitentur, suum incubum non à vaporibus oriri, nec externâ sese saltem mole premi, sed ipsis etiam membris genitalibus instrumentum immitti, semenque frigidissimum emitti, amasiosque ab ipsis videri, palpari, interrogari, quod in honestis matronis minimè fit. Honestas matronas, morbus incubus in somnô & nocte opprimit. Ast Sagæ confitentur, se incubum suum, non in somnô solùm, sed etiam vigilantes & interdiu, imò sæpius dum in opere faciendo occupatæ sunt, nec somnum oculis viderunt, pati, in itinere sæpe ab eô de stuprô appellari. Diversitate igitur incuborum monstratâ dicendum erit, incubum sagarum longè differre ab incubô honestarum mulierum; Illarum esse nihil aliud, quàm ipsum dæmonem in forma juvenili eas amplexantem: Harum verò esse morbum ex naturalibus causis ortum.

Definitio incubi morbi.

Collatio incuborum interse.

Incubus Dæmon sagas interdiu & vigilantes subigit.

Incubus morbus longe diversus ab incubô Dæmone.

§. III. E datis hisce responsionibus satis superque Affirmativa nostra firmatur; Lamias videlicet verè cum dæmonibus venerem exercere. Eadem porrò etiam ab experientiâ & confessionibus lamiarum comprobatur infinitis, tam anteriorum seculorum, quarum longam seriem recenset *Bodin. dict. L. 2. c. 7.* quàm proximorum ac nostrorum temporum, quarum non paucas confessiones Dominus Carpz. ex responsis Scabb. Lips. collegit in Pract. Cr. P. 1. Q. 50. n. 66. Ubi nulla ferè sententia habetur, in quâ non sagæ examinatæ satanicæ istius Sodomiæ se reas confessæ fuerunt his formalibus: Daß sie

Affirmativa nostra probatur ab experientia.

sie mit den Teuffel unmenschliche unnatürliche Unzucht getrieben/ eamque tot tantisque circumstantiis *temporum:* die, an nocte; *locorum:* an in lectô, an in nudâ terrâ congressus fuerint instituti; *numerorum* coituum; *formæ* & vestitus amasiorum, *quantitatis* aut *qualitatis* membri & seminis, an frigida, an calida fuerint, sæpenumerò *pretii* pro stuprô dati & quæ aliàs in concubitu acciderunt, Judicibus ordine exposuerunt, ut confessiones earum, de istô concubitu iterum iterumque repetitæ non sint nec debeant pro illusionibus & phantasiis perversæ imaginationis haberi, multò minus à Judice pro impossibilibus sperni ac negligi à Judicis Actuariô. Urgent quidem dissentientes Confessiones lamiarum esse erroneas, cùm concubitus ipsi sint tantum somnia & illusiones. Verùm negavimus in dictis, semper quoad concubitum lamias deludi, & ad confessionem earum replicamus: Credendum potius harum mulierum confessioni contra se ipsas factæ, præprimis si hujusmodi se commisisse fatentur, quæ dæmoni impossibilia non sunt. *Delrio Disq. Mag. Lib. 2. quæst. 15.* Inde præsumendæ sunt non delusæ, donec delusæ fuisse probentur. Neque hæc mulieribus sagis, ut jam demonstravimus, somnô depressis internâ quadam imaginatione, sed plerumque certò & perspicuè vigilantibus accidunt, nec semper nocte, sed sæpe clarâ die videntibus aliis coiverunt cum dæmone. Quâ de re Sprengerus refert, persæpe sagas in agris & sylvis sese retegere, & clarâ die coire cum diabolô, & sæpe retectas in agris visas, interdum etiam hærentes diabolos (quos homines esse existimabant) à viris suis esse deprehensas, eosque gladiô cædentes nihil effecisse.

Confessiones sagar. de concubitu cum omnibus circumstantiis non sunt falsæ non sunt somnia.

Confessionib. creditur donec delusio probatur.

Sagæ à viris in ipsô concubitu cum Dæmone deprehensæ.

§. IV. De modô quomodò fiat concubitus, castæ aures multa differere vetant. Sufficit scire, Viros & Fœminas maleficos verè ac naturaliter, puta, viros cum succubis dæmonibus, mulieres verò cum incubis concumbere. Atque aut ordinariam, aut præposteram libidinem exercere. Quamquàm

Quomodo fiat concubitus?

quàm præposteram multi negent, præter rem tamen, cùm nihil adeò sordidum sit, quod non κακοεργὸς iste subeat, ut hominum animas certiori exitiô involvat, ideò offert cuique quô illum capi posse sperat. Possunt itaque Judices etiam hôc inquirere. Nam tunc, licet propter summam enormitatem augeri crimen non posse videatur, gravius tamen delinqvunt, quâm si cum dæmone more humanô ac naturali commiscerentur. *Delr. disq. Mag. L. 2. quæst. 15.*

Fit etiam modo præposterô.

De hoc modo inquirendum judici est.

§. V. Existimant haut levis notæ eruditionis Viri, Satanicæ hujus sodomiæ dari *effectum permanentem* talem, ut proles exinde quandoque nasci queat. Uti hanc opinionem masculè propugnant *Paul. Ghirl. de Sortil. q. 7. n. 12. Bodin. de Mag. Dæmon.* L. 2. cap. 7. *Mart. Delr. disqui. Mag. dict. lib. q. 15.* dicentes, Diabolum in coitu generare ex spermate alienô seu alicujus Viri in somniis polluti, aut in vigiliâ, quotiescunque Dæmon in formâ succubi, i. e. mulieris, se viris subjiciens, sperma illorum excipit, & quantò citius velocissimè in formam incubi seu viri, se iterum transformans, ad sagas accedit, dictumque sperma locis naturæ congruis applicat, ut exinde sequatur prægnantia mulieris, & infantis generatio, non secus ac si mulier cum naturali viro coitum habuisset. Infantem tamen, si quis oriatur, non dicendum esse filium dæmonis, sed illius cujus erat sperma. Verùm Nos huic singulari opinioni summæ auctoritatis Virorum, palpum obtrudere salvâ veritatis luce non possumus. Cùm semen à diabolô acceptum extra naturalia sua receptacula vim vitalem retinere non possit, nec semen prolificum à dæmone tantâ celeritate perferri queat, ne id in viâ spiritum, Vitalem calorem & virtutem πλαστικὴν, sine quibus tamen nulla procreandi facultas est, amittat; & licet vel maximè eo momentô, quô mulier ad concipiendum optimè est disposita, illud muliebri semini commisceat, nulla tamen gignendi causa esse potest. *Petr. Theod. in Coll. Cr. D. 7. th. 3. lit. N. in fin.* Nam communiter fatentur

Autores statuentes partum humanum ex coitu nasci dæmoniacô.

Nostra sententia.

Semen furtivum non habet vim πλαστικὴν.

Semen est frigidum.

tur. lamiæ, semen à diabolo immissum glacie quâvis frigidius esse, adeò, ut sæpe toti corpori horror ingruat. Quid? quod, si reverâ contigeret à dæmone generatio, par certè esset credere, in tot variis rerum successibus sagam designatam, notatam, proprioque nomine demonstratam inventamque fuisse cui imprægnatio contigisse absque humano congressu, solô dæmonis obscænô tremendôque complexu interveniente.

Nullum exemplum sagæ à Diabolô imprægnatæ dari potest.

Jam verò partum talem nullus unquam vidit, nec sagam reverà à diabolo imprægnatam, licet longâ experientiâ, observavit nemo. Nec nobis obstat, sagas nonnunquam à diabolis incubis interrogari, an gravidæ ex ipso velint effici? Cujus rei exemplum refert Bodinus de *Mag. dæmonom. Lib. 2. c. 7.*

Dæmon sagas de imprægnantiâ interrogat.

Ex tali enim interrogatione non potest inferri; interrogat Dæmon; Ergo potest reverâ generare. Quoniam naturis planè incompatibilibus talis copula intercedere nequit, ex quâ perfectum aliquod & completum ens oriatur. Consequens proinde est, dæmonem sagas reverà non imprægnare, ex quo partus aliquis prodire possit:

Sed aut uterum tantùm sagis implet tumoribus. Aut se ipsum in formâ infantis supponit.

Sed uterum tantum sagarum tumoribus implet Dæmon, ut nihil aliud credant, quàm sese imprægnatas esse; ubi verò tempus partui edendo appropinquat; *Aut* Dæmon obstetricis munia obiens, infantulos aliis surripit, & laborantibus subjicit. Quod etiam B. Lutherus *aliquot in locis* confirmat, dum scribit: Potest esse, ut Diabolus rem habeat cum lamiis & sagis, sed quod ex illô congressu liberi procreentur, hoc nihil est. *Et alibi;* In seinen Tischreden Tit. Von Teuffel und seinen Wercken / ubi inter alia de generatione discurrit: Unser HErr Gott gebraucht zur Schöpffung andere Menschen als ein Mittel / und durch dieselben wircket er alleine / und nicht durch den Teuffel / darum / so müssens gestohlene Kinder seyn / wie denn der Teuffel wohl Kinder stehlen kan / wie man bißweilen Kinder in Sechswochen verleuret / oder müssen suppositii seyn / Wechsel-Kinder / die die Sachsen nennen Kielkröpffe / &c. *Aut* etiam Diabolus se ipsum in formâ

in-

infantum, (*referente Bodino ex Spreng.*) qui cum nutricibus magis congrediuntur, & plerumque in incertum abeunt, supponit vel ipsis sagis, vel Parentibus, quibus infantulos surripuit, quos vulgus vocat *Cambiones* Wechsel-Kinder / quique, ut habet Sprenger. aliis longè graviores sunt, macri, & qui ne tribus quidem aut quatuor nutricum rumis exsuctis pinguescunt, & tandem post aliquot annos evanescunt. Quod minime fieret, si ex semine humanò essent nati isti infantes, ac non ipse Dæmon, se in specie puerorum parentibus substravisset. Nota procul dubiò erit omnibus Historia, quam narrat Delr. *Disq. Mag. L. 2. quæst. 5. de puerò quem per Galliciam & Austrias Hispaniæ ante annos 15. Mendicus quidam summâ cum defatigatione humeris bajulabat; cum quidam à Delrionis comitibus, eum in itinere repertum prope flumen, ut transvaderet, misericordiâ motus retrò se in jumentum sustulisset, vix valida bestia eum potuit in alteram ripam exponere. Paulò post mendicus comprehensus fassus est, eum puerum non puerum, sed diabolum fuisse, qui sibi promisisset, omnes se ad eleemosynas ei conferendas pellecturum, quamdiu sic circumferretur habitu morbosi pueri & fasciis involuti.* Cur non eôdem modô Diabolus Lamias suas, aut alios in formâ infantili decipere potest.

Die Wechsel-Kinder non possunt saturari, & evanescunt.

Historia de mendicô Diabolum in formâ infantis circumferente.

Ex quibus omnibus quidem concludimus cum incomparabilibus Viris Theologis & JCtis qui à nostris stant partibus *Div. Aug. L. 15. de Civ. Dei c. 15. Damasc. Lib. 2. de fide c. 3. B. Luther. ad cap. 6. Gen. Ulric. Molitor. de Lam. & Pyth. mul. c. 10. p. 86. Remig. 1. Dæmonol. 6. Rex. Angl. Jac. 3. Dæmon. p. 159. Phil. Ludvv. Elich. in Dæmonom. c. 9. Petr. Gregor. in Syntag. J. Univ. Lib. 34. c. 20. n. 26. Ambros. Paræus L. 24. c. 16. Alph. à Caranza de partu legit. c. 20. n. 98.* ex concubitu Dæmonis cum sagis non posse sobolem legitimam edi quôcunque etiam spermate viri adhibitô: Non tamen prorsus excludimus, posse ex Diaboli concubitu effectum aliquem sequi, & produci

Nostra conclusio.

par-

Ex concubitu Satanæ proveniunt vermes.
Confessiones de concubitu sagarum ex Carpzov.

partum non humanam formam referentem, sed bufonibus, vermibus & erucis similem, quas, Elben oder böse Dinger/ vocant, quas Diabolus laborantibus vel substernit, vel locis muliebribus immittit, quasque postmodum ad nocendum hominibus reservant & adhibent immissis eis per fascinationem in crura, brachia aliave inimicorum membra. Quod confirmat *Dominus Carpzov. in Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 39. & Quæst. 50. n. 66.* benè multis sagarum confessionibus. Ubi in sententiis Lipf. XXI. habentur hæc verba: Wann sie mit ihren Buhlen zu schaffen gehabt / hätte sie weisse Elben/ und derselben allezeit zehen bekommen / so gelebet/ spitzige Schnäbel und schwartze Köpfe gehabt/ und wie die jungen Raupen hin und wieder gekrochen/ welche sie zur Zauberung gebraucht/ ihr Buhle/ auch ehe sie gebuhlet/ etliche gebracht. Sen. XXIII. Darauff sie nach verrichteten Werck alle viertel Jahr ein paar Elben gezeuget / welche eines Fingers lang gewesen/ und gantz bundstreiffigt ausgesehen / wie die Raupen Sent. XXIV. Sie hätte mit ihren Buhlen böse Dinger oder Elben erzeuget / die sie in ein Töpflein gesetzet/ und ihnen Brod zu essen gegeben / theils auch ins Wasser geworffen. Sent. XXVI. Nach solcher Vermischung wären die Elben von ihr kommen / so wie schwartze und graue Fliegen ausgesehen. Sent. XXIX. Sie hätte zwey Kinder von ihm gezeuget/ welche wie der böse Volant gestalt gewesen/derowegen sie dieselben ins Wasser geworffen. Et Sent. XXXV. Und habe von ihm fünff paar böser Dinger gezeuget und gebohren / wären wie weisse Würmer gewesen/ und hätten schwartze Köpfe gehabt / die habe sie der Hirtischen Margarethen in das lincke Bein gebracht und gezaubert durch nachfolgenden Spruch. quam omitto.

Conclusio totius capitis tertii.

§. XI. Ex hactenus per aliquot quæstiones explanata Definitione satis, ut puto, elucescet, quid de lamiarum pactis, tempestatibus, morbis ab iis motis & excitatis, ad conventus translationibus, & actu venereô cum Diabolo sit sentiendum. Quod si autem tuo B. L. in iis excutiendis desiderio minus satis fecerim, artesqve diabolicas uti decet, non omnes aperuerim, ut eò facilius animum tum ad cavendum, tum ad judi-

candum

candum attendere posses. Scias velim me, cùm maligni Spiritus novas artes, nova scelera comminiscantur momentis singulis, ac nomina mille, mille nocendi artes habeant; haut potuisse vel centesimam impietatum partem annotare, aut potius, si scirem, noluisse exponere propter metum, ne parum pii venenum, exsugant, undè antidotum haurire debuissent: Sed aliquid solùm de iis decerpsisse, quod aut in scriptis Authorum legi aut ex Criminalistis, qui de sagis quæstionem sæpe habuerunt, cognovi. Nunc ad Processum.

CAPUT IV.

discutiens.

Processum contra Lamias in genere.

§. I.

Cum in superiori capite lamiarum essentiam ad satietatem usque exposuerimus, nihil amplius nobis sufflamen injicere potest, quò minus inoffensò pede ad Processum Judiciarium in hoc veneficii crimine servandum progrediamur.

§. II. In processu hoc criminali instituendò non ubique & in solidum Judex adstringitur ad communem ordinem publicorum Judiciorum legibus communibus præscriptum, nec ad communem aliorum Criminum praxin undiquaque observandam obligatur, multò minus arctatur ad priscas solennitates & ordinem publicorum Judiciorum antiqvum, quem exolevisse scribit Paulus JCtus. *l. 8. ff. de Publ. Jud. l. 16. C. de Pœn.* Idque ob varias quas afferunt DD. rationes: *Partim* quia hoc veneficii crimen inter extraordinaria & excepta refertur, quæ sub generali legis dispositione non continentur, sed semper excepta censentur, qualia sunt illa, quæ directè vergunt in corporale vel spirituale damnum publicum, ut sunt

Judex in crimine veneficii non alligatur ad communem Judiciorum ordinem, quia est exceptum.

Crimina excepta quenã? Quia est enorme & atrox.

ſunt crimen Læſ. Majeſt. Conjuratio, Hæreſis, Veneficium, & cætera, quæ refert & recenſet Proſp. Farinac. *in prax. Crim. L. 1. T. 3. quaſt. 18. n. 60. Partim* propter enormitatem & atrocitatem hujus criminis, quod ſuâ naturâ admodùm eſt contagioſum, ita ut inſtar hæreſis & velut cancer ſubrepat, ſemperque plures in ſocietatem pertrahere moliatur, inſuperque clam proditoriè in locis ſolitariis & plerumque nocturnô tempore absque omni teſte perpetrari ſoleat *Mart. Delrio. Disquiſ. Mag. L. 5. Sect. 1. p. m. 695.* Propter enormitatem autem delictorum licitum eſt jura transgredi. Prouti regulam tradit Inſignis Criminaliſta *in Pract. ſuâ Crim.* Hippol. de Marſiliis §. *diligenter n. 159.* ubi allegat Innocent. Bald. & alios legum Interpretes, & ſubdit *num. 165.* propter enormitatem delicti poſſe procedi contra Reum de factô, ordine juris non ſervatô, quod & affirmat Paris de Puteô *tract. de Syndic.* qui in crimine Aſſinatus propter enormitatem delicti non requiri dicit plenam probationem, ſed ſufficere probabilia argumenta. Ex quô quidem tantùm abeſt, ut ſic colligendi cuiquam ſuaſor extiterim, quaſi conſimilem in modum, non plena probatio in convincendis & damnandis lamiis, ſed ſaltim probabilia argumenta & indicia requirantur; ut potiùs juſſerim, Judici non eſſe temerè procedendum ad condemnationem lamiarum, niſi indiciis & probationibus luce meridianâ clarioribus, quas exigit *l. 25. C. de probat.* gravatæ & convictæ ſint Reæ, cùm de vitâ, exiſtimatione & ſanguine hominis, quibus rebus in orbe nihil pretioſius eſt, agatur. Interim tamen, cùm talibus indiciis & probationibus, quales crimina non excepta, & quæ veniunt in generali diſpoſitione legis, expetunt, in hoc crimine, quia ſecretò nocturnô tempore & remotis teſtibus committitur, Judex deſtituatur, poteſt in ſubſidium etiam iis probationibus ad convincendas Reas uti, quales haberi poſſunt, licet in aliis criminibus non admittantur. Quales ſunt (1.) Quod ſocium de ſociô in hoc crimine contra *leg. fin. C. de Accuſat.* interrogare

In Crim. Aſſaſinatus non plena requiritur probatio.

Judex in condemnadis lamiis utatur probationib. quæ haberi poſſunt.

gare queat. (2.) Quod infames, quales sunt omnes complices adversus horum criminum reos reasve in testes contra *l.8. ff. de Accusat.* admittantur, & alia.

§. III. Quod diximus Judicem non adstringi ad communem Judiciorum publicorum ordinem: Non sic intelligi volumus, quasi Judex in hôc crimine procedere possit, quô sibi modô procedendum putat, quod vult Delrio *in Disquisition. Magic. Append. 2. quæst. 1. §. quartus aries negativ. sent. in fin.* Siquidem hoc pactô Judex facile ab ignorantiâ, quæ calamitas & interitus innocentium sæpè est *Godelm. d. tr. L. 3. c. 2. n. 2.* injuriâ & præcipitantiâ contra *l. 1. C. de Execut. rei Jud.* præcipitata etenim Judicis voluntas est noverca justitiæ *Hipp. de Mars. Pr. Cr. §. occurrunt. n. 2.* victus, ab odiô & favore accusatoris, vel etiam invidiâ Rei in transversum raptus syndicatui subjaceret. Sed quod Judex non servatô Juris ordine nihilominus in criminibus his legitimè indagandis, eum Judicii ordinem ac processum sequi debeat, qui rationi & æquitati naturali consentaneus est, quemque in criminibus privilegiatis seu exceptis, tum jura communia, tum particularia statuta locorum, si quæ de his extant, præscribunt, quem si turbaret aut negligeret Judex, ejus judicialia acta nulla forent, *l. 16. C. de Pœn.* vid. ulterius *Delr. L. 5. sect. 1. Binsfeld. de confess. Malef. concl. 6. Bodin. L. 4. c. 3. Herm. Gœhaus. quæst. 16. Godelm. de Mag. & Venefic. L. 3. c. 1.* ubi contrariæ opinioni est addictus.

Judex in hoc crimine non pro lubitu agere debet.

Sed eum sequatur Judicii ordinem, qui æquitati naturali est consentaneus.

CAPUT V.

Ostendens

Modum Procedendi contra Lamias per viam accusationis.

§. I.

Quemadmodum duobus modis proceditur in aliis causis criminalibus, unô per viam accusationis, alterô per viam in-

inquiſitionis: *Damboud. in Pr. Cr. c. 5. n. 1. Matth. VVeſenb. in Par. ff. de Accuſ. n. 2. Hahnius in Not. ad Eund. d. Tit. p. m. 493. Proſp. Farin. in Prax. Cr. L. 2. Petr. Theodor. in Coll. Cr. D. 4. th. 1.* Ita & eôdem modô poteſt in crimine veneficii procedi per viam accuſationis *Godelm. de Mag. Lib. 3. c. 2. n. 1.* Eſt autem accuſatio in hoc crimine nihil aliud, quàm ejus apud judicem competentem delatio ad vindictam publicam ſolenniter facta. *Godelm. dict. loc.*

Accuſatio veneficii quid?

Ad accuſationem hujus crim. admittitur quilibet è populô, etiam ob ſexum Mulieres.

§. II. Et ut perſonarum prius habeamus rationem, ſciendum, accuſationem hanc inſtituere poſſe quemlibet è Populô, modô juſtam accuſandi habeat cauſam, etiam eum, qui aliàs in aliis criminibus à limine judicii & ab accuſationibus arcetur, licet non proſequatur ſuam ſuorumque injuriam. Nam OB SEXUM mulier licet publicorum munerum & judiciorum non ſit particeps *l. 2. ff. de R. J.* à criminum atrociorum, qualia ſunt Læſ. Majeſtatis, *l. 8. C. ad L. Jul. Maj. c. fin. quæſt. 1.* Hæreſeos *Manich. C. de hæret. & Manich. & cap. vergentis X. Eod.* & alia, ſub quorum complexu omninò continetur crimen lamiarum, à delatione non prohibetur. OB ÆTATEM, ſive pubes ſive impubes accuſator ſit, in criminibus exceptis, quale & hoc eſt, ab accuſandô minime repellitur Proſp. Farin. L. 1. T. 2. quæſt. 12. n. 15. OB INFAMIAM, ſive Juris ſive facti eâ laborantes ab accuſandô non arcentur *per l. famoſi. 7. ff. ad L. Jul. Maj.* ibique Bart. Gilhauſ. Arb. Cr. cap. 3. part. 2. n. 6. Quò etiam refero certô modô excommunicatos excommunicatione majori, licet illi actores eſſe non posſint, nec eis poſſit jus dici, & videatur illos excludere Clarus *quæſt. 14. n. 16. & Farin. d. q. 12. n. 32.* Verius tamen eſt, eos non excludi in hoc crimine, ſicut nec in hæreſi, ut fatetur ipſe Farin. *d. quæſt. n. 56. Delr. d. tr. L. 5. Sect. 6. p. m. 731.* OB CAUSAM REVERENTIÆ Filius Patrem, filia matrem, alumnus educatorem & viceversâ, Vaſallus dominum, Conjux Conjugem, frater fratrem, ſoror ſororem, accuſare

Ob ætatem Puberes & impuberes.

Ob infamiam Infames.

Excommunicati.

Ob reverentiam Liberi Parentes & viceversâ.

poteſt,

potest, per *cap. literas X. de præsumtionib.* Et hoc etiam sic practicari multis probat exempl. *Paul. Ghirl. in tr. de Sortileg. & Joh. Jac. Speidel. in specul. Jurid. voc. Hexen in addit. 1.* ubi eleganter in hanc rem dicit: Daß auch Eltern ihre Kinder/und Kinder ihre Eltern/wann sie dieselben mit der Hexerey verhafftet wissen / sub peccatô zu denunciren und anzugeben schuldig. Rationes *ex Binsfeld. de confess. Malef. quæst. 1. vers. difficulter hic moveri &c.* affert duas, quarum *prior:* Quia etsi pater filium aut mater filiam vel è conversô, quantum ad vitam amare teneatur; Plus tamen secundùm ordinem charitatis animæ saluti, & ut ad sanam reducatur viam consulere tenetur. *Posterior* est, quod bonum commune Reip. privato præferri debeat. *auth. sed hodie C. de donat. inter vir. & uxor. Const. Crim. art. 135.* OB INIMICITIAS, Inimicus, etiam capitalis, ad accusandum in hoc crimine hæreseos nimicum admittitur, licet in aliis criminalibꝰ ne quidem ad testimonium admittatur, *l. 3. & ib. DD. comm. ff. de Testib.*, cùm propter odium, quod habet adversus accusatum, lex eum mentiri præsumat; Imò & in Crimine Læs. Majest. quod per se est atrocissimum, inimicus excludatur ab accusatione. *Bald. in l. 8. ff. ad L. Jul. Maj. Ludov. Gilhaus. A. Cr. cap. 3. p. 2. n. 6. in fin. p. m. 242. Prosp. Farin. Q. 12. n. 39.* Rationem autem, cur peculiare quid crimen hoc hæresis, ad Læsæ Maj. crimine obtineat, reddit elegantem *Johan. Nic. Arclatan. in tr. de haret. notab. 10. n. 2.* Quia in hôc crimine tunc quilibet suam suorumque injuriam persequitur, cùm ea, quæ committuntur in religionem divinam, omnium injuriam respiciant. *l. manichæos C. de hæret.*

Parentes liberos & vicê versâ, sub peccato denunciare debent. Ratio prior, est salus animæ.

Posterior, est bonum publicum.

ob Inimicitias inimicus.

In Crim. Læsæ Maj. inimicus non admittitur ad accusandum.

Ratio singularitatis in Crim. venefic.

§. III. Forma processus in hoc Crimine nihil singulare præ aliis obtinet, adeòque iisdem requisitis gaudet. Accusator enim ad accusationem magiæ procedens, tenetur crimen cum indiciis, argumentis & circumstantiis suspicionis Judici libellô accusatorio oblato exponere, antequam reus

Forma accusationis consistit in libello articulato.

custodiatur, prouti cavèt *Const.Carol.V.art.11.* In forò Saxonicô, ab accusatore, in eventum inficationis, ex factò ipso certa quædam indicia simul in conclusione libelli articulatè atque ordine annotari solent, quibus Reus maximè gravetur, hanc in finem, ut si non confiteatur crimen, saltem super indiciis illis posteà torturæ subjici queat. *Ang.Aretin.in tr. de Malef.n.108.& seq.* Aliòquin non expressis indiciis, si ad pœnam ordinariam simpliciter agat accusator, Reo fortassis delictum inficiante, in probatione illius deficiat, frustrà eum damnari postulet, torturæ petitione deinceps ei præclusâ. *Carpzov. Prax. Cr. P.3. Q.106. n. 20.*

Indiciorum in libello mentio fieri debet.

§. IV. Accusatione debitô modò institutâ, utrique & Reo & accusatori incumbit, satisdationem seu cautionem in judiciô præstare. Reæ quidem in hoc crimine in eum saltem casum, quo non in carceres sunt raptæ: Si enim in in carcere jam sunt Veneficæ, non facilè sub cautione dimittuntur, sicut sæpissimè observasse dicit. *Magnif. atque Excellentissimus Dominus Joh. Volck. Bechman. huic Salanæ p.t. Rector Magnificus Patronus ac Præceptor meus æternùm colendus in Comm. suo ad ff. Tit. de Custodia & ex Exhib. reor. Obs. pract.13.* Accusatores autem, abolitâ licet talionis pœna & solennitate inscriptionis ad intentatam in casum succumbentiæ pœnam sustinendam *Bart. in l. 6. & 7. ff. de Accusat. Wesenb. in par. ad T. de Accus. n. 12. ibique Dn. Hahnius in Not.* idque eâ potissimùm ratione, ne metu propriæ salutis quis ab accusatione desistat, & sic sceleratissimi quique impuniti relinquantur, *Gail. de Pac. publ. L. 1. c. 9. n. 3. p. m. 39.* nihilominus de Jure Carolinô *art. 12. in verb.* so bald der Angeklagte &c. aut eorum mandatarii seu procuratores custodiæ dari tam diu debent, donec caveant de expensis & damnis in casum succumbentiæ, ut ajunt, item ratione injuriarum & interesse, zu Abstattung der Kosten/auch Abtrag wegen zugefügter Schmach und Schande. *Hahn. ad Par. Wesenb. T. ff. de Accus*

Accusator & Rea cautionem præstare debent.

Rea raro sub cautione dimittuntur.

Accusator de Jure Carolinô custodiæ datur.

cus. n. 12. p. m. 494. Jure Saxon. sanctio hæc Carolina, quoad personam Accusatoris custodiæ tradendam, non observatur, sed cautio pecuniaria, prout summam definiverit Judex rationem personarum & qualitatem delicti accusari expendens, de sumptibus litis & injuriæ illatæ satisfactione, perinde ac in civilibus causis imponitur. A quâ tamen liber est, qui possidet immobilia. *Const. Elect. 5. Wesenb. in Par. ff. de Accus. n. 12. in med. p. m. 492.* Quod si verò accusator bonis immobilibus destitutus idoneè cavere & fidejussores invenire nequeat, ad cautionem juratoriam nihilominus admittitur *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 106. n. 49.* ubi allegat. Chil. König / qui dicit secundum hanc sententiam Scabb. Respondere solere.

de Jure Saxon. Cautio pecuniaria de sumtib. litis in usu est. A cautione liber est possidens immobilia bona.

Si non possidet, ad cautionem juratoriam admittitur.

§. V. Accusatione cum satisdatione institutâ, Reus vel Reâ hujus criminis tenetur respondere ad libellum accusatorium, & litem contestari, vel affirmativè vel negativè, categoricè, expressè & rotundè ad singula accusationis membra. Quod si tergiversatur & litem contestari recusat Reus vel rea præsens in judiciò, tunc denuò litis contestationem ipsi imponunt Judices seu Scabini additâ clausulâ comminatoriâ: quod, si in contumaciâ non respondendi perseveraverit, pro confessò & convictô haberi debeat. Quæ clausula non hoc operatur, ut Reus vel rea pro convictâ habita condemnetur. Nam in Criminalibus ex præsumtâ & fictâ confessione Reus ad mortem non est condemnandus. *l. fin. C. de probat. l. 5. ff. de pœn. c. literas X. de præsumtion. Wesenb. in Par. ff. de Accus. n. 12. p. m. 492.* Sed quod ex præsumtâ hâc confessione reus pro confessò habitus torturæ ad eruendam veritatem subjici possit. *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 106. n. 74.* Litè purè negativè, ut communiter in hoc crimine fieri consuevit, contestatâ, Accusatori probatio incumbit, quam per contrariam probationem accusatæ possunt elidere, etiam post conclusionem in causâ, atque adeò post ipsam sententiam defensionis deductio recipitur propter favorem

Litis contestatio.

Comminatio additur si litem contest. recusat rea.

Operatio clausulæ comminatoriæ.

Probationes Accusatoris. Reprobationes Reæ.

vorem innocentiæ *l. 1. §. ult. l. 18. §. 9. ff. de Quæstion. Wesenb. parat. ff. T. de quæst. & Hipp. de Mars. pract. crim. & §. sequens n. 2. & 8. p. m.* 476. & Alii *quam plurim. Carpzov. dict. loc.*

Q. An Lamiis procurator sit concedendus.

§. VI. Cùm sæpè Lamiæ reæ rudes & imperitæ juris existant, nec eâ facundiâ polleant, quâ innocentiam suam commodè Judicibus exponere valeant, non abs re quæritur: An iis in hoc atroci veneficii crimine, cùm aliàs utiliter nihil in Judiciis civilibus absque Curatore agere queant, procurator sit concedendus? Resp. Quod mulier in causâ civili rea personam in judiciô standi absque curatore non habeat, *per Const. Elect. 15. part.* id in Criminalibus minimè procedit. In quibus mulieris Curator vel defensor non admittitur, sed ipsamet personaliter comparere, ad articulos respondere & in processu ordinariô litem contestari tenetur. Idque propter generalitatem textus *in l. pen. §. 1. ff. de Publ. Jud.* ubi indifferenter defensor accusati, sive viri sive mulieris procurator fuerit, repellitur: Tum etiam propter prohibitionis rationem, quæ in mulieris accusatæ procuratore æque ac Viri obtinet: Scil. quod in caput accusatæ mulieris sententia ferenda sit, ne judicium reddatur elusorium *l. 2. C. de Cust. Reor. l. 2. C. de Exhibend. Reis;* Tum, ut eò faciliùs Judex veritatem criminis admissi indagare valeat, ex ipsô nempe vultu, variatione mulieris, mutatione coloris, trepidatione, aliisq; signis. *Caropz. Prax. Cr. P. 3. Q. 105. n. 62.* Sunt tamen in criminalibus certi casus, in quibus procurator admittitur (1.) Si interveniat ad causas adsentiæ allegandas. (2.) Ad exceptiones dilatorias & declinatorias ante litis contestationem opponendas. (3.) Si Reus vel Rea in judiciô præsens sit & compareat, tunc ei procurator seu defensor rectè attribui potest.

Ipsamet lamia tenetur respondere ad Artic. non per procuratorem.

Lamiis Advocatus denegari non potest.

Idem etiam procul dubiô concedendum est mulieribus ob magiæ crimen incarceratis, quoniam defensio juris naturæ est, quæ nulli adimenda, ut Advocatus iis non denegetur, non quidem,

quidem, ut per eum ad accusationem, inquisitionem & articulos super delictô formatos respondeant, quod ipsæmet è vinculis eductæ in propriâ personâ facere & peragere debent remotô Advocatô: Sed ut aliis causæ actibus interveniat, nempe ut responsionem jam factam, formaliter in scriptis proponat, exceptiones opponat, producat capitula, Ream instruat, defendat eandemque consiliô juvet *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 105. n. 72.* Ne autem Advocatus forsan officii & probitatis immemor, ream ad negandum delictum & veritatem celandam instiget, subornet, aut aliô modò tricetur, maturè huic malo occurrat Judex, nec nnquàm, si in Advocatum ejusmodi suspicio cadat, ei, ream conveniendi solitariè, copiam concedat, sed vel se præsente, vel fiscali aut Notario id permittat. Juxta Const. Carolinam *art. 88.* poterit cogere Advocatum suspectum, ut sub juramentô promittat, se Ream ad negandum delictum non instigaturum, aut aliis defensionibus non usurum, nisi justis, & cum viderit, Ream esse criminosam, se cessaturum à defensione. *Farin. Q. 39. n. 14. & 70. Delr. disquis. Mag. L. 5. Append. 2. Quæst. 38. Gœhaus. in proces. contra Sag. T. 3. in add. lit. F. in f.*

Officium Advocati in defendendis lamiis.

Advocatus de subornatione suspectus jurare debet.

CAPUT VI.

monstrans

Modum procedendi contra Lamias per viam inquisitionis.

§. I.

Licet modus, in delicta inquirendi superiori capite expositus, in desuetudinem nondum abierit, nec ab Aulâ, ut DD. loqvuntur, recesserit. Inquisitio tamen in locum accusationis surrogata est. *l. pen. ff. de publ. Jud. l. congruit 13. ff. de off. præsid. Githaus. Ar. Cr. c. 3. p. 1. n. 19. p. m. 226. Prosp. Farin. Pr. Cr. Q. 1. n. 15. Petr. Theodor. in Coll. Cr. D. 4. th. 9. lit. H.* Et processus inquisitorius in forô hodiè maximoperè probatur,

Inquisitio in locum accusationis est surrogata.

utpote qui summariè sublato, quod dicitur, velô, absque multis ambagibus & circuitionibus, quibus sæpenumerò pœnæ delictorum procrastinantur & negliguntur, expediri solet, *teste. Carpz. in Pr. Cr. P. 3. Q. 139.* Nam Accusatore non extante, vel extante quidem, sed *aut* ordinariô processu adversus delinquentem supersedere vult, delictum Magistratui defert, officiumque ejus implorat, ut per modum inquisitionis adversus Reum procedatur, eique pœna promerita infligatur. *Aut* si accusator ab initiô quidem accusationem instituerit, eandem tamen non prosequatur, sed à processu desistat, eumque intermittat. *Matth. Coler. in proc. exec. p. 2. c. 3. n.* 104. Tunc Judex competens. *l. 1. tot. tit. C. si non à comp. Jud. l. 16. ub. de crim. ag. oport.* qui legitimam potestatem seu merum imperium habet, absque quô inquirendi potestatem nullam habet. *Bart. in l. 28. ff. ad Municipal. Farin. Pr. Cr. Q. 1. n. 59.* ne delicta maneant impunita, quia emendationis delicti finis ultimus est salus publica *l. ita vulnerat* 51. §. *2. vers. quod si quis ff. ad L. Aquil.* quò alii exemplo aliorum deterriti minus delinquant, *l. si quis.* 6. §. 1. *l.* 28. §. 15. *de pœn. l.* 31. *ff. deposit.* ex debito officii sui in Maleficos maleficasque inquirere tenetur, ne videatur cum ipsis colludere, & eorum facta criminosa ut conscius tegere *l. 2. C. d. Comerc. & Mercat.* Nec Judices exemplum Christi, adulteram mulierem non accusatam absque accusatione condemnare nolentis, *Joh. 8. v. 11.* ab inquirendo, in tales veneficas deficiente Accusatore absterrere debet; quippe verba Salvatoris: *Non ego te contemno,* de absolutione duntaxat à reatu spirituali, non etiam à pœnâ politica accipi debent. Si enim Judex in hoc crimine accusatores expectare vellet, raró aut nunquam hoc grande scelus vindicaretur, cùm accusatores raró inveniantur horum criminum, propterea, quod ibi homines plus à Magis quam à Deo & Magistratu metuentes, neque deferre neque accusare illos audent. *Bodin. de Mag. dæmon. Lib. 4. cap. 1. p. m.* 321.

Judex ex officiô in Maleficos in quirere debet.

Judices ab inquisitione Sagarum se absterreri non patiantur.

Accusatores veneficarum sunt rari.

§. II.

§. II. Eſt autem inquiſitio delicti informatio Judicis officiô & auctoritate facta *Pr. Farin. Pr. Cr. Q. 1. n. 3. Jod. Dambaud. in rer. cr. prax. c. 8.* Eſtque vel Generalis vel Specialis. Generalis eſt, quando Judex in genere quærit, quis ſit delicti auctor & ſocius *c. ſicut olim 28. X. de Accuſat. l. 13. in pr. de Off. Præſ.* Specialis, quæ fit per Judicem contra particularem perſonam, de cujus delictô jam curia notitiam habuit *cap. inquiſitionis 21. §. ad hæc cap. qualiter & quanto X. de Accuſat. l. 2. §. 6. ff. ad L. Jul. de Adult. ibiq; DD. paſſim.* Et hâc ſpeciali utimur inquiſitione tantummodò, in forò præprimis Saxon. in delicta manifeſta, majora, ſcandaloſa & reip. tranquillitatem offendentia. *Carpz. pr. Cr. P. 3. Q. 107. 22.* Inter quæ omnium DD. ſuffragiô numeratur crimen noſtrum Lamiarum.

Inquiſitio quid? Eſt vel generalis, vel Specialis.

§. III. Antequàm Judex ſpecialem hanc inquiſitionem & capturam contra Lamias inſtituat, neceſſe eſt, ut præcedant quædam legitima indicia ad hoc crimen ſufficientia. Cùm non levis irrogetur injuria, homini non infamato, ſi contrà eum ſpecialiter inquiratur. *cap. qualiter & quando. X. de Accuſat.* Nec poteſt Judex temerariô auſu & motu propriô quibusvis improbis delatoribus aures credulas locando ad inquiſitionem, per quam ſæpe honeſtarum piarum & innocentum matronarum familia ſplendor & dignitas maximoperè læditur, prorumpere. Quem in finem ſaluberrimus in forô Saxon. mos obtinet, ut antequam procedant ad inquiſitionem Judices, ſoleanr non propriâ auctoritate ad inquiſitionem devenire, ſed regulariter conſulant Scabinatus, miſſis ſimul indiciis, an juſtam inquirendi cauſam habeant nec ne. *Magnificus Dn. D. Bechman. in Com. ſuo ad ff. Tit. de Accuſation. & inſcript. Obſ. pract. n. 12.* indicia autem quæ in hoc Crimine inquiſitioni futuræ viam ſternunt, ſolent plerumque eſſe hæc.

Judex ad ſpecialem Inquiſ. non temerè procedat.

Conſulat priù Scabinatum.

Indicia ad inquiſitionem ſunt

§. IV. (1) *Diffamatio* perſonæ, ſeu famâ publica (ein

(1.) Diffamatio.

böſes

böses Gerücht) quæ in locum accusatoris succedit, quæque in nostro crimine, licet DD. inter se digladiantur, an semper necessaria sit, reverà adesse debet; nisi ejus locum impleant indicia, aliæque præsumtiones violentæ. Quô casu nulla injuria fit inquisito, si secretò de indiciis illis & præsumtionibus cautè inquiratur, etiamsi nulla præcesserit fama mala. Non tamen quamlibet famam levem, vagam, variam decrescentem aut contrariam in hoc crimine inquirendô Judex attendere debet, sed eam tantummodò quæ est vehemens, constans, crescens & à clamosâ insinuatione populi procedens (ein offentliches Geschrey oder Berichtung des gemeinen Pöbels) *cap. inquisitionis. c. qualiter & quando. X. de Accus.* sæpies ad aures Judicis devenit, & talis, quæ scandalum generaret, nisi Judex inquireret, *Pr. Farin.* Q. 9. 2. 5. quæve ortum habet, non quidem à malevolis & maledicis, sed providis & honestis hominibus, uti eleganter Pontifex *in dict. cap. qualiter & quando in pr. Const. Car. V. art. 22.* Nihil autem interest in hoc crimine sottilegii à quô fama originem trahat, à Virô, an à Fœminâ, licet majorem fidem mereatur fama Virorum, tamen, quando factum aut crimen amplius vel æquè fœminas tangit; v. g. de maleficio abortus, vel sterilitatis, vel infanticidii & similibus strigarum delictis, potest fama originem ducere à fœminis æque ac viris, cùm hoc de crimine melius vel æque perspectum sit fœminis, ac teste experientiâ plures fœminæ, quam viri cum diabolo paciscantur ac maleficia discant, cujus rei rationem reddidi supra *c. 3. q. 1.* Adhæc non sufficit famam malam esse, debet etiam illa legitimè probari, ne videatur Judex proprium auditum in inquisitione allegare. Probatur vero fama per testes ad minimum duos, nec sufficit unus omni exceptione major, qui solummodo de veneficio deponens dirigit Judicem in viam perscrutationis ad indagandum, an nominatus sit reus delicti, seu uti Criminalistæ loqui amant, ad assumendas super delicto informationes,

Famæ malæ requisitâ.

Fama oriri potest à fœmina.

Fama debet probari per testes.

tiones, non autem ad solennem specialem inquisitionem reo transmittendā. Qui duo testes debent esse spectatæ ac integræ, optimæ opinionis & fidei. *Et hæc est communis DD. conclusio.* A quorum officio requiritur, (1.) ut interrogati exprimant caussas, indicia & conjecturas, quibus orta est mala fama, (2.) exprimant auctores, à quibus fama est orta, si non determinatè, tamen probabiliter. (3.) dicant se audivisse à majori populi parte publicè dicentis inquisitam esse sagam. *De quib. vid. prolixius Farin. in Prax. Cr. Q. 47. cum ampliationib. & limitationibus n. 207. usque ad n. 277.* Et hæc in praxi totâ die attenduntur, adeò ut cauti Advocati fisci in concipiendis articulis inquisitionalibus inter alios quoque & hunc ponant: Ob nicht war daß N. Angeklagte von den Leuten dieses Orthes zu N. lange Zeit hero mit Zauberey verdacht und berüchtiget gewesen/ und für eine Zauberin/ gleich wie auch ihre Mutter von N. und vielen Leuten gehalten.

A teste quid requiritur?

Articulus de famâ conceptus.

Indicium (2.) Nominatio socii.

§. V. *Secundum* indicium est *nominatio socii criminis*, Magi vel Veneficæ germ. Das Bekäntnüß der Mitgespielen. Quæ, quin Judici indicium ad specialem inquisitionem instituendam præbeat, nullum est dubium, modò sequentia cum eâ concurrant: ut (1.) non proficiscatur à Personâ infami, quæ fidem elevat, quales quidem sunt omnes magiæ complices: Dispensante tamen ita lege ex justâ caussâ admittuntur ad denunciationem, & testimonio illorum de aliis fides adhibetur, quia vix alii possunt haberi, cùm maleficæ non soleant hoc crimen nisi coram complicibus committere, quibus solis artes suas detegunt, dummodò sit facta denuntiatio in torturâ, extra quam parùm creditur infamibus *Hip. de Marsil. Pract. caus. Cr. §. diligenter, n. 61. 62. & seqq.* (2.) Requiritur, ut denncians aut inculpator nihil iræ vel rancoris & odii habeat cum nominatô. Quod Judex diligenter explorare tenetur, nam si inimicitiam contra denunciatam in denunciante animadvertit, nequaquàm istiusmodi indicationi contra

Requisita nominationis. primum

secundum

tertium tra nominatum fidem adhibeat, si præsertim non probabiles aut alias legitimas rationes & argumenta adduceret. (3.) Requiritur ex parte Judicis, ut non interrogarit veneficum veneficamve de sociô aliquô in individuô, sed in genere de sociis, non de hac vel illâ, quia hoc foret suggerere, non inquirere. *arg. l. 1. §. 12. ff. de Quæstion. Constitut. Cr. Carol. V. art. 31.*

quartum (4.) Requiritur ex parte criminis, ut nominans diligenter sit interrogatus de omnibus circumstantiis, quid egerint invicem? quomodò, quô in locô, & quô tempore socius, quem nominavit, præstò fuerit? *Const. Cr. Carol. V. d. art.*

quintum (5.) Requiritur, ut inquirat Judex à Vicinis, an nominata persona fuerit de tali crimine à fide dignis unquam diffamata vel suspecta habita? Sin minùs, bona fama omnem nominationem socii elidit.

sextum (6.) Ut Reus in sua nominatione non vacillet aut variet, sed constanter extra vim & vincula rogatus denuò repetat ratificetque denunciationem. Si itaque nominatio Sagæ prædictô modô se habeat, non ad inquisitionem solùm aliarum sagarum, sed etiam ad torturam, concurrentibus aliis indiciis, facit indicium. *Vid. de his latius Godelm. de Mag. L. 3. c. 9. Delr. disquis. Mag. L. 5. sect. 3. p. m. 706.*

Tertium Indecium. Suspicio.

§. VI. *Tertium* indicium ad inquirendum est *suspicio*, ex quâ tutò Judex procedere potest ad inquisitionem, ita tamen ut diffamatio suspicionem præcedat. Secus ac vult. *Joh. Franc. Ponzinib. in tract. de Lamiis n. 88.* ubi dicit; quod in hoc crimine ex solâ suspicione procedatur ad inquisitionem, quamvis diffamatio non præcedat, quæ in aliis criminibus debet præcedere. Si enim diffamatio non requireretur, darentur nimis laxæ inquisitoribus habenæ inquirendi, si possent ex suô cerebellô suspicionibus refertô contra omnes inquirere, nullâ diffamatione præcedente. Suspicione autem laborant sinistrâ fœminæ diffamatæ, si natæ ex Parentibus veneficis. Si enim mater est saga, est etiam filia: Quod in causâ impudicitiæ dicitur, filiam matri persimilem

esse,

esse, non semper verum est; de magis verò omnibus ferè certissima est regula, uti ex innumeris Judiciis compertum asserit *Bodin. de Mag. dæmon. Lib. 4. c. 4.* cui adstipulatur illud Catulli:

Nam Magus ex matre & gnato gignatur oportet,
Si vera est Persarum impia religio.

Quamobrem in articulis concipiendis advocati suspicionem hanc non prætererire solent: **Ob nicht war daß Angeklagte in N. Mutter mit gleicher Zauberey umgangen/ auch von iederman in der Nachbarschafft für eine Zauberin gehalten worden.** Nullum enim est sacrificium, quod ab istis hominibus tantoperè diabolus expetat, quàm ut suos, ipsorumque liberos, simul ac hauserunt lucem, ipsi voveant, *Gedelm. de Mag. L. 3. c. 3. n. 16.* Non levem quoque suspicionem gignit confessio alicujus in articulo mortis facta: **Daß iemand darauff gestorben / daß dieses Weib eine Zauberin / und ihme vergeben oder verderbet 2c.** Ubi quidem non sufficit dicere, hæc mulier veneficiis suis me interemit; nisi etiam probabiliter demonstretur, qualiter & quomodò interemit, cùm non satis sit factum probasse, nisi & qualitates probentur. Potest enim fieri, ut morbus ejusmodi gravis & periculosus ex causâ naturali descendat. Quô casu omninò peritorum Medicorum & Chirurgorum judicium est requirendum, qui judicabunt, an, qui talia confessus est, illius morbus ex causis naturalibus provenerit, an verò ex veneficiò originem sumserit. Si causis naturalibus fontem adscribunt, confessio nullius erit momenti & plenè superstitiosa. Auget etiam suspicionem, si quæ ad veneficii crimen sibi objectum taceat, seque non defendat, cùm tacendô videatur crimen objectum non inficias ire *per Reg. qui tacet &c.* præsertim si alia indicia eam adminiculentur, scil. quod infamatæ frequenter ab amicis & vicinis ad hono-

Articuli de suspicione concipi solent.

Confessio de læsione sagæ in articulo mortis facta, est quoddam indicium.

Suspicionem auget, si quæ ad veneficii crimen sibi objectum taceat.

rem & famam defendendam admonitæ, hoc negligant, neque ad hoc verbulum ullum ipsis respondeant.

Quartum indicium est Fuga.

§. VII. *Quartum indicium* Inquisitioni speciali instituendæ subministrat *fuga*, quæ contra fugientem aliàs gignit ordinariè suspicionem & præsumptionem non levem delicti commissi. Non tamen sola facit indicium ad torturam, sed si indicium in hoc crimine præbere debeat, ita comparata sit, ut fœmina, ubi in genere intellexerit, inquisitionem in crimine venefici debere institui, fugæ se committat, aut se occultet latenter in civitate aut locô ubi habitat, antequam citata fuerit, aut ei porrecta accusatio. Hoc enim casu apertè colligitur, quod fuga causetur ex propriâ criminis conscientiâ. Quod si verò formatâ jam & institutâ contra se inquisitione seu porrecta accusatione fugam arripuerit mulier, magis ob timorem molestiarum & vexationum, quæ ex incarceratione & accusatione proficiscuntur, & quas non omnes subire volunt, etiam quod innocentes sint, aufugisse videtur. *Farin. Quæst. 48. n. 27. Delr. ad L. 5. Sect. 3. vers. quintnm indicium.* Cum indiciô *fugæ* paria facit crebra *mutatio loci* & translatio domicilii, quæ magnam præsumtionem contra inquisitam generat, maximè si fiat post diffamationem, vel complices captas. De sagis enim dicit *Bodinus L. 4. c. 1. p. m. 324.* ferè comperies, eas de locô in locum, de pagô in pagum migrare, nisi bona certô in locò remorentur ipsas: Quod retectæ solent facere metuentes ab accusatione. Cognoscenda itaque occasio, cur sedem mutarint, & oculi studiosè in vultum earum configendi, (non enim gens ista homines audet in os inspicere) *Bodin.* Sæpè etiam cum mutatione loci nomen mutant, ut eò tutius tegantur. *Delr. L. 5. Sect. 4.* Si verò justam migrandi causam probet mulier, & alioquin bonâ famâ vallata sit, indicium hoc nihil vestigii ad inquirendum relinquet.

Fuga quomodo comparata?

Mutatio loci fugæ affinis.

§. IX. Sunt

§. IX. Sunt & alia quædam indicia minus urgentia, quibus per se solis Judex non potest ad inquisitionem procedere, si tamen concurrant cum aliis nonnullis, licet non adeò valentibus, modò non superstitionem sapientibus, (*quàm certè sapiunt imperitorum & sangvinariorum Judicum ausus temerarii, qui recensente Godelmannô L.3. c.3. per saltum cribri veneficas explorant; aut pueris templum adeuntibus novos calceos axungiâ suillâ perunctos curant indui, aut res quasdam alias templorum limitibus substernunt, ne veneficæ possint egredi, aliisve modis diabolicis sagas explorare tentant, quorum aliquot recenset Berlich, in Conclus. Part. 4. concl. 4. n.34. usque ad n.39.*) optimè informant Judicem, ut talium suspectarum personarum facta & actiones diligenter vel per se, vel per alios, notent: Quales plerumque solent esse, inimicitiæ, si singularitatem quandam impietatis præ se ferunt fœminæ, vel nimiam religiositatem ostentant; mala physiognomia, inconstantia, titubatio, trepidatio, quando judicem non audet in os inspicere; Conversatio cum malis hominibus; si quis occultat sagam seu recipit; qui verbis & factis, consiliô & pecuniâ sagas juvant? qui defensionem & patrocinium sagarum scienter sagas esse suscipientes criminis enormitatem elevant. Quæ omnia Judex observare debet.

Præter recensita, sunt & alia indicia.

Modus, remediis superstitiosis explorandi sagas, est illicitus.

Indiciū quoddam præbent,

Impietas.

Nimia religiositas.

Physiognomia.

Conservatio.

Occultatio.

Patrocinium.

CAPUT VII.

proponens

Apprehensionem & capturam Lamiarum.

§. I.

ACcusationem & inquisitionem legitimè institutam proximè excipit captura Lamiarum. Ad quam Judicem inconsultô calore & temerariè properare non decet, cùm irreparabile præjudicium & irretractabilis ignominia, ex hâc incarceratione propter crimen veneficii, resultet. Quamvis multi

Ad capturam temerè non est procedendum.

 Juris

Juris Interpretes in eâ sint opinione, quod in causis criminalibus semper incipi possit à capturâ, etiam nullis præcedentibus indiciis. *Bald.* & *l. si certus. 6. ff. d. SCtò Silan. & in l. 2. C. de his qui latrones &c. Id. in l. consentaneum 8. C. quomodo & quando Judex. sent. Farinac. Q. 27. n. 115.* Sanior tamen & magis pia ac crebrius recepta est sententia eorum, qui incarcerationem seu capturam tum demum in criminalibus admittunt, quando prius legitima præcesserint indicia, & constiterit, delictum esse commissum, aliàs sunt ligatæ manus judicis ad procedendum *Hipp. de Marsi. in Pr. Cr. §. constante n. 1. Angelus Aretin. in tr. de Malef. Mynsing. Obs. Cent. 5. Obs. 69.* Nec quicquam peculiare obtinet in Criminibus atrocissimis, inter quæ numeratur veneficium & Crim. Læs. Majest., cùm nec in his aliquis de jure capi possit, nisi legitima præcesserint, indicia, *Glos. in l. si quis 1. C. ad L. Jul. Maj. Hipp. à Mars. Prax. Cr. §. constante. 2.* Si enim ad capturam nullis indiciis Præcedentibus procederetur, verendum omninò esset, ne, si captis mulieribus maleficii delatis propter nulla exinde emergentia, & ad torturam legitime sufficientia indicia carcer iis relaxatur, pessimæ istæ mulieres non solùm ad nocendum magis irritentur, & ad graviora quævis animentur, instigante generis humani hoste Satanâ; Sed etiam reliquæ ejusmodi farinæ criminisque consciæ vetulæ, istiusmodi exemplô indies ad veneficia propensiores, atque ad scelera perpetranda tum securiores, tum alacriores fiant, impunitatem quasi malorum præsagientes Herm. *Gœhaus. in proc. contra. Sag. Tit. 1. in addit. lit. D. p. m. 31.*

Indicia capturam debent præcedere.

§. II. Legitima verò in hôc crimine ad capturam indicia non possunt accuratè propter personarum ac rerum varietatem determinari, sed reliqvuntur arbitrio Judicis, qui tamen non solet propriâ authoritate procedere ad capturam, sed regulariter prius consulit Scabinatus *Magnif. Dn. Bechman. in Com. ad D. Tit. de cust. & exhib. reor. n. 2.* Et quoniam inquisitio

quisitio specialis ut plurimùm à capturâ incipit, eadem fermè quæ ad inquirendum ad capturam quoque legitimè instituendam sufficiunt indicia: Nisi quod aliquandò graviora & ponderosiora esse debeant. Quæ enim ad inquirendum per se sola sufficiunt indicia, eadem, si cum aliis præsumtionem contra inquisitam afferentibus concurrant; sufficiens ad capturam progrediendam constituunt indicium. Sic fama sola nullis aliis adminiculis suffulta, minimè sufficit ad capturam, sed tanquam vana vox populi est contemnenda: Quod si autem ea sit legitimè probata, & procedat ex aliquâ verisimili causa, aut alia indicia; velut nominatio unius complicis, confessio proprii criminis, fuga, conversatio, secreta diaboli collocutio, minæ & similia concurrant, tunc non solùm ad capturam, sed etiam torturam rectè procedere potest Judex. Idem & judicium esto de inculpatione socii criminis, quæ sola ad incarcerationem non sufficit, nisi aliæ præsumtiones accedant, & nominata persona sit alioquin malæ famæ. Herm. Gœhausen *in pro contr. sag. Q. 7.* distinguit inter nominationem unius sagæ ante pœnitentiam, & post pœnitentiam criminis factam. Ante pœnitentiam criminis, si à saga socia nominaretur, facile accidere posse, ut complex criminis, aut denunciatæ privilegiô veniam speret, aut ejus odiò cupiat illam eodem suppliciô perire, ut habetur *in infin. C. de Accusat.* Quamdiu enim in Rea pœnitentiæ signa exteriora nondum apparent, præsumi potest, mentiendô velle nocere aliis. Si verò post confessionem de se ipsâ factam; & sententiam condemnationis latam ad seriam pœnitentiam & dolorem criminum disposita, sicque pœnitens in forô exteriori appareat; sociam indicet, hoc casu personæ denuncianti plus fidei tribui debet, atque si nulla alia levia adminicula concurrant. Et potest Judex ob unius nominationem inquirere, inquisitamque carceri includere. Inter alia ad capturam sufficientia connumerari vulgò solet *fuga* delinquentis, & fugitivum incarcerari

Eadem sufficiunt indicia ad capturam, quæ ad inquisitionem.

Sola fama non sufficit.

Nominatio socii ante pœnitentiam præsumitur falsa.

Post pœnitentiam plus fidei nominationi habetur.

Saga de fugâ suspecta incarceranda est.

cerari jura permittunt. Quô nomine si suspecta malefica sit, uti semper, cùm ut plurimum sint viles personæ, suspectæ & proclives in fugam habentur; vix accidit, ut Judici non liceat, post nudam etiam extra judicialem informationem vel querelam talem personam incarcerare, modò Judex securus sit, quod post captam ream vel testes contra eam sint deposituri, aut alia indicia sint emersura. *Mart. Delr. disq. Mag. L.5. Sect. 7. Farin. Q. 47. n. 131.*

Nullô diginitatis respectu habito incarceranda saga.

§. III. Quoad personas, quæ in hoc veneficii crimine incarcerari queunt, sciendum, quòd quidem personarum in dignitatis gradu constitutarum, quales sunt Nobiles, Doctores, Clerici, Senatores aliique, in aliis delictis aliquis respectus habeatur: Sed in atrocissimis delictis, quale & nostrum est, nulla dignitas Reos Reasve à vinculis liberat, sed sicut hæresis omni privilegiô & dignitate eas spoliat. Censuit quidem Godelman *L. 3. cap. 1. n. 12. 13. & 14.* sub fidejussoriâ, imò & juratoriâ cautione Reas esse relaxandas, multosque citavit; sed inprimis illi Dd. non loqvuntur in terminis & expresse de nostro crimine. Adeòque non simpliciter & absolutè Rea propter amplissimas facultates dignitatemque fidejussoribus datis erit relaxanda, nisi urgeant gravissimæ causæ, & fidejussores sese ut custodes personæ inquisitæ obligent: *Menoch. de Arb. cas. 303. n. 37.* Quo casu metus, ne Rea in casum condemnationis aufugiens judicium efficiat elusorium, cessat. Juratoriam verò quod atrinet cautionem, periculosum est, Ream sub juramento carcere dimitti, cùm non præsumantur sagæ Judici jusjurandum servare, quæ Deo Creatori perjuræ sunt factæ *Delr. Disq. Mag. Lib. 5. Sect. 7. p. m. 733.* Interim tamen ejusmodi fœminæ carceri non debent atroci & periculoso includi, aut in subterraneas speluncas detrudi, ubi, quod sæpe fit, solitudine diuturna, carcerum squalore, & caligine tetra, variis dæmonum spectris exhorrescentes misellæ Dei creaturæ veneficæ vel lamiæ, antea nonnihil diaboli assidua suggestione

Sub fidejussoriâ cautione quando relaxanda?

Juramenta non servant sagæ.

Carcer sit tolerabilis.

gestione vexatæ & torturis variis excarnificatæ, malunt potius mori, quàm ferocius in easdem putidissimorum carcerum speluncas & equuleos præcipites retrudi. *Godelm. de Mag. Lib. 3. c. 6. n. 10.* Hinc benè monet Danæus *in dial. de sort.* Sagam in vinculis relinqui non oportere solam, ne cum Diabolô communicet sermonem, aut rem habeat, qui eam à verô dicendo abducit, aut à rebus confessatis discedere jubet.

Non sola in carcere relinquenda.

§. IV. In ipsô captivitatis actu Judex non satis habeat personam veneficii ream comprehendisse, ejusque gestus, vultum, colorem, singula dicta & ejusmodi sceleratæ conscientiæ signa studiosè observasse, sed insuper statim omnes areas & angulos domus, è quâ extracta est lamia, perquirendos curet: Num inveniantur pixides, unguenta, pulveres, membra humana, imagines cereæ acubus transfixæ *Bodin. l. 4. c. 2.* instrumentum obligationis diabolicæ, bufones, quos in ollis alunt sacratis hostiis pascunt, baptizant, & ad res magicas utuntur, cujus impietatis quotidiana existunt exempla, uti dicit, & nonnulla profert *Bodinus de Mag. dæmonum. L. 2. c. 8. p. m. 218.* & alia ad veneficium apta instrumenta. Neque Reus permittat iterum ingredi domum, ne capiant taciturnitatis medicamenta, quibus in torturâ insensibiles fiunt. Et quamvis profanum lictorum vulgus in capiendis lamiis multa superstitionem redolentia factitet, qualia sunt: Quod similes de domô tollant, ne antequam carceri mandentur, terram pedibus contingant; Et quod detrahant omnem illis vestem, & induant eas solâ quadem interulâ, quæ unô die neta, texta & consuta: A superstitione tamen aliena est consuetudo illa, quâ Lamias omnibus suis vestibus spoliant, & aliis vestiunt, eâ gratiâ, ne quid maleficii lateret in vestibus, quapropter hæ diligenter excutiendæ & scrutandæ erunt. Valde autem superstitionis nomine mihi suspectum est, quod quidam Auctores *Sprengor. in Mall. Petr. Greg. L. 13. de republ. c. 30. n. 4. Bodin. de Mag. dæmon. E. 3. c. 4. p. m. 270.* scribunt: Admonendos

Domus sagæ studiosè perquirenda.

Sagis non concedendum iterum ingredi domum.

Vestes lamiis scrutandæ.

Judices à sa-

gis se tangi non patiantur. dos esse judices, ne patiantur se à Veneficis tangi super nudam juncturam manuum & brachiorum. Hinc simile est, quod addunt, producedas esse maleficas ante Judicem tergo adversas, quia putant, Sagam Judicis animum ad misericordiam posse inflectere, si prior oculos in judicem potuit defigere, Judicemque ita visu earum fascinari, ut fiat mitior ac facilior ad absolvendum. Nonne hæ sunt næniæ pueriles? Quid tactus nudus? quid aspectus solus veneficarum virium habeat? ad Judicem à tramite justitiæ deturbandum. *Delr. L. 5. S. 7. p. m. 734.*

Tergô ob versô sunt introducendæ.

Nimis diu in carcere non sunt detinendæ.

& cur?

§. V. In captivitatem itaqne redactis lamiis, Judices eas diu in carceribus non detineant, sed vel sontes velox pœna consumat, vel innoxiæ repertæ liberentur maturius *per l. 5. C. d. Cust. Reor.* Idque propterea, ne sibi ipsis necem inferant, cùm diabolus eas semper ad mortis consilium inducere soleat. Non verò eum in finem acceleranda est executio, quod metus sit, ne à diabolô è manibus publicæ justitiæ per corporalem delationem carceratæ tandem eripiantur. Quod ipsum nec diabolus vult, nec si vellet, Deus ipsi permitteret. Dæmon enim qui nihil avidius cupit, quàm animas multas lucrari, & ad tenebras inferni multifariam fraudibus homines pertrahere: Quam primum videt Lamiam esse apprehensam, cum anima ejus suæ potestati sit subjecta, nihil aliud quærit, nisi ut separetur famulæ suæ anima à corpore, ut quam adhuc sub conditione possedit, jam post rogum purè & totaliter lucretur, quæ posset per pœnitentiam ejus imperium subterfugere, & se reunire cùm Christi fidelibus. In faciem tamen, dissimulatis insidiis, Lamiis multas publicationes, liberationem concernentes, dat, ut professionem diabolicam nullatenus revocent, etsi res etiam ad ignem redigatur, promittit, se flammas ingenti imbrium vi esse extincturum, aut si forsan mori contingat, sese post mortem similes dæmonibus esse futuras. Altera ratio quæ frangit vires dæmonis in liberandis lamiis incarceratis

Diabolus lamias à carceribus eripere non potest.

Sed optat earum mortem.

& liberationem è flammis promittit.

tis est, quod divina justitia non permittat, dæmonem exercere potentiam suam in suos, ne aliqui Judices & Officiales curiosi forsan videntes aliqua signa manifesta liberationis eorum, incitarentur ad prosequendum illarum professionem: Neve etiam diabolus videtur majorem habere potestatem in suis ministris strigibus, quàm Deus & Judex, qui est minister Dei. *Paul. Chirl. de Sortileg. Q. 9. n. 2. & 4.*

CAPUT VIII.

exhibens

Lamiarum Torturam, ad eamque necessaria indicia.

§. I.

Lamiæ de veritate dicendâ sunt interpellandæ maturè.

LAmiis in carceres redactis Judex quàm primùm fieri potest, imò antequam carceri mancipentur, operam dabit interrogationi ac interpellationi Rearum de veritate criminis commissi degetenda. Idque propterea, tum ne contra inauditam partem aliquam definiatur. *l. 74. ff. de Jud. l. 6. C. unde vi l. 1. & tot. tit. ff. & C. de Requir. reis. cap. 1. in fin. de cauf. poff. & propriet.* Quod & in maleficiis rectè procedit. *per l. 2. ff. ad L. Corn. de Sicar.* Tum etiam ne causæ criminales, quas citissimè terminari reipub. interst, in procrastinandô examine, moram ac difficultatem cum dispendiô & jacturâ carceratorum, sentiant. Nam semper compertum est, si Bodini experientiæ auctoritas inest, sentire sagas, cùm primùm prehensæ fuerint, se à satanâ deseri, veluti attonitas animo consternari, ac tum fateri ultrò, quod nulla vis unquàm quæstiove expresserit. Sin autem aliquaudiu in vinculis sagam Judex sinat torpescere, non esse dubium, quin eas satanas sit informaturus. *Bodinus de Maj. dæmon. L. 4. c. 1. p. m. 323.*

Rationes examinis maturandi.

Examen secundum formulam à Ghirlando traditam instituendum.

§. II. Examen autem seu intetogatio Lamiarum debet à Judice institui articulatim, quæ commodissimè fieri potest ad formulam illam à Ghirlando *tr. de Sortileg. Q. 7. n. 28.* traditam: Quid nempè sit illa professio quam faciunt cùm dæmone, quibus modis ac ordine ad illam accedant, & quibus ceremoniis & solennitatibus in eâ utantur? Ad quid se obligent dæmini? Sub quâ formâ verborum fiat ipsa obligatio? Quæ sint ab iis servanda & ad quæ teneantur? Quæ præmia habeant, & quæ habere sperent ab earum Principe dæmonæ? Ex quibus rebus simpliciter vel mixtis componant unguenta, quibus liniant corpora suâ dum vadunt ad ludos? Cùm quibus etiam rebus faciant illa venifica maleficia? quem ordinem teneant quando accessuræ sunt ad ludos prædictos? sitne verum, quod vadant corporaliter, vel illa sit illusio sive visio quædam in apparentia, in mente & intellectu? Casu quô accedunt corporaliter, an ambulent pedibus propriis, vel aliter deferantur, & quomodo, & per quem? Item quomodò & aliter celebrent sacrificia, offerant preces & munera Dæmoni? Item quæ sint illis in principio observandâ in dictâ professione? & alia hujusmodi quæ Judici videbantur evquirenda, inter quæ præcipuum locum obtinet interrogatio de copula carnali cum dæmone. Articulos & interrogatoria in hoc veneficii crimine usitata & in formam jam redacta vide sis apud *Joh. Georg. Godelm. de Mag. L. 3. cap. 8. Herm. Gœhausen. in process. contra sagas Quæst. 15. per tot. p. m. 109. & Ludovic. Gilhaus. in A. Cr. cap. 2. Tit. 17. n. 18. p. m. 69. & aliquot seqq.*

In primò examine nimis rigorosus non sit Judex.

§. III. Præcipuè Judex in primô examine leniori & mitiori incedere potest viâ, ut ab accusatis & suspectis eo facilius exprimat veritatem. Induat Judex commiserantium speciem, dicat non ipsas captivas, sed diabolum auctorem esse, & compulisse, ut necem hominibus quærerent, perinde ipsas videri Innocentes & accusatas. Quod si rem, ut sæpe fit, sagæ ex veritate coram multis dubitent proloqui, Judicis, officium

cium eſt, ut duos aut tres homines poſt aulæum ſtare jubebat, qui dicta auribus non ſcriptô excipiunt, & decerptæ deinde confesſiones mandentur ſcriptis. *Bodin. d. Lib. 4. cap. 1.* A minis ultimi ſupplicii ſeu mortis in examinandis Reis omninô Judex abſtinere debet, cùm nihil tantopere veram criminis confesſionem impediat, quam metus mortis. *An autem Judici liceat mendaciis, impunitatis promisſione falsâ confesſionem à ſagis elicere?* De hoc in diverſas abeunt DD. ſententias. Bodinus *L. 4. c. 1. in fin.* præcipitanter nimis & periculosè aſſerit, *licere mentiri*, ac inde concludit, licere quoque Judici dolô, falſis promisſis, vel mendaciis à rea veritatem elicere, v. g. ut fingat Ream ab aliis complicibus denunciatam, ut promittat liberationem, quàm ei non cogitat ſervare *&c. quæ omnia Judici permittit Bodinus.* Verùm nos, præſupponentes mendacium, (quod nomen hujusmodi meretur) ex ſuâ naturâ malum eſſe, & nunquàm benè ac rectè ſine peccatô fieri poſſe, & per neceſſarium conſequens haut licere judici dolô malô, falſis promisſis vel mendaciis à reis veritatem elicere; dicimus aliud *eſſe falſum dicere*, aliud *occultare verum:* Prius pertinet ad dolum malum, quô neminem, maximè judicem agere decet, qui ſcienter in Judiciô mentiens haut dubiè peccare mortaliter. Poſterius verò pertinet ad dolum bonum, & ſæpè licet, quoniam nec jure divino nec humano repugnat, & naturalis ratio non omnibus ſe perperam manifeſtare concedit, ut ait Imper. *in l. 14. C. de contrah. ſtipul.* Unde verisſima eſt hæc concluſio, quàm facit Delrio *Lib. 5. ſect. 10.* & benè probat Covarruv. *Lib. 1. cap. 2. in f.* Poterit Judex uti æquivocatione & verbis ſubdolis citra mendacium & ambiguâ promisſione liberationis, ut Reum Reamve inducat ad fatendum veritatem, & auctorem criminis commisſi deprehendat. Hâc enim ratione, delictâ cognoſcendi per æquivocas promisſiones, Judex nec intendit Ream liberare, nec verba ejus liberationem neceſſario ſignificant, ſed ſaltim dolô bonô malum obſti-

A minis mortis abſtineat.

Q. An Judex uti posſit in examine mendaciis & promisſione impunitatis falsâ.

Mendacium per ſe eſt malum.

Occultare verùm eſt dolus bonus.

Concluſio vera.

obſtinati ſilentii animum Reæ decipere conatur, quæ ſi confitetur ſibi imputabit rea, quod non ſubtilius ſenſum verborum ambiguorum diſcuſſerit. Exempla hujus æquivocationis ſeu doli boni recenſet Spreng. *in Mall. Malef. quæſt. 15. & ex eô Delrio dict. loc.* Veluti ſi Judex per verba generalia promittat facere gratiam, ſub intelligendo *reipublicæ*, in cujus conſervationem totum quod fit, eſt gratioſum: Curaturum Sagæ domum novam extrui, domum intelligens ligneam, in quâ erat comburenda: Confesſionem ſibi utilisſimam futuram ad vitam comparandam, hoc enim Judex intelligit de vitâ æternâ, cujus poſt pœnitentiam & ſupplicium perpeſſum particeps fieri poteſt, *& ſimilia.* Effectus autem per dolum exortæ confesſionis talis non eſt, ut Judex ex hâc ſolâ confesſione Ream damnari posſit, niſi Rea poſteà compertâ fraude de novô crimen fateatur ſponte, nec retractet confesſionem, vel alia ſatis prægnantia indicia & argumenta accedant.

Exempla promisſionum ambiguarum.

Effectus doloſa confesſionis quis?

§. IV. Quod ſi hac mitiori viâ veritatem expiſcandi apud Sagas Judex non magis proficiat, quàm ſi ſurdo narret fabulam, ac de pumice aquam poſtulet, ſed iſtæ in negatione obſtinatæ perſiſtunt, & verò Sagarum crimen occultum & facti tranſeuntis eſt, quod nullâ veſtigia poſt ſe relinquit, de corpore delicti per teſtes aut aliter conſtare non poteſt, tunc, ne Reæ defectu probationis ſufficientis, negatione patrocinante, impunè ſcelera ſua atrocisſima cum palpabili Reipubl. indetrimentô, habeant, Judex conſultô prius, propter difficultatem, Scabinatu aliquô aut Facultate Jurid. *per Conſt. Cr. art. 7. & 219. Hahn. ad Weſ. Par. T. de quæſtion. n. 5. quod idem vult Nov. 82. §. pen. & N. 113. §. 2.* præcedentibus legitimis indiciis, indefenſionis deductione per contrarias probationes non ſatis eliſis ac refutatis, *Conſt. Cr. Art. 28.* Ream torturæ non attentô eô, quod fragilis dicente Ulpian. *in l. 1. §. 23. ff. de Quæſtion.* res ſit, nec fides ei ſemper habenda, ſubjicere rectè poteſt.

Lamiar. crimen facti. Tranſeuntis eſt.

Scabinatus prius de torturà inſtituenda ſunt conſulendi.

§. V.

§. V. Cum itaque certissimi Juris sit, torturam absque præcedentibus legitimis & sufficientibus indiciis, Reis minime posse inferri. *l. 1. §. 1. l. 18. §. 1. l. 20. 22. 23.* It. wo nicht zuvor redliche Anzeigung der Missethat / wornach man fraget / verhanden / und beweist würden / soll niemand gefragt werden &c. Ubi sub verbis redliche Anzeigung comprehenduntur etiam redliche Wahrzeichen / Argwohn / Verdacht und Vermuthung per dict. art. 19. Et verò singula crimina sua peculiaria & quasi domestica indicia habeant, è quibus judicium de infligenda torturâ ferri potest: Non malè me collocaturum operam arbitror, si in indicia Sortilegii seu veneficii, priusquàm ad ipsum torturæ actum deveniamus, paulò inquisivero, quoniam major in hoc, quàm in quoquam crimine, in dijudicandis indiciis ad ad quæstionem habendam sufficientibus, difficultas Judices nonnunquam torqueat. Sunt autem indicia ad torturam sufficientia, alia *gravia & urgentia*, alia *Levia & minus urgentia*.

Absq; praecedentibus indiciis rei non torquendi.

Quodlibet crimen sua habet peculiaria indicia.

Indicia sunt vel gravia vel levia.

§. VI. *Urgentia indicia sunt* (*primum*) si quæ Saga se offerret ad tradendum docendumque artes diabolicas. *Ord. Crim. art. 44. in verb.* wenn iemand sich erbeut andere Menschen Zauberey zu lernen. Hoc enim ipso magi & veneficæ fatentur se scientiam hujus artis habere, & proinde non immerito torquentur. Hinc suaserim Judici cum Bodino *L. 4. c. 1. p. m. 322.* quò absque multis ambagibus de hoc indicio constare posset, ut sagarum puellas post matrem captam comprehendi curet. Etenim non rarò compertum est, illas à matribus informatas & in conventus fuisse perductas. Quarum tenella ætas facile persuaderi & impunitatis promissione erigi poterit, ut omnia, quæ à matre gesta sunt, indicent.

Indiciorum urgentium & gravium. Primum doctrina.

(*Secundum*) indicium. Quando Veneficus aut venefica alteri minata est incantationem aut fascinationem, minisque respondet eventus *Const. Cr. art. 44. ib.* oder iemand zu bezaubern getrauet / und dem beträuten dergleichen geschicht.

Secundum minarum.

Siqui-

Siquidem fœminæ naturâ vindictæ ſunt cupidæ, nec lingvam à minis cohibere poſſunt, ſi quam nocendi facultatem habuerint. Mors itaque, ſi minas ſequatur, indicium eſt ſufficiens ad torturam. Hinc in articulis reliquis, & hic poni conſuevit. Item wahr daß N. Angeklagtin N. geträuet / es ſolte ihm übel bekommen / worauff er auch alſobald in eine übernatürliche Kranckheit gefallen. Minæ autem tunc demum ad torturam contra minantem præbent indicium, (1.) Si minitans perſona malæ vitæ eſt, & conſuevit minas exequi via facti *Maſcard. de prob. V. 2. concl. 10.* alias minæ pro vanis & à calore iracundiæ profectis habentur, cùm nec lubricum lingvæ ad pœnam facilè trahendum ſit, per *l. 7. §. 3. ad L. Jul. Maj.* (2.) Si ſubſequatur calamitas non ex intervallô, ſed in continenti, ſi oportunitatem nocendi habuerit, ſi verò ſtatim non habuerit, ac eam nactus fuerit ex intervallô, nihil elevat indicium intervallum. *Farin. l. 50. n. 14. per tot.*

Minæ quando præbent indicium?

Tertium Converſationis.

(*Tertium*) Indicium eſt frequens cum certis & convictis ſagis ac magis conſuetudo, in verb. dict. artic. Auch ſonderliche Gemeinſchafft mit Zauberin oder Zauberern hat. Similis enim ſimili plerumque adhæreſcit *arg. l. 15. §. 18. ff. d. Injur. l. 25. §. 6. ff. d. Ædel. Edict.* Non tamen quævis converſatio cùm malis hominibus ſortilegii crimine *ſupra dict. mod. cap. 6. §. 5.* infamatis; ſi quis cum iis tam aſſiduâ & ſtrictâ amicitiâ ſit copulatus, qualis cum veneficis aut convictis magis nemine eſſe poteſt, ut faciat præſumtionem valdè veriſimilem participationis in hoc crimine. *Farin. Q. 43. n. 174. & n. 177.*

Quartum Rerum ſuſpectarum.

(*Quartum*) Indicium, ſi quis res de veneficiô ſuſpectas ſecum habeat, aut moribus, geſtibus vel verbis utatur, quæ incantationem deſignare ſolent *dict. art. 44. ib.* oder mit ſolchen verdächtigen Dingen / Geberden / Worten und Wercken umgehet / die Zauberey auff ſich tragen. Utpote ſi penes ſagam, vel in illius conclavi aut ciſtâ reperiantur venena mala, ollæ impletæ bufonibus, hoſtiis, membris humanis, imaginibus,

nibus, vel si inveniantur penes eam libri magici, vel instrumentum obligationis aut propriâ manu scriptum, & subsignatum. Si saga dæmonem invocet & cum eô loquatur, & ille quamvis non cernatur respondeat. Quæ omnia si cum diffamatione concurrunt justum ad torturam præbent indicium *Godelm. de Mag. L. 3. c. 10.* quoniam hæc facti evidentis & permanentis esse quodammodo videntur *Bodin. Lib. 4. c. 2. p. m. 331.*

§. VII. Et hæc quatuor relata indicia, ex quibus tutô Judex in hoc crimine ad torturam procedere potest, habentur in Const. Cr. Car. *V. art. 44.* & exempli causâ tantùm scripta sunt, *quicquid alii dicant.* Quæ autem exempli gratiâ afferuntur, ea regulam minimê stringunt. Ideò præter hæc, sunt etiam alia nonnulla indicia jure approbata, quæ ad torturam parem in modum sufficiunt. *Matth. Berlich. in Concl. P. 4. concl. 4. n. 148.*

Præter indicia in Const. Cr. Carol. V. expressa sunt & alia indicia.

Primum indicium præter casus in Const. Cr. art. 44. expressos, præbet ad torturam Confesſio Veneficæ extrajudicialis, si saga, se hunc vel illum venenis lædere velle aut læsisse, extra locum judicii jactet. Ut autem talis confesſio extrajudicialis valeat ad torturam saltim decernendam, non autem *ut Bodin. L. 4. c. 4. p. m. 366.* vult, ad plenariam condemnationem, requiritur (1.) Ut confesſio veneficæ sit verisimilis, & habeat causam præexistentem posſibilem. Nam si nulla sub esset causa, aut imposſibilia confiteretur, indicium esset nullius ponderis, & Confesſio plane erronea: (2.) Ut hæc confesſio fuerit facta seriò, non autem jocosê. (3.) Requiritur, ut sit confesſio specialis, non autem generalis. Non enim sufficit si dixisset, se incantationes exercuisse, nisi etiam dixerit, se hunc vel illum suis magicis & diabolicis artibus interfecisse *Godelm. de Mag. L. 3. cap. 10. n. 19.*

Primum Confesſio Lamiar. extrajudicialis.

Requisita confess. (1.) (2.) (3.)

Secundum indicium confesſioni extrajudiciali affine est: Si venefica extra judicium veniam delicti commisſi postulaverit,

Secundum Venia petitio.

verit, eandemque posteà in judiciô negaverit. *Bodi . d. Mag. dæmon. L. 4. c. 4. p. m. 366.*

Tertium Desperatio.

Tertium, Si saga dum comprehenditur, dicat: *Actum est de me, aut ne morte afficiatis me, id quod res est enuntiabo.* Certissimum enim est indicium maleficii, cùm quis se ante condemnat, quam accusatur. *Bodin. d. loc. p. m. 362. ubi notabile exemplum Juvenis nidum hirundinibus oppletum conterentis, ac propter hanc crudelitatem ab amicis reprehensi, qui parricidium prodidit simul his verbis;* nimium *diu falsò me accusant paterni parricidii. Ex hoc solò indicio in quæstionem raptus juvenis, parricidum agnovit.*

Quartum Promissio sanationis.

Quartum indicium ad torturam facit, si saga afflicto & ex maleficiô læso sanationem promittit, aut magicis superstitionibus valetudinem restituit: Wenn sie fürgeben / daß sie die zähreude Elben abtreiben können. *Besold. in Thes. Pract. voc.* Hexen. Aut etiam verborum conjurationibus, invocationibus & benedictionibus (quæ nihil aliud sunt, ut superioribus dixi, nisi formulæ, quibus ex pactô Dæmon se cessaturum recipit *Torreblanc. in dæmonolog. Lib. 2. cap. 50. n. 27.*) Satanæ utitur ad maleficia eximenda, ac res perditas, & furtim subtractas manifestandas.

Quintum Pulverum injectio.

Quintum indicium torturæ congruum est, si venefica visa sit, pulverem vel sortem super gregem pecorum injicere, & statim pecora pereunt. *Godelm. L. 3. cap. 10. n. 27.*

Sextum Deprehensio in fossione.

Sextum indicium torturæ præbet, si venefica suspecta in domô aut stabulô alterius deprehendatur fodere, aut aliud quid agere, tempore & loco, quô non debet, & maleficium subsecutum sit, *Gœhaus. in process. contr. Sagas Tit. 2. in concl. p. m. 109.*

Septimum Tactus vel afflatus.

Septimum indicium ad torturam esse potest: si post afflatum aut tactum vetulæ, infans, aut alius mox lentâ tabie fuerit consumtus testesque de iis deponant. Quod ipsum Herm. Gœhaus. in gravissimâ quâdam causâ ad ipsum pro sententiâ

trans-

transmissâ pro certô indicio ex omnibus circumstantiis notavit. *in process. contr. Sag. Q. 15. ubi simul articulos ad testes examinandos ponit.*

Eundem effectum habet & hoc indicium, si saga potum vel cibum alicui præbuerit, quô sumtô statim aut mortuus concidit, aut afficitur elephantiasi, membrorum distortione, apoplexiâ subitôque morbô. Ubi notandum, quod in morbis, an naturales, an ex maleficiô, dignoscendis peritorum Medicorum & Chirurgorum judicio potius standum sit, quàm superstitiosæ mulierocularum persuasioni, quæ etiam naturales morbos maleficio adscribunt. Propterea si ejusmodi homo ex maleficiô mortuus creditur, propter istiusmodi violentam præsumtionem contra tangentem cibosque præbentem ortam, potest Magistratus auspiciô à peritis aperiri (auffgeschnitten und besichtiget werden/) an in intestinis aut alibi quid reperiatur, quod veneficium sapiat, aut mortis ansam præbuerit. *Octavum Potus vel cibi prabitio.*

Tandem *nonum* indicium evidentis facti esse dicit Bodin. *L.* 4. *c.2.p.332.* Si saga cubili domoque momento abierit, foribus occlusis, quæ vesperi incubuerat lecto suo, ac posteà in idem revertatur cubile, *cujus rei exempla supra posui.* *Nonum Absentia è lectis.*

§. IIX. Et hactenus recensitorum indiciorum quodlibet sigillatim consideratum, sufficiens ad torturam præbet indium, Modo (1) Aliqualis saltem mala fama & suspicio veneficii, quæ tamen per se sola, ad torturam non sufficit, præcedat, *Gilhaus. Arb. Cr. capt. part. 7. n. 106. Berlich. Part.* 4. *Concl. 4. n. 162.* (2.) Requiritur ut hæc indicia duobus testibus ad minimum probentur habilibus, fide dignis & juratis. Nonnunquâm etiam inhabilibus & infamibus propter penuriam, in torturâ tamen testimonium obtinentibus creditur. Per torturam enim defectus testis purgatur, adeò ut fidem faciat contra reum, licet aliàs sine torturâ non probaret secundum Comun. DD. sententiam, de quâ testatur *Godelm. de Mag. L.3. c.8.* *Quando recensita indicia prabeant indicium ad turtuoam? I. Cum fama precedat. 2. Cum per duos probentur estes.*

c. 8. n. 17. 27. 28. Hi testes si de actibus magicis & incantatoriis, quos recensuimus, sagæ visu perceptis, aut conjurationibus & invocationibus diabolicis auribus haustis deponant, horum testimonium sufficit ad ream torturæ subjiciendam, ut propria ad ream condemnandam accedat confessio. *arg. l. 8. §. 1. ib. velut. certis indiciis adducti &c. C. de quæst. l. 1. §. 1. ff. de Quæstion. ib. ut sola confessio rei deesse videatur.*

Indiciorũ minus urgentium seu levium.

§. IX. Dixi paulò supra §. 5. indicia ad torturam esse vel *urgentia* vel *minus urgentia*, de urgentibus jam dictum. *Minus urgentia seu levia* indicia sunt, quæ quidem per se ad torturam non sufficiunt, si tamen cum unô urgente, vel plura leviora concurrunt, maximam præsumtionem, & pro ratione circumstantiarum indicium ad torturam gignunt. Atque inter ea referuntur (1.) NOTÆ seu STIGMATA (*de quib. quadam supra cap. 3. qu. 2. §. 5. prælibavi*) à Diabolô abditis locis, vel sub palpebris, labiis, axillis, humeris, vel in sede imâ, fœminis quandoque in mammis aut muliebribus locis, impressa, certam quandam formam, aut vestigii leporis, aut bufonis pedis, aliquando araneæ, vel catelli, gliris aut alterius habentia. *Bodin. Lib. 4. c. 4. p. m. 369. Godelm. L. 3. c. 3. n. 26. Dana. in dialog. de sortiar.* Ne autem de quâvis citatrice in corpore Reæ inventâ, judicium suum Judex contra Ream præcipet, quia naturaliter absque ullò crimine fieri potest, ut ex ulcere vel aliunde alicui inuratur cicatrix similis his stigmatibus quæ circumferuntur de sagis, proprietates & qualitates hasce tres, quas habere debet stigma à diabolô mulieribus sagis aut aliis Maleficis inditum, observet oportet. *Primò* illa pars corporis, in quâ stigma est, debet esse insensibilis: *Secundò* debet esse impenetrabilis, & *Tertiò* sangvinem, si perforetur, emittere non debet. Hinc fit, ut, si acu perforetur, non sentiatur dolor, non appareat sangvis, nec penetratio intus fieri possit, duritie quâdam resistente penetrationi. Quod ab experientiâ deducit *Joh. Jacob. Speidel. in Specul*

Primum. Notæ seu stigmata in corporibus Lamiar.

Forma stigmatum.

Proprietates tres habere debet stigma Sagar.

Specul. Jur. in voc. heren §. sexto quemadmodum Deus; in fin. Secundum has igitur qualitates, notas, si quæ in fœminis suspectis conspiciantur, explorabit, summâ tamen cautione adhibitâ, ne, cum Judicis acu vel pugiunculô jubent stigma pungi, striges hoc animadvertant; solent enim cum advertunt fingere, se vehementer hôc cruciari *Delr. L. 5. Sect. 4. §. 28.* Quamobrem Judices, si stigma tale inquirere volunt, prius strigum oculos obtegant, ac tum simulent, quasi pungant; Quod si sagæ nihilominus humeros contrahant, ac, tanquam pungerentur, se dolores sentire fingant, tum, ex hoc solô suspicionem augeri, & indicium torturæ cum aliis præberi, nemo opinor facile negabit. *Gœhaus. in process. de Sag. Tit. 2. in concl. p. m. 112.*

Quomodo notæ acu pungi debent.

(2.) LACHRYMÆ, quas, si dum torquentur, nullas emittunt. Nam censent DD. quidam, inter quos est *Paul. Chirland. de sortileg. quæst. 9. n. 3.* & Sprengerus inquisitores, sagas lachrymari non posse, nec ab unicâ quidem sese potuisse lachrymas exprimere, tametsi gemere suspirareque videantur, & omni conatu lacrhymari conentur. Quamobrem horum sententiâ persvasus Bodinus *L. 4. c. 1. p. m. 324.* statuit, præsumtionem validissimam inde oriri, quia fœmina tempestivè & impestivè lacrymas & suspiria jaculatur. Verùm ab hoc experimento defectus lachrymarum, incerta admodum venefícii indicia hauriuntur. Tum quia contrariâ experientia docet, esse quasdam adeò duras & succas mulieres, ut licet durissimis eas pœnis efficias, lachrymulam, exprimere non possis. Pumiceos occulos habeo, non queo lacrumam exorare ut expuant unam modò, & genus nostrum semper siccoculum fuit, *aut ille apud Plaut. in Pseud. Act. 1. Scen. 1. v. 73.* Tum, quia nonnunquàm ipsa doloris magnitudo lachrymas desiccat & plane tollit, uti Psamenito, penes quem domestica mala lacrymis erant majora. Ex his rationibus simul adspernanda venit & illorum opinio, qui è lachrymis sagarum signum pœnitentiæ & impœnitentiæ eliciunt. Dicit enim Ghirlandus

2dum Lachryma.

Incertum à lachrymis petitur indicium Ratia prior.

Posterior.

Ex lachrymis signum pœnitentia elucir.

landus *dict. loc.* ad cognoscendum, an verè vel fictè pœniteant sagæ, advertendum est oculos ipsarum, an in fletu & gemitu hujusmodi emittant lachrymas, quas si non emittunt, nulla adest contritio cordis, sed omnia simulatè fiunt. Audivisse enim à Theologo optimo, & excellentissimo Canonistâ, quod Lachrymæ ipsæ sint signa manifesta veræ & internæ pœnitentiæ *arg. cap. Petrus & cap. Lachrymæ Dist. 1. de Pœnitent.* Verum nec inde certum signum pœnitentiæ erit petendum, cùm pœnitenti pro se & contra se loquenti sit credendum. Imò videntur sæpius quidam ubertim flere confitentes exiguô dolere tacti. Et alii multò gravius affecti & icti profundius, nec unam lachrymam emittere. *Delrio disquis. Mag. Lib. 6. cap. 1. sect. 3. §. in contritione procuranda in fin.* (3.) Huc referunt DRACONEM VOLANTEM.

3tium Draco volans.

De quô sciendum, illum, si alicujus ædificiis incubat, neutiquam indicium ad torturam facere, propter incertitudinem Draconum; Unum enim genus draconum est naturale, alterum præternaturale & diabolicum.

Duplex Draconum genus. Naturale.

Naturale, draconum volantium genus, definientibus physicis, est meteorum ignitum infimæ regionis aëreæ, quod culminibus ædificiorum plerumque incubat tectorumque fenestris, ita, ut videatur velle se immittere. Et hoc ex causis naturalibus fit, cùm aër circa ædes sit temperatior & calidior, ad quem propter cognationem facilius tendit hoc meteoron.

Præternaturale,

Præternaturale draconum genus est, quando diabolus, se in formam draconis volantis jam definiti transformans, aut ei se immiscens, promissi conjuratis suis dati memor, varia ad vitam trahendam necessaria, aliis surripit, & suis affert.

Incertum indicium ex dracone oritur.

Hinc incertum & indicium ex hâc incubatione draconis nascitur, licet immiscuerit se ei dæmon: *Partim,* cùm uti dictum, ex causis physicis ortum habere possit, nec oculorum sagacitas lusus dæmonum & naturæ exactè discernere valeat; *Partim,* cum uti experientia quotidiana docet, diabolus formam draconis

volantis

volantis induens, piorum & bonæ hominum ædes involet, & cibarius repletus evolet. Ex hac igitur solâ draconis incubatione, si contra inhabitatorem ædium statim inquirerent, & ad torturam procederent Judices, summam iniquitatem, cum damnô famæ irreparabili domini ædium conjunctam, committerent, & illusionibus dæmonum à tramite Justitiæ ad innocentum & innoxiorum condemnationem mirum quantum deflecterent. Exinde tamen minimè negaverim, posse Judici justam suboriri suspicionem contra talium ædium incolas, ad eos secreto observandos & notandos. Si nimirum tale phasma appareat solitô sæpius & quasi ad certas ædes ordinariè, inusitatô tempore, quô natura non operatur meteora, & præter ea concurrant alia indicia. *vid. de his Remig. in sua demonolatr. L. 1. c. 4. & Keckerm. in Physic. L. 6. c. 4.* Ubi exemplum affert de anno 1603. Quod lodices soli expositæ zur Ohr in pagô quôdam Dantiscanô sub meridiem à dracone sint sublatæ. Ubi & signum ponit, quod sagæ loco eô collocent, quô se in domum vult immittere, nempe lac modicè calefactum, & formulam adjuratoriam, quam nescio an proferam, proferam tamen cùm nihil impietatis redoleat.

Draco sæpius apparens suspicionem gignit contra inhabitatores.

Exempel draconis lodices furentes.

Ich beschwere dich Alff / Alff /
Der du Augen hast wie ein Kalff /
Einen Rücken wie ein Teigtrog /
Weise mir deines Herrn Hoff / &c.

(4.) Inter minus urgentia indicia numerari & hoc solet à D. D. Proba sagarum per aquam frigidam, quàm, cùm à *Godelmanno Lib. 3. cap. 4. Delr. disquis. Mag. Lib. c. 4. quæst. 5. sect. 1. 2. 3. & ex his Germ. Gœhaus. in process. contra Sag. Quæst. 1. per tot.* & aliis satis ex professô discussam invenerim, nolo hic prolixus esse. Ne tamen penitus quid istius ignoretur, modum saltim imponendi in aquam frigidam, & usum istius impositionis proponam. Modus imponendi obser-

4tum Prob. Sagarum per aquam frigidam.

Modus in a-

quam imponendi qualis?

observatur talis. Quando fœminæ famâ vel aliarum depositione suspectæ habitæ extra urbem deducebantur, ita, ut dextræ manus pollex, sinistri pedis magno digito, sinistræ verò manus pollex, dextri pedis magno digito esset funiculo alligatus. Atque si hôc constrictæ modô non submergebantur, sed anseris aut anatis more supernatabant, pro sagis habebantur, & ex hoc indiciô tormentis de suo maleficio interrogabantur: Si verò sub aquam inferantur sagæ, insontes judicari & dimitti solebant; Causam verò levitatis Sagarum ex mente Scribonii *in philolog. de natura Sagar.* relativè non approbativè reddit Magnificus Dn. Præses, Præceptor meus æternum colendus *in notis privatim mihi cum aliis communicatis, ad Magnifici Dni. D. Strauchii Differtat. Justin. Diss. 29. th. 24. ad verb. aquam frigidam,* hanc (1.) Quia putant vi & energiâ satanica sagarum corporis induci levitatem, sublatâ gravitate, & diabolum necessarium supernationi afflare aërem, spirituque suô, ne pessum eant, sustinere (2.) Esse antipatiam inter sagas & aquam, quæ idcircò sagas intra suum alveum recipere recusat, quod aquâ Sacri Baptismatis turpiter sint abusæ. Quas rationes, *ad quas Respondet Godelm. & Delr. dict. loc.* tanquam physicorum præceptis & scripturæ sacræ hâc de re tacenti, contrarias, meritò rejicimus. *Usum* hujus probæ quod attinet, extra omnem dubitationis aleam positum est, illam tanquam rem illicitam, esse penitus condemnandam & rejiciendam; (1.) Quia diabolicâ invidiâ & instinctu est inventa & excogitata. (2.) Quod tentetur Deus, & sic committatur peccatum mortale *per text. in cap. monomachiam. 2. q. 4. & c. fin. de purg. vulg.* (3.) Quod multi innocentes hâc ratione condemnationem incurrere queant. (4.) Quod neque in Dei, neque in Cæsaris Codice hæc proba approbata inveniatur *Damhouder in prax. Cr. cap. 43. num. 2. Joh. Borch. de feud. c. 7. num. 12.* & alii, quorum fundamentis innixæ omnes facultates Juridicæ in Academiis Germaniae hanc

Causæ levitatis sagarum.

Hæc proba rejicienda propter rationes quatuor.

In omnibus Facultatibus

hanc probam rejiciunt & improbant, *de quo testatur Godelm. dict. loc.* Nec in Germaniâ solùm in desuetudinem abiit hæc proba, sed & in Italiâ, Hispaniâ, in Franciâ & Belgiô vel nulli omninò, vel admodùm pauci Judicum, ut eorum ratio habenda non sit, eâ utuntur; quod testatum facit *Delr. Disquis. Mag. L. 4. c. 4. q. 5. sect. 2. §. inprimis quod.* Proinde cùm in totâ fermè Europâ, per aquam frigidam sagas probandi mos exoleverit; Non potest non fieri, quin solus Westphaliæ circulus, eô solô nomine, contumaciæ & superstitionis notam incurrat. Quod inveteratæ consuetudini, **dem alten Herkommen nach**/ (*uti eam in literis vocat insigne Doctus quidam Vir Westphaliæ nomine Civitatis N. ad sæpius laudatum Godelmannum Professorem in Academiâ Rosarum celebrem, datis, & operibus ejus insertis*) obstinato animô nimiùm quantum indulgeat, nec ab eâ tanquàm irrationabili dimoveri queat; cum tamen consuetudini, nisi prius ad rationis stateram sit expensa, locum dare Judex non debeat, *per l. express. 39. ff. d. LL. ubi: Quod non ratione introductum, sed errore primum, deinde consuetudine obtentum est, in aliis similibus non obtinet.* Sed Judices Westphaliæ hodienum fœminas, vel voluntariè ad aquam provocantes, vel invitas veneficii criminis suspectas aquæ tribus vicibus imponunt, in impositas & supernatantes concurrentibus aliis indiciis gravioribus pœnam ordinariam ignis vel extraordinariam relegationis perpetuæ, si rea nullis præter supernatationem sit gravata indiciis, statuunt. Quod ex multis Westphalicæ nationis Juris studiosis, amicis meis cognovi, qui aliquot vicibus ante tres vel quatuor annos ejusmodi aquæ probationibus, tam in viris quàm fœminis tentatis, ipsimet spectatores non absque risu interfuerunt. Ast ô triste & lachrymis potius, quàm cachinnô dignum spectaculum! quò Judices diabolicis superstitionibus, non secus ac ipsi magi, dementati fœminis non magis parcunt, quàm lupis, sed in innocentes juxta ac nocentes crudeliter sæviunt.

Juridicis Germaniæ hæc proba rejicitur, sed etiam in exteris regionibus.

Sola Westphalia superstitiosè huic probæ adhærescit.

Exempla recentiora probæ in Westphalia tentatæ.

Hæc proba non proficiscitur à virtute divinâ contra Johan. Albrecht. Westphali ex hac proba non desumunt indicium.

Neque enim istæ probationes proficiscuntur à virtute divinâ & causâ supernaturali i. e. ipsô Deô, quicquid etiam contendat Johan. Albrecht *in Disp. polit. de formâ Judicior. in Rep. rect. instituendâ Thes. 291. 292. & 293.* habita sub præsidio Conringii super æthera noti, *ubi acriter hanc probationem defendit.* Ipsi Westphaliæ Judices fatentur, ex istô sagas lavandi modô non desumi indicium, sed saltem ut eò melius ad confessionem adigantur Reæ, uti constat ex supra allegatis literis in verb. **Wiewohl meine Herren des Raths aus gedeutetem baden oder schwemmen kein indicium genommen/ allein daß die schuldigen etwas leichter zur Bekändtnüs bewogen.** Quasi non alia media extorquendi confessionem superessent, ut proinde confugiendum sit ad oraculum Dæmonis. Fieri enim facilè posset, ut Diabolus criminis hujus certissimè ream submergeret, innocentem verò sublevaret, ut Judices hac ratione ab inquisitione & condemnatione absterreret, ac ita in condemnando non sine enormi peccatô ludificaret. Cujusmodi exemplum ipsimet vidit & recenset Godelman, *L. 3. c. 6. n. 35. cum,* inquiens, *anno 1588. ex Borussia in Livoniam proficiscerer, invitavit me in viâ quidam prædives & opulentus Nobilis in suam arcem. Hic cùm veneficam sequente die, propter enormia delicta, quæ suâ magicâ & diabolicâ arte commiserat, jam ad ignem condemnasset. Quæsivi num illam quoque prius in aquam more solitô conjecisset, ad experiendum utrum rea esset, eâ negante, monui, ut id tentaret, (volui enim eâ ratione inquirere, num hæc exploratio per aquam frigidam vera esset, nec ne.) Sed ecce postquam venefica à carnifice in aquam gelidam colligatis artubus fuit projecta, statim submersa fuit. Is posteà,* pergens, *ad me scripsit, se cum sex veneficis captivis idem tentasse, & omnes fuisse submersas, & in fine literarum scribit: Jam demum tibi credo, signum hoc falsum, diabolicum & furiosum esse, & magistratum incautum decipere posse,* hæc Godelm.

Experimentum Godelm. hujus probæ falsæ reperta.

§. IX.

§. IX. Ast ne tuum B. L. per plures indiciorum ambages in legendo studium fatigem, TORTURAM ipsam jam aggredior; quæ, ut ab initiô moneam, nihil aliud est, quàm corporis cruciatus, ad eruendam veritatem repertus *Gilhaus. Arb. Cr. cap. 6. part. 7. n. 2.* Torturæ gradus vulgò numerantur quinque, qui tamen ad tres de Jure Sax. commodè referri possunt. *Primus* gradus torturæ est *Territio*, quæ vel est *verbalis*, scil. ut carnifici liceat inquisito vestimenta detrahere, denudare, ad scalam deducere, & ad torturam instrumenta pertinentia ostendere: Vel *realis*, quando præter minas carnifex leviuscula tormenta, qualia sunt forcipes digitorum, die Daumenstöcke/ adhibet. *Secundus* gradus torturæ est, & denotatur per verba Scabinatui Jenens. in concipiendis sententiis solemnia: Ziemlicher massen oder Weise/ quando Carnifici scalæ subjicere inquisitum cum violentâ expansione membrorum licet. Ubi in hoc gradu loco scalæ peculiaris modus torquendi sagas est, daß sie in den Bock gespannet werden. *Magn. Dn. Bechman. in Com. ad ff. Tit. de quæst. n. 10. Obs. pract. 3.* *Tertius* torturæ gradus est, quando locô verborum ziemlicher massen in sententiis hæc reperiuntur verba: So mag der Scharffrichter den Inquisiten nebenst andern vorgemeldeten Peinligkeiten/ auch mit dem Feuer als angezündeten Schwefel und Pech auch andern gewöhnlichen scharffen Mitteln/ augreiffen; Ita tamen ne inquisitus damnum vitæ sentiat. *Sic Responsum in Scab. Jenens. m. Jan. anno 1656. fuisse refert Magn. Dn. D. Bechman. dict. loc.*

Tortura definitio.

Tortura gradus.

Primus.

Secundus.

Tertius.

Ex his tribus torturæ gradibus permittitur arbitrio æqui boni ac prudentis Judicis, quem eligere conveniat, juxta conditionem & qualitatem suspicionis personæ, plus aut minus, frequenter aut rarò, durius seu diutius, prouti vult *Const. Carol. V. art. 58.* cui concordat *l. 7. ff. de quæstion.* ubi Ulpianus: *Quæstionis modum magis est Judices arbitrari oportere, itaque quæstionem habere oportet, ut salvus sit reus vel innocentia*

Judex ex his gradibus pro conditione rerum eligat quem velit.

tiæ vel supplicio. Ac licet primus & secundus torturæ gradus in aliis criminibus sit frequentissimus, & in forô Saxon. maximè observetur; rarius verò tertius adjudicetur: In Atrocissimis tamen & exceptis criminibus, inter quæ ob suam atrocitatem & nostrum sagarum crimen rectè connumeratur, ad tertium quoque torturæ gradum judex descendere non modo non prohibetur: *B. Dn. Haban. in Obs. ad Par. Wesenb. ad ff. Tit. de quæst. n. 2. in fin.* sed potius per *l. 8. ff. de quæstion.* jubetur his verbis. *Cùm capitalia & atrociora maleficia non aliter explorari & investigari possunt, quàm per reorum quæstiones: Efficacissimas eas esse ad requirendam veritatem existimo & habendas censeo.* Interim tamen, quamvis in his atrocioribus & exceptis criminibus, acerrima & major quàm in aliis tortura sit habenda, *Clarus quæst. 64. n. 32. Farin. quæst. 38. n. 34. & seq. & Alii.* Non tamen omni humanitatis sepositâ ratione Judicem nova & exquisitissima tormenta reas cruciandi excogitare decet; sed & in his exceptis & atrocioribus delictis in torquendo ipsi servandus est stylus & loci consuetudo, quam excedere facilè non debet, prout multoties dixere scriptores *Clar. Innocent. Mascard. Farin. & quos citat Gœhaus. in dict. process. Tit. 3. p. m. 160.* Ubi simul tormen insomniæ à Delrione *L. 5. Sect. 9. p. m. 737.* tanquam tutissimum, quoad mulieres honestiores approbatum, rejectum volumus, quia reis facile morbos infligit, & insomnium facile ad insaniam reos adigit, unde, quid confiteantur, ipsi nesciunt. Multò minus Judex indiscriminatim Lamiis, ejusdem licet sint musæ amulæ, pari rigore torturam decernat, & quasi eundem calceum omni pedi inducere laboret; sed eam imponat, & ejus gravitatem vel remittat, vel acuat, prout delicti gravitas, vel levitas, indiciorum qualitas, num scil. levia aut urgentia sint, an plura vel unicum; Item qualitas personæ torquendæ, an sit robusta, fortis, debilis, delicata, an minor an major, an senex an juvenis, an sana an infirma, an timida an versuta, & similia,

In hoc crimine etiam ad tertium gradum devenire potest Judex.

Judex Solita tormenta excedere non debet.

Tormentum insomniæ rejicitur.

Tortura cum discrimine est adhibenda.

milia, efflagitare videtur. Quæ omnia, ut eò melius Judex expendere queat elegans monitum Farinacii *Quæst. Cr. 37. n. 145.* ipsis est inculcandum, *Quando Judex*, inquientis, *aliquem torquet, debet esse præsens torturæ, & benè semper videre reum, quomodo se habeat, & an deficiat, nec ne, & si videt, illum deficientem, debet statim mandare illum deponi, alias si hanc non adhibuerit diligentiam, positôque reô in torturâ, vel abeat, vel ad alias circumstantias divertendo, ibidem edat forsan, & bibat, ac quòd pejus est, ludat, prout vidi plures judices hæc & similia facere reum relinquendo, vel solum, vel manibus custodum, ut plurimum crudelium & indiscretorum, tortusque ob id deficiens in tormentis moriatur: Non crederem hunc judicem immunem à pœnâ saltem extraordinariâ pro modô culpæ, ex eô, quod non assistit torturæ, prout assistere debet.*

Judex adsistere torturæ debet.

§. X. Hæc in genere de torturâ erant præmonenda. De personis, quæ in hôc veneficii crimine possint torqueri, nunc videamus. Me non monente notum erit, personas quasdam (1) ob defectum Judicii & intellectus, (2) ob debilitatem corporis, (3) ob dignitatem, in aliis delictis non exceptis à torturâ exemtas & immunes esse. In exceptis autem delictis, quale & nostrum est, delinquentes in paucis admodum casibus immunitate gaudent. Nam (1) Impuberes, si sunt minores XIV annis, licet torqueri nequeant, *per l. de minore 10. in pr. ff. de quæst. & l. 1. §. impuber. 33. ff. ad SCtum Silan.* attamen cùm & in hoc crimine doli capaces sint *l. 4. §. 26. ff. de doli mal. & met. except. l. 111. de R. J. & aliis tex.* terreri possunt, etiam territione reali, appositis nim. forcipibus ad constringendos pollices, possunt denudari, ligari & ad eqvuleum duci, non tamen imponi *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 118. n. 14.* Si verò sunt minores XXV. annis, ingressi saltem XIV. annum torquendi sunt, sed mitius, quàm majores, idque ob rationem, quia in criminibus ætatis suffragiô minores non juvantur *l. 1. l. 2. C. si advers. delict. & l. si. ex causa. 9. §. 2. ff. de minorib.*

Personæ torquendæ.

In Crim. veneficii à torturâ quomodo sunt immunes & quomodo non.

1. Impuberes.

 (2.) Ob

2. Senes. (2.) Ob debilitatem corporis in hôc crimine non sunt immunes senes, viri & fœminæ, modò non ætate defecti sint, & maximam virium corporis ac mentis partem propter senectutem emiserint. Quô casu nihilominus ad investigandam veritatem, ad exemplum impuberum terreri possunt, adhibitis quandoque instrumentis ad constringendos pollices vulgo Daumenstöcke. Neque tutum esset ait *Carpz. dict. loc. n. 39.* generaliter affirmare, à tormentis excusari senes, cùm hâc ratione sæpènumerô versuti senes, præsertim mulieres veneficæ impunitatem assequerentur contra *l. 51. §. 1. vers. quod si quis. ff. ad L. Aquil.* Idem & de cæteris morbosis & debilibus dicendum, qui moderatè torqueri aut terreri possunt, modò absit mortis omne periculum. Semper autem in hoc crimine excepto à torturâ, imò & territione excipiendæ sunt fœminæ prægnantes, propter favorem partus, per *expressam l. 3. ff. de Pœn.* dummodò per obstetrices & medicos juratos de prægnantiâ constet. Atque tunc differenda tortura, donec pepererint, atque post partum 40. dies præterierint. (3.) Ob dignitatem tandem nullus planè in hoc excepto crimine respectus habetur, sed in illo omnes privilegio suo, quo aliàs gaudent, spoliantur, atque Generosi, Nobiles, Doctores, Licentiati, Milites, Clerici, & Senatores indistinctim torturæ subjici possunt, *per l. 7. C. de Malef. & Math. Carpz. Pr. Cr. P. 3. L. 118. n. 87.* Quod si tamen contingit, quod obiter monendum, ut Doctor sit torquendus, prius titulus Doctoralis ei adimitur, ab eo, qui gradum contulit scil. Decano. Idem etiam de Pastore dicendum, qui antequàm torquendus vel puniendus venit, exuitur ipsi vestitus pastoralis die Harskappe inconsistoriis. *Magnificus Dn. Præses in discursu suô aureô super Dissert. Magnifici Dn. D. Strauchii Diss. ult. Th. 26. p. m. 452.* Quæcunque autem de Viris diximus, illud etiam procul dubio obtinet in uxoribus eorum, quæ sese in hoc nefando veneficii crimine à torturâ propter dignitatem maritorum liberare

Fœminæ prægnantes à torturâ immunes.

Ob dignitatem in hoc crimine à torturâ excusatur nemo.

Nec fœminæ ob dignitatem maritorum.

berare

berare non possunt. Ordinem inter complices personas torquendas servandum quod concernit, Judex ab eâ personâ incipiat, quæ timidior esse creditur, vel teneræ ætatis videtur, ex quâ facillimè veritas exsculpi potest *per l. 1. §. 2. ff. de Quæstion.* Sic si mater & filia in hoc crimine concurrant, priori loco filia ad quæstionem est trahenda in conspectu matris, quia præsumitur mater videns filiam cruciari, ultrò veritatem dictura, *vid. Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 24. n. 13. & aliquot. seqq.*

Filia ante matrem est torquenda.

§. XI. Tempus quando institui debet tortura, ab arbitrio judicis dependet, qui etiam die feriato cultuique divino destinato, quod peculiare est in hoc crimine, eam exequi non prohibetur *per l. pen. C. de feriis.* Uti communiter in aliis delictis, ita & in hoc Reus vel Rea, quando comedit, non debet torqueri, sed Judex expectare tenetur per octo, quinque aut sex horas, quibus digestio perficitur, & post lapsum harum stomachus aliam cœnam requirit, ne scil. vertatur torquendô stomachus & vomendô patiatur, & sic non possit examinari. Hinc plerumque tempore nocturnô aut matutinô, tum, quod concoctiô jam ab officiô desiit, tum etiam ne forsan per ejulationem Rearum aliis molestia creetur, tortura institui consuevit. *Carpz. dict. loc.* Modus quoque in torturâ adhibendus est, ne per integram noctem Reæ cruciatibus lacerentur, sed & in atrocissimis his delictis ultra unius horæ aut paulò amplius spacium, in chordâ teneri non debent, uti cautum est per Pontif. Pauli III. Bullam LVIII. *Delr. Lib. 5. Sect. I. p. m. 737. & in Appendic. 2. Quæst. 27. p. m. 886.*

Non tamen statim post cœnam.

Tempore nocturnô torquentur.

Quamdiu torqueri debent veneficæ.

§. XII. Judex ante actum torturæ, qui totus ab ejus arbitriô & moderatione dependet, ita tamen, ut semper à leviori initium fiat, qui deinde Carnifici instrumenta & modum torquendi pro qualitate delicti ac personæ præscribit; *Primò*, diligenter Ream iterum inducat verbis ac rationibus, spe dubiâ additâ, quod forte non damnetur ad mortem, si spontè confiteatur, ne veritatem celet, sed Deo det gloriam.

Ante torturæ actum Judex

Nam

Iterum Ream de veritate interpellet.

Nam ejusmodi admonitiones sæpe disponere solent Ream ad veritatem eruendam, ut sponte in terram spuentes, quasi in faciem Diaboli dicant: faciam quod justum erit, & consequenter crimina sua confiteantur. *Delr. Lib. 5. Sect. 9. Secundò*, cùm sæpe compertum sit, Lamias sortem silentii, vel in cute absconditam habere, quæ artificiô Diaboli ex corde infantis nondum baptizati violenterque necati componi creditur, cui tanta vis inest, ut veneficæ iis utentes, omnis sensus expertes in torturâ reddantur, planè impassibiles fiant, nihilque fateri possint, sed sæpies in tormentis ridere, aut in utramvis aurem dormire deprehendantur. *Bodin. de Mag. dæmon. Lib. 4. cap. 1. Godelm. L. 3. cap. 10. Delr. dict. loc.* Rectè suadent Inquisitores, in hôc crimine Reis capillos capitis & barbæ, imò & per totum corpus, etiam partibus secretioribus; si fœminæ sint à fœminis, si viri à viris, abradi debere, non eâ intentione, ut per rasuram robur corporis, & animi fortitudo pereat exemplô Simsonis, quod esset magicum & superstitiosum; sed eô animô, ut per rasuram maleficium taciturnitatis, foraminibus corporis insertum & latens, removeatur.

Propter maleficium taciturnitatis.

Lamiarum capilli sunt abradendi in totô corpore.

40. *Sagæ abrasis pilis confessæ sunt.*

Quod etiam fecit Cumanus Inquisitor, qui anno 1485. unam & quadraginta sagas incinerari curavit, quæ omnes abrasis pilis, mutatis vestibus, absque ullâ quæstione violentâ, confessæ fuerunt *Delr. dict. loc.* Quantum quoque prosit ista rasura, inter alia, exemplô Venficæ Brugensis lectu dignissimô, sed propter prolixitatem nunc à me omittendô, cujus ipse testis oculatus & Judex fuit, confirmat Jodoc. Damhouderius *in Prax. Rer. Cr. cap. 37. num. 21.* Ubi inter radendum reperta fuit pergamena locis mulieribus secretioribus inserta, cui inscripta fuerunt aliquot peregrina vocabula Dæmonum, crucibus aliquot inter se distincta. *Tertio* observet Judex, cum & stygia cohors, Diabolô inspirante, dicta Scripturæ S. turpiter ad dolores, ut putant, avertendos, non sine blasphemia abutantur; quorum quædam inserere, non ut impietatis providen-

Propter metum recitationis Script. S. dictorum.

videndi ansam præbeam, religioni mihi non duco. Godelman. *de Mag. & Veneficis L. 3. cap. 10. n. 39.* dicit solere Reos reasve pronunciare verba *Psalm. 44. Eructavit cor meum verbum bonum, veritatem nunquam dicam Regi.* Item *Luc. 4. Jesus autem transiens per medium illorum ibat, nos non comminuetis.* Ex eo exempla recenset non pauca Reorum, qui horum dictorum ope dolores fugare conati fuerunt. Wierus *de præstig. dæmon. Lib. 5. cap. 12. p. m. 546.* Hipp. de Marsil. *in Pr. Cr. §. Nunc videndum n. 25. sub fin.* auctor est, solere reos reasve maximè dum ligantur submissâ voce verba Passionis Dni nostri Jesu Christi recitare hæc, quæ incipiunt ibi : *Quem quæritis, Jesum Nazarenum? Si ergo me quæritis, sinite hos abire :* & sequentia usque ad verba : *inclinatô capite emisit spiritum.* atque his dictis pronunciatis dormire solere veneficas in torturâ, & nihil sentire. Quidam etiam ne dolores sentiant solent pronunciare hos versus :

(Dicta Sacr. S. quænam?)

Imparibus meritis tria pendent corpora ramis,
Dismas & Gestas in mediô est divina potestas :
Dismas damnatur, Gestas ad astra levatur.

His superstitionibus ut Judices, licet non nesciant verbis non inesse tantam vim, obvient, hanc cautelam tradit idem Hipp. de Marsil. *dict. loc.* ut, si suspicio est, reas talia verba submissâ voce precari, dum ad torturam ligantur, harum verba interrumpant subinde interrogandô eas de aliquô. *Quartum* est, quod ante torturam observari meretur : Ut ipsi quoque Judices à superstitionibus, quantum possunt, caveant, neve cum viderint, veneficam propter sortem silentii frustra torqueri, ad dicta scripturæ itidem confugiant, atque ad eruendam veritatem pronuntient verba hæc : *Dominus labia mea aperiat, & os meum annunciabit veritatem.* Item : *Eructavit cor meum verbum bonum, dicam ego cuncta opera mea Regi.* Item *confundatur nequitia peccatoris, perdes omnes, qui loquuntur men-*

Judex subinde Reas aliquid interrogare debet.

Judices contrariis dictis scripturæ ad sortem silentii eximendam non utantur.

mendacium. Quæ dicta, inter remedia eliciendi veritatem à tortô licita, satis superstitiosè euumerantur à Paul. Ghirlandô *in tract. de Sortileg. q. 4. n. 14.* pari modo mihi suspecta videntur verba illa certa, quæ jactat. Hipp. de Marsiliis *in Pract. Cr.* §. *nunc videndum. n. 22. in fin.* per quæ in aurem rei pronunciata rumpunt omnes incantationes, & verum fateri coguntur, quoniam illa ipsa reticet, & tamen gloriatur, se per ea in examinandis reis pluries consecutum fuisse honotem.

Hipp. de Marsil. certa verba suspecta.

§. XIII. In ipsô torturæ actu, sed remissô, prouti vult *Const. Cr. art.* 58. aliàs enim, nisi remittatur tortura, confessioni fides non est habenda, *Carpz. Pr. Cr. P. 3. quæst. 124. n. 28.* cardo officii Judicis in eô vertitur, ut Ream interroget & examinet distinctè ad articulos inquisitionales, (*de quibus concipiendis consuli possunt Doctores à me* §. 2. *huj. cap. alleg.*) & quidem primùm principales, qui continent delictum ipsum; postmodùm, si delictum fuerit confessum, etiam circumstantias & qualitates delicti perpetratas quærat ex eâ, quod expresśè vult *Const. Cr. Car. V. art.* 54. *in verb.* Bekennet iemand Zauberey / soll man nach den Ursachen und Umständen / als obstehet / fragen / und das mehr / womit / wie und wann die Zauberey beschehen / mit was Worten und Wercken. So dann die gefragte Person anzeiget / daß sie etwas eingegraben / oder behalten hätte / daß zu solcher Zauberey dienstlich seyn solte / soll man darnach suchen / ob man solches finden könte. Wäre aber solches mit andern Dingen durch Worte und Wercke gethan / soll man dieselben auch ermessen / ob sie Zauberey auff ihnen tragen. So soll auch zu fragen seyn / von weme sie solche Zauberey gelernet / und wie sie daran kommen sey / ob sie auch solche Zauberey gegen mehr Personen gebrauchet / und gegen wen / was Schadens auch damit geschehen sey. Non sufficit autem de circumstantiis interrogare veneficam, sed inquirere diligenter debet Judex, utrum vera sint, quæ in torturâ dixit, exempl. gr. Si venefica fatetur, quod homines & jumenta sua magicâ arte interfecerit, Judex diligenter inquirere, & eò loci, ubi delictum commissum

In ipsô tortura actu Rea examinari non debet.

de circumstantiis omnibus.

Inquirere debet judex, an vera sint circumstantia.

missum mittere debet, utrum verum sit. Cùm vel unica circumstantia Ream privet vitâ, aut mortis pœnâ liberet *per dict. Const. Cr. art.* 54. Quod si verò falsa deprehendatur in circumstantiis crimini adjectis, rursus potest torqueri, cùm ex mendaciô & falsô denuò suspecta reddatur *l. unius.* 18. *§. testes 3. ff. de Quæstion. Const. Crim. art.* 55. ibi solche Unwarheit soll man dem Gefangenen fürhalten/ihn mit ernstlichen Worten darum straffen/ und mag ihn alsdann mit peinlicher Frage auch zum andernmahl angreiffen/damit er die angezeigten Umstände recht und mit der Warheit anzeige. Atque hæc omnia, quæ Rea in torturâ remissâ confitetur, cum qualitate & quantitate tormentorum adhibitorum, Notarius vel ejus locô Actuarius Judicii consignare, & cum omnibus circumstantiis propriisque verbis, wie sie ihr aus dem Munde fallen registrare debet. Idque propterea, ut aut Ream confessam, post quietem per unum diem & noctem concessam, rursus extra torturam confessionem in locô Judicii ratificantem tutò condemnare, aut diffessam & ex justâ causâ revocantem confessionem absolvere queat. *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 124. n.* 65.

Confessio registrari debet.

§. XIV. Quod si Venefica confessionem in hâc primâ torturâ factam revocet, seu id, quod semel confessa est, posteà rursus negaverit, repeti potest tortura per generaliter loquentes *L. 16. & 18. §. 1. ff. de Quæstion.* Fieri autem repetitio duobus aut ad summùm tribus diebus torturæ interjectis, quô terror & dolor præcedens resideat, & novus metus formidabilior efficiatur, ex variis causis in hôc maximè Veneficii crimine solet. *Prima* causa, cur ea, quæ jam torta iterum torturæ sit subjicienda, est, quando nova urgentia diversa, & prioribus evidentiora contra ream post torturam emergunt indicia. *Secunda* causa est, quando priores torturæ aut insufficientes, aut incompletæ fuerunt, nec debita instrumenta in eâ torquendâ sunt applicata, vel propter morbum supervenientem, vel quod viderit Judex, quod propter induratio-

Repetitio torturæ quando fieri debet.

Causæ cur repetenda tortura.

Prima causa, sunt Nova indicia

Secunda, In sufficientia tormentorum.

nem aut sortem silentii parùm vel nihil sit professurus. Quô casu à præsentis actu torturæ cessare, (ad acta tamen notando, quod animô torturam repetendi jam desistat) ac interjectis aliquot diebus illum continuare potest. Nam docet *Delrio Lib.* 5. *in Append.* 2. *quæst.* 29. *in f.* indurationem istam, sive naturalis sit, seu arte dæmonis *ut supra indicavi* procurata, exindeque natam taciturnitatem esse temporalem & non perpetuam; quia mutatur ex causis naturalibus, tam extrinsecis quam intrinsecis, ut homo modò velit tacere, modò nolit, modò facilius possit, modò difficilius se contineat. Dæmonem quoque non semper strigibus adsistere, sed aliquandò deserere, vel sponte suâ, vel Dei jussu. Inde etiam fieri, ut Judex meritò speret eam, quæ tunc indurata tacet, aliô tempore cuncta prolaturam. *Hæc Delr.* Et potest Judex hôc casu repetere torturam etiam nullis aliis indiciis supervenientibus *Menoch. Arb. Jud. L. cas.* 273. *n.* 4. *Tertia* causa repetitionis torturæ anteà plenè peractæ est, quando Rea complices, socias & participes veneficii, absque quibus hoc crimen raro aut nunquam committitur, ut supra dixi, nominare atque indicare recusat. Atque hæc causa, complices nempe resciscendi, tanti ponderis est, ut Reus vel Rea jam confessa & convicta, vel semel sufficienter torta; (licet alias confessi & convicti torturæ non subjici soleant, cùm metus sit, ne jam confessa crimina in torturâ negandô purgent, prouti fert naturâ torturæ, teste Hipp. de Marsil. *in Prax. Cr.* §. *nunc. videndum. n.* 26. & ita fiscô Jus suum intervertatur;) adhuc torturæ subjugari queat, citra præjudicium fisci, modò Judex ab initiô protestetur, se nō eô fine intendere Ream torquere, ut eam interoget super principali delicto, ac super iis, de quibus Rea est confessa & convicta, & sic sine præjudicio confessatorum & probatorum; sed tantùm ut veritatem resciscat, vel de aliis & separatis criminibus vel de sociis & complicibus aut receptatoribus. Hâc enim protestatione adhibitâ, licet vel centies

Maleficium taciturnitatis est temporale non perpetuum.

Tertia causa est ut complices veneficii detegantur.

Judex protestari debet de principali delictô non interrogando.

ties principale delictum, pro quo erat convictus, per torturam negando elidat, reum tamen reamve convictam punitioni ordinariæ neutiquam eximit. Atque hæc est communis Curiarum & Judiciorum praxis, quam laudant, *Gœhauſ. in proceſſ. contra Sag. Tit. 4. lit. L. & in Not. lit. F. Delr. Lib. 5. Sect. 9.* *Quartam* repetitionis torturæ cauſam præbet, quando Rea confesſionem in primâ quæſtione & torturâ editam, ad banchum Juris (quod ajunt) ratificare recuſat, ſed & planè negat, revocat, crimenque totum inficiatur, dicens, ſe dolore tormentorum ad falſa proferenda fuiſſe adactam, nec tamen probabiliter falſitatem confesſionis probans; *quod exigit Conſt. Cr. art.* 57. Tunc novis non ſupervenientibus indiciis, poteſt de novo torturæ ſubdi, ut in confesſione perſeveret, cùm ex hâc ipsâ varietate & inconſtantiâ indicium ad torturam locuples ſuboriatur. Alias enim, *uti reddit rationem elegantem* Hipp. de Marſil. *in Pr. Cr.* §. *quoniam n. 4. in med.* nisi Reus, nolens ratificare ſuam confesſionem, poſſet ad id cogi mediô torturæ, raro vel nunquam Rei punirentur, quia fatui eſſent, ſi ratificarent, poſtquàm ſcirent, non ratificandô ſalvos fieri, & ſic furca ſtaret in viduitate & delicta manerent impunita. Atque una ex his quatuor enumeratis cauſis, ſi contra Ream militat, ante omnia Judex æſtimet, & videat an Rea reiterata tormenta ſuſtinere valeat *l. 18. §. 1. ff. de quæſtion.* & ſi deprehenderit non ſatis robuſtam ream, ut corpus in tormentis perdurare posſit, quia perſona adeò debilis ſit, ut vel enormiter lædi, vel non in tormentis posſit, à repetitione, etiamſi nova indicia emerſerint, abſtineat, & locô torturæ atrocis, poteſt ream vel leniter torqueri, vel ſaltim terreri jubere. Secundâ igitur vice torta ſaga, ſi in negatione perſtiterit nec indicia nova, ob quæ denuò decerni posſit tortura, ſufficientia ſupervenerint, quoniam primam confesſionem per ſecundam perpeſſam purgavit, non poteſt tertiâ vice torqueri, ſed ex præſumtionibus adverſus tortam nihil-

Quarta [est] confesſionis factæ in judicii locô negatio.

Repetitionis tortura utilitas.

In repetitione ad corpus torquendæ maximè reſpiciendum.

Saga ſecunda vice torta abſque aliis indiciis non poteſt tertiô torqueri.

sed propter scandalum relegatur.

nihilominus in residuô manentibus, relegatio propter scandalum vitandum Reæ dictatur. *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 125. n. 78.* Ubi Rsô Scabb. Lips. hanc firmat sententiam hisce formalibus: So hat wegen der dritten Tortur / weil die vorigen indicia in der anderweit ausgestandenen scharffen Frage purgiret worden seyn / nichts beständiges erkant werden mögen. Sie wird aber wohl gestalten Sachen nach / über die zum andern mahl erlittene Tortur / weil gleichwohl vermuthlich / daß es der Vettel vom Teuffel muß angethan seyn worden / daß durch die Marter und Pein von Ihr nunmehr zum andernmahl nichts hat bracht werden können / und damit man Ihr aus diesen Landen loß werde/und die Leute zu Gillenberg für sie weiter sich nichts zu befahren/des Landes ewig billich verwiesen/ V. R. W.

In atrocissimis delictis tertia tortura decernitur per Const. Elect. Sax. 9.

§. XV. Quod si verò contra Sagam, quæ secundâ vice torta & ad banchum Juris ducta confessionem factam negavit aut revocavit, urgentissima & nova indicia pugnent, tunc tertiâ vice ad torturam pertrahi potest, quoniam sagarum crimen inter atrocissima delicta refertur, in quibus tertiâ vice torturâm repetendi, non verò ultrà, facultatem concessit Illustriss. Elector Saxon. D. Augustus *in Const. 9.* cujus ipsissima verba habet *Carpz. Pr. Cr. P. 3. Q. 125. n. 34. 35. 36. 37.* In hâc tertiâ torurâ, Saga, si sicut in primâ iterum crimen confitetur, & post torturam confessionem legitimô modô ratificat, omninô sententia est executioni mandanda. Si verò saga se nullatenus tormentis vinci patiatur (*sicut sunt, qui, licet non ore proferant, cum illô insigni nebulone Sartore fure, apud Marsil., qui in torturâ fatebatur crimina, sed post eam interrogatus cuncta negabat, sentiunt; melius esse millies torqueri in brachiis quam semel in gulâ, quia multos reperiri licet Chirurgos, qui norunt sua in loca reponere & captare ossa brachiorum, nec unum, qui norit reaptare gulam:* sed aut secundâ vel tertiâ vice sufficienter torta in negatione constanter perseveret, aut in tertiâ torturâ iterum confitetur, sicut in prioribus fecit, sed post eam rursus neget, nō potest quartâ vice torqueri, sed & penitus absolvenda, quia cuncta indicia priora purgavit, satiusque

Tertiâ vice torta nihil si confitetur saga, absolvenda est.

ſatiusque eſt nocentem abſolvi, quàm innocentem damnari *l. abſentem* 5. *in pr. ff. de Pœn.* quin & torturæ ſæpius repetitæ non minor cruciatus eſt re ipsâ, quâm cujuslibet pœnæ capitalis *Weſenb. in Par. Tit. de Quæſtion. n. 12. in fin.* Caſus tamen ſunt, quibus non planè abſolvitur Rea, ſed extraordinariâ, puta relegationis, pœnâ coercetur: Si nimirum magis præſumtionibus gravata eſt, aut poſt tertiam torturam indicia ſupervenìant nova, *Carpz. dict. loc. n. 73.* aut ſilentium non ſit naturale, ſed ſaga diaboli ope indurata fuerit, uti apparet *ex proxim. alleg. Lipſ. Reſp.*

Caſus ſunt, quib. non planè abſolvitur, ſed relegatur.

§. XVI. Non rarò contingit, quòd Lamiæ in torturâ confeſſionem factam extra locum torturæ rurſus interrogatæ eam quidem confirment & ratificent, ſed in ipsâ demum ſententiæ capitalis executione, aut vor offentlichem gehegten peinlichen Halßgerichte/ ad dolosè differendam diem impediendumque executionis proceſſum, confeſſiones revocent, inficientur, & planè negent. His fraudibus ut occurrant Judices, præſertim ſi metus revocationis in Reâ ſit, eam ſtatim poſt ſecundam vel tertiam torturam, in quâ crimen confeſſa fuit, exactô biduô vel triduô extra locum torturæ ductam præſentibus Scabinis, teſtibus & Notariô, iterum ſuper confeſſione factâ, interroget, quam ſi ratificat, redigitur Reæ confeſſio à Notariô in formam inſtrumenti publici, quod tantum operatur, ut Rea poſteà in executione confeſſionem criminis revocare nequeat, aut ſi de factô revocet, iſtâ revocatione non attentâ ſententia executioni mandetur, & ad ſupplicium Rea ducatur. Atque ſecundum hanc ſententiam non ſolùm pronunciare ſolent Scabini Lipſ. quod teſtatur *Carpz. Pr. Crim. P. 3. Qu. 62. n. 67. & ſeq.* ſed & Noſtri Jenenſes JCti, quod teſtatur Magnificus Dn. Præſes ad Carpzovii citatum locum (uſus enim ſum Ejus exemplari, cum aliis libris humaniſſimè mihi ex ſuâ refertâ neminique clausâ bibliothecâ communicatis) in margine notando: Illos aliquoties Lipſienſes in hac ſententiâ eſſe ſecutos.

Cùm Lamiæ ſæpe in executionis die revocent confeſſiones.

Judex ſuper confeſſionibus inſtrumentum à Notariô confici curet. Effectus inſtrumenti.

CAP. IX.

CAPUT IX.
sistens
Pœnas Lamiarum Promeritas.

§. I.

IN Lamiam convictam & confessam, sive convesio motu spontaneô, seu motu tormentorum sit facta, nullæ aliæ Judicis sunt partes, nisi ut condemnet, *l. qui sent. 16. C. de Pœn. l. ult. C. de Custod. Reor.* Condemnatio autem consistit in pœnarum inflictione, quæ epilogus est & extremus actus Processus Criminalis. *Jod. Damhouder. in Prax. Cr. cap. 152. in pr.* Nam supra *cap. 1. in quæstione præjudiciali* satis, ni fallor, contra quosdam lamiarum Patronos me obtinuisse spero, lamias non commiseratione, sed pœnis etiam durissimis dignas esse. Quali autem præcipuê pœnâ expianda sint Lamiarum crimina, prout ea *supr. cap. 3. per tot.* à me delineata sunt, operæ pretium erit, ut paulò inquiramus. Atque ut rem ab ovô, quòd ajunt, incipiamus, varias variarum Jurium pœnas evolventes ex iis maximè usitatas adhuc hodie in Europâ, nostro instituto applicabimus.

Condemnatio est epilogus processus Criminal.

Quid in hoc cap tractemus

§. II. Jure *divinô* nulla determinata in lamias est constituta pœna, sed in genere capitalis in eas lata est sententia hæc: Præstigiatricem ne sinas vivere. *Exod. 22. v. 18.* Nisi velis huc trahere, uti etiam à Magnis Theologis huc refertur, præceptum divinum *Levit. 20. v. 27.* ubi Deus præcepit, lapidibus obrui, pœnâ omnium crudelissimâ, viros ac mulieres, in quibus est spiritus pythonicus vel divinationis.

Pœna Sagarum de Iure Divinô est Lapidatio.

§. III. De Jure humanô *Canonicô* tolerabilis certè pœna huic grandi crimini imponitur. Nam si quis non bonô zelô, sed dolô malô & impiè confecit sortilegia, tunc si Clericus est, efficitur infamis, deponitur ab ordine sacrô, omnibus beneficiis privatur, & intruditur in monasterium ad perpetuam pœnitentiam agendam *c. si quis Episcopus. 5. c. 26. quæst. 5. ibique Gl.*

De Iure Canon. est,

vel privatio ordinis

Gl. Paul. Ghirl. de Sortil. Q. 11. n. 3. Si verò Laicus est, pro primâ vice excommunicatur, & ab Ecclesiâ removetur *c. 26. q. 5. c. si quis Episcopus. 5. c. aliquanti 6. sub fin. Ghir. dict. loc. n. 10.* Si verò semel monitus adhuc in eôdem proposito perseverando iterum commisit idem delictum, tunc si est vilis persona aut servus, debet publicè fustibus cædi, aut mitrâ vel aliis modis tanquàm infamis dehonestari. Si verò dignior est persona, vel relegari, vel perpetuo carceri mancipari debet. *c. contra idolor. 10. c. 26. quæst. 5. Ghirl. dict. loc. n. 3. & 10.*

vel excommunicatio

vel fustigatio.

vel relegatio.

vel carcer perpetuus.

§. IV. Jus humanum *Civile* paulò propius ad scopum collimat, quamvis non feriat, & venificia gravius punit, quia jura ipsa multùm abhorrent artem maleficam exercentes tanquam humani generis inimicos, *l. 7. C. de Malef. & Math.* non generalem solùm capitalem pœnam in eos stantuendo §. *Item L. Corn. de Sicar. 5. J. de P. Jud.* sed & speciales iis irrogando. Nam (1.) Veneficia, quæ *l. ex Senatus consulto 13. ff. ad L. Corn. de Sicar. & Venef.* mala sacrificia appellitat, exercentes viliores & humiliores capite puniebantur, aut bestiis subjiciebantur, *per l. nullus aruspex 3. §. 5. sub fin.* aut etiam in crucem agebantur, ut habet ex Pauli *5. sentent. 23.* §. *9.* Gothofredus in nor. ad *dict. l. 13. ff. ad L. Corn. de Sic. lit. P.* (2.) Magus, vel magicis carminibus adsuetus, qui maleficus vulgò dici solet, sit eqvuleo deditus, ungulisque sulcantibus latera perferat pœnas propriò dignas facinore, uti verba finalia sunt *l. etsi exsept. 7. C. de Malef. & Math.* (3.) Magicis utentes artibus feralis pestis absumere debet *per l. multi 6. in fin. C. de Malef. & Math.* Ubi per feralem pestem, nonnulli Interpretum dicunt, Imper. Constantinum in hâc leg. exaudiendum esse de feris bestiis, quasi malefici & præstigiatores feris bestiis sint objiciendi. Sed nos statuimus cum Dionys. Gothofredô *in not. ad dict. l. 6. lit. V.* Godelm. *L. 3. de Mag. & Venef. cap. 11. n. 19.* Gœhaus. *in process. contra Sagas Tit. 12. p. m. 817.* per verba *feralis pestis* ignis supplicium intelligi, quod Magi Diis manibus consecraren-

De Jure Civili veneficia exercentes,

vel bestiis objiciebantur,

vel cruciafigebantur.

vel equuleô torquebantur,

vel per feralem pestem absumebantur.

Quid per feralem pestem intelligatur.

craren-

crarentur? Ut quemadmodum in ferialibus pecudes absumebantur & ipsa cadavera; ita manibus consecrarentur, quos in carnibus suis invocassent. Hinc legitur apud Classicos Authores *ferale officium, ferales reliquiæ, feralis vestis, ignis feralis, lorus feralis, turba feralis.* Nec est, quod quis de istâ dubitet interpretatione, siquidem (4) *l. nullus aruspex. 3. in mod. C. hoc Tit.* disponit, quod Venefici, Sagæ, Magi, qui sub Aruspicibus comprehenduntur, cum confiscatione bonorum *concremandi* sint. Et insuper vivicomburii pœna aliàs in LL. Rom. non adeò infrequens, ut videre est *ex un. C. de Nil. aggerib. non rump. l. 28. §. 12. ff. de Pœn. l. 9. C. ubi causæ fiscal. l. un. C. de mulierib. quæ se propr. servis junxer. l. l. un. in f. C. de Rapt. l. 1. C. falś. monet.* & aliis.

vel concremabantur per l. 3. C. hoc Tit.

Ad exemplum l. 3. C. d. M. & M. hodie in Europâ comburuntur Sagæ.

§. V. Ad hujus legis 3. *C. de Malef. & Math.* de vivicomburiô maleficorum conceptæ exemplum hodie generali Europæ consuetudine, *de quâ testatur Delr. L. 5. Sect. 15. §. quoad ignis pœnam p. m. 784.* abrogatis Jure divinô, Canonicô aliisque Jur. Civil. constitutis pœnis, maleficas & sortilegas artes à dæmone edoctæ sagæ, lamiæ & aliæ incantatrices, quæ pactô expressô tacitôve diabolo sese devoverunt, vivæ exuruntur. *Just. Meier. in Coll. Argent. T. ff. ad L. Cornel. de Sicar. & Venef. §. 23. n. 8.* Idque potissimum propter sanctionem Criminal. Car. V. *art. 109.* ubi: So iemand den Leuten durch Zauberey Schaden oder Nachtheil zufüget/ soll man ihm straffen von Leben zum Tode/ und man soll solche Straffe mit den Feuer thun. Wo aber iemand Zauberey gebraucht/ und damit niemand Schaden gethan hätte/ soll sonst gestrafft werden/ nach Gelegenheit der Sache/ darinnen die Urtheiler Raths gebrauchen sollen / wie von Rath zu suchen hernach geschrieben stehet/ Ubi verba finalia, nach Gelegenheit der Sachen/ mihi non videntur otiosa, sed eum sustinere sensum, ut Judex pro qualitate causæ pœnam irrogare possit. Et verò potissima qualitas ac circumstantia criminis lamiarum est, in quam inquirere Judex posthabitis omnibus tenetur: An veneficæ pactum cum diabolô vel expressum vel tacitum inierint, Deum ab-

De Jure Canonico, eadem ignis pœna obtinet.

Intellectus verborum: nach Gelegenheit der Sachen.

abjurarint, se diabolo mancipârint, & cum impurô spiritû sodomiam exercuerint; Planè non est ambigendum, quin D. Carolus V. ad has quoque circumstantias respexerit, atque eo casu, quo nim. nullum damnum maleficio datum fuerit, pro quantitate & qualitate facti pœnam irrogari jusserit. Ex quo haut obscurè colligitur: cùm in hoc crimine respectu harum circumstantiarum tanta delicti quantitas plures, quarum singulæ in capitale delictum abeunt, appareant, etiam ex mente ipsius Imperatoris ultimum, ignis nimirum supplicium, non minùs, quàm si damnum aliquod datum fuisset irrogari. *Georg. Schulz. in Synops. Inst. Tit. de Publ. Judic. lit. S. p. m. 709. Petr. Theodor. in Coll. Cr. Disp. 7. th. 6. lit. C. in med.*

Carol. V. omninò respiciens ad pactum pœnam ignis dictavit.

§. VI. Hujus criminis circumstantiarum pondera rectâ reputantes viâ Juris Sax. Conditores, quosvis incantatores, magos, veneficos veneficasque, etiamsi nemini damnum dederint, in craticulâ igneis flammis concremari sanxerunt. *per text.* Land-Recht *Lib. 2. art. 13. ib.* Welcher Christen Mann oder Weib ungläubig ist/ oder mit Zauberey umbgehet/ oder mit Vergifftung/ und der überwunden wird/ die soll man auff einer Horden brennen. Quem textum Interpretes Juris Sax. *Constit. Sax. tom. 2. Part. 4. qu. 7. n. 2. & seqq.* ita accipiunt, ut, si Magi pactum cum diabolô expressum vel tacitum inierint, Deum abjuraverint, venerem cum diabolô exercuerint, tunc indistinctè, sive nocuerint & damna intulerint, sive non, igne concremari debeant. Quorum sententiam est amplexus D. Augustus Elector Saxon. summi olim juris sui Sax. defensor ac protector, ne forsan controversia amplius de hâc interpretatione moveretur, in Novellis suis *part. 4. Const. 2.* saluberrimè sanxit; Daß/ so iemand in Vergessung seines Christlichen Glaubens/ mit dem Teuffel Verbündnis auffrichtet/ umbgehet oder zu schaffen hat/ dieselbige Person/ ob sie gleich mit Zauberey niemandes Schaden zugefüget/ mit dem Feuer vom Leben zum Tode gericht und gestrafft werden soll. Quod si autem pactum expressum cum diabolô non intercesserit, damnum tamen sive magnum sive exiguum datum fuerit mitior pœna, gladii

Jure Sax. Saga propter pactum cum diab. est concremanda.

Absque pactô expressô Lamia, si damnũ dederit, gladiô punitur.

gladii puta, veneficis imponitur in verb. *ejusdem Const.* Da aber ausserhalb solcher Verbündnissen iemandes mit Zauberey Schaden thut/derselbe sey groß oder klein/ so soll der Zauberer / Mann / oder Weibes Person / mit dem Schwerdt gestraffet werden.

Lamiæ propter solum pactum absque nocumentô datô concremantur

§. VII. Visis variorum Jurium pœnis, ratio ordinis nunc postulat, ut eas, quas usum Germaniæ adhuc hodie tenere diximus, Lamiis nostris ex operibus supra *cap. 3.* per aliquot quæstiones descriptis, applicemus. De Pactô igitur primo loco videndum erit, ac dicimus Lamias solius pacti expressi nomine, cum diabolô initi, quamvis nemini nocuerint, ignis supplicio afficiendas esse, juxta *proximè allegat. Novel. Elect. & alios DD. Delr. disquis. Mag. L. 5. sect. 16. p. m. 775. Bodin. de Mag. Dæmon. Lib. 4. cap. 5. Carpz. Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 13. & seqq. Berlich. Part. 4. Concl. 5. n. 36. 37. 38. & 47.* Et quamvis hæc ignis pœna nimis rigida, & æquo durior tam imbecilli sexui esse videatur Godelmanno *Lib. 3. c. 11. n. 32. & 33.* Johan. Franc. de Ponzinibus *in tr. de Lamiis n. 45. & seqq.* Fichardo *Cons. 124. quæst. 3. vol. 2.* Ludovicô Gilhaus. *in Arb. Cr. cap. 3. Tit. 17.* Harprechto *ad Tit. J. de Publ. Jud. n. 306. & mult. seqq.* Besoldo *vol. 2. con. 82. p. m. 337. & aliis quos citant*, ut propterea in mitiorem partem, de Lamiis, quæ fatentur, sese cum Diabolô fœdus iniisse, fustigandis, relegandis aut aliâ pœna pecuniariâ mulctandis, inclinent: Ista tamen pœna non potest non justissima ac delicto satis proportionata dici, si pacti hujus immanitatem ad veri judicii lancem pendamus. Quid enim abominabilius, quid flagitiosius, quid magis blasphemum & detestandum in Creatorem & Salvatorem committi potest, quàm ab eô divortium facere, ipsius clientelam & clementiam ejurare, ejusque merita immensa pro ludibriô habere, & Sacramenta Ecclesiastica pedibus conculcare? Contra verò infestissimo destructori generis humani sese totum mancipare, eum adorare, ipsique sacrificia, propriorum infantum cruore carneve permixta, offerre, & hostem cœlestis

Pœna ignis in fœminis non est nimis rigida & æquô durior.

Detestatio pacti cum diabolô.

lestis

lestis ac terrestris exercitus se declarare? Sanè cùm lex divina istos sceleratissimos homines morte è populò suo extirpatos velit, cur nos, hâc delictorum frequentia dubitemus Dei voluntatem eâ supplicii severitate exequi, quam summa sceleris immanitas reposcit: Et cæteris hominibus, ne præcipiti lapsu spe aut ostentatione luxuriarum, in dæmonis tendiculas ruant, incussâ formidine supplicii exemplum statuere. Intuitu igitur tam variorum peccatorum enormissimorum ex hoc pactô propullulantium justitiæ neutiquam repugnat, nec ab humanitate alienum est, incinerari ejusmodi mundi καθάρματα, quò iram Dei, Lamiarum impietate offensi, ultionemque nobis superventuram amoliamur. Quod certe non fieret, si extraordinariâ pœnâ relegationis aut fustigationis coercerentur. Quin ejusmodi mitiori pœna, dæmone instigatore, ad crudeliora scelera in perniciem generis humani magis magisque incitarentur.

Justitiæ non repugnat cremari sagas.

§. IX. Eadem ignis pœna manet lamias, præter pactum, quod cum Diabolô habent, si nocuerint, sive pluvias, grandines, fulgura excitando, *de quib. super. cap. 3. Quæst. 4.* per expressam Sanctionem Carol. V. art. 109. *præcedenti §. 5. allegatam.* Si verò se Diabolo non dediderunt & manciparunt, jumentis tamen nocuerint magicis artibus, ac damnum intulerint, tunc non pœna ignis, sed fustigatione cum perpetuâ relegatione puniri debent, modò damnum jumentis datum non sit tanti valoris, ut furto æquiparetur, tunc enim pœnâ furum tenentur & capite puniuntur Lamiæ. *Berlich. P. 4. Concl. 5. n. 34.* Hominibus autem si Lamiæ, pacto cum Diabolô non implicatæ, artibus magicis damnum sive magnum sive modicum dent, non igne, sed gladiô sunt puniendæ. Quæ pœna gladii ad illos illasve extenditur, qui ligulas, *de quib. supr. cap. 3. Quæst. 4. §. 4. mentio est facta,* nectunt aut nodare cœperint, & in factô deprehenduntur, licet res ludicra videatur, magni tamen momenti est, cùm per eam effectus impediatur ma-

Præter pactum, si nocuerint sagæ, etiam sunt cremandæ.

Absque pacto si dederint, fustigantur aut gladio puniuntur.

Hominibus nocentes gladii pœna afficiuntur.

Pœna nodationis ligulæ.

matrimonii *Bodin. de Mag. Dæmon. L. 4. c. 5. in med. p. m. 396. ubi sex elegantes hujus rei rationes reddit.* Huc referri potest, si saga absque fœdere cum Diabolô incantamentis ad alterius amorem capessendum utitur, licet à nonnullis, quasi tales non incidant in pœnas sortilegorum, excusentur, tam in forô Saxon. quàm aliis in locis, gladiô puniuntur: Tum *per tex. l. eorum scientia 4. post pr. C. de Malef. & Math.* ubi quidem gladii pœna expressa non reperitur; dubitandum tamen minimè est, quin eàdem sit afficienda saga pœnâ, quâ illi, qui contra salutem hominum aliquid moliri, aut pudicos animos ad libidinem deflexisse deteguntur, qui capite plectuntur *per §. Item lex Cornel. de sicariis 5. J. de P. J.* Tum etiam, quia plus quàm manifestum est, eorum, qui pharmaca amoris hauriunt, corpus mirè affici, animumque ad insaniam sæpe adigi. Tum quia in ejusmodi incantationibus amatoriis ut plurimùm sacræ hostiæ adhibentur, dæmones invocantur, & alia remedia superstitiosa fidei Christianæ repugnantia usurpantur. *Ghirl. de Sortil. Quæst. 3. n. 16. & 17. & Q. 11. n. 7.* Ad incantationem amoris referunt DD. si quæ Juvenem è longinquis terris in caprô advehi curat, da eine den Jungen-Gesellen auf dem Bocke holen lässet/quô casu, si nocitum fuerit adolescenti, gladiô, si ei nullum damnum illatum fuerit, fustigatione punitur. *Magnif. Dn. D. Bechm. in Comment. suo ad ff. Tit. ad L. Corn. de sicar. & venef. Obs. pract. 20.*

Pœna dantis maleficium amoris est gladius.

Incommoda ex amatoriis incantamentis.

Pœna earum die die Jungen Gesellen auf den Bocke holen lassen.

§. IX. Superiori *cap. 3. qu. 4. §. 10.* dixi incantationes ad bonum finem directas Jure Civili tolerari: Jure Canonicô verò minimè. Si quis ergo deprehenditur uti ejusmodi artibus, sive ad morbos curandos, tempestates avertendas, sive ad quodcunque velit, non quidem ordinariâ, sed extraordinariâ saltem, puta carcere, vel aliâ pœnâ coercetur. Petr. Heigius cuidam mulieri pluvias ac tempestates in bonum finem avertenti pœnam extraordinariam impositam fuisse, testatur *quæst. 39. n. 74.* Dicit tamen Petr. Theodoricus *in Coll. Crim. Disp. 7. th. 6.*

Incantationibus ad bonum finem utentes extraordinariâ pœna afficiuntur.

th.6. lit.G. in fin. pro salute hominum incantationibus utentes nullam corporis pœnam sustinere debere, pronunciasse Scabinos Lipsienses, ejusmodi saltem hominibus, præcedente severissimâ hujus abusus damnatione, & taxatione per Ministros Ecclesiæ factâ, pœnitentiam imponentes, *Coler. decis. 180. n.10.* Quod si verò utens magicis artibus ad curandum alterum clarâ voce diabolum invocaverit, aut submissa voce in terram prostratus magistrum parvum (ut vocant) oraverit, tunc in eum intrepidè pœnam capitalem, nempe ignis decerni posse, demonstrat Bodinus *de Mag. dæmon. L.4. c.5. in med. p. m.394.*

§. X. In superioribus *cap.3. Quæst.5.* de conventibus diabolicis pluribus egi, & demonstravi, sagas sæpius à diabolô in Montem Bructerorum deferri. Et tunc, etiamsi prorsus nemini nocuerint, modò de istorum visitatione certò constet, atque Lamia pactô cum diabolo initô ad eos invisendos sit adstricta, ignis supplicium effugere minime possunt *Carpz. Pr. Cr. P.1. Q.49. n.23. Petr. Theodor. in Coll. Cr. dict. Disp.7. th.6. lit. C.* ubi à Jenensib. secundum hanc sententiam responsum fuisse refert, cujus formalia hæc sunt: **daß sie / weil sie mit dem Teffel Verlöbnüß angerichtet / ümgangen und zuschaffen gehabt / auch alle Wallpers-Tage die Täntze besuchet / mit Feuer vom Leben zum Tode zu richten.** Dixi, si pactô sit adstricta lamia, absq; hòc enim pactô ejusmodi conventus visitantem fœminam fortè seductam, aut curiositate, bonô tamen Zelô motam, sicut sæpiùs factum suprà indicavi *ex Ghirlando & aliis*, à pœnâ prorsus immunem judico.

Pœna conventus diabolic. visitantium est ignis.

Absque pacto visitans conventus non punitur.

§. XI. Lamias concubitum cum dæmonibus celebrare demonstratum dedi in prioribus *dict. cap.3. Quæst.6. per tot.* Hoc loco venit excutienda pœna, quâ propter talem concubitum sint mactandæ Lamiæ. Dicimus autem illas intuitu solius sodomiæ, etiamsi diabolo expresso pacto sese nondum mancipârint, quæ tamen rarò separatim adsunt, Vulcano conse-

Pœna concubitus cum dæmone.

Propter solam sodomiam sine pactô saga

crari

sunt concremandæ.

crari debere. Ex eâ maximè ratione, quia lege Dei, *Levit. cap. 20. v. 10.* qui cum jumento coierit, & *eôd. cap.* 31. sodomiam commiserit, & *v. 10.* adulterium patraverit, necari jubetur. Jam verò tanto detestabilior est spurcities sagarum, quanto deterior est is, cui succumbunt. Nam cùm sint conjugatæ, adhuc versantur in continuo quasi concubinatu cum dæmonibus, & sic non tantum contra sexum, neque tantum extra speciem peccant, sed & extra genus, quod detestabilius & pessimum omnium carnalium peccatorum est *Delr. L. 5. Sect. 7. p. m. 776.* Hinc non est mirum, tam atroci delictum atrocem pœnam esse adinventam & sancitam per *Ordin. Cr. Car. V. art. 116. & Constit. Elect. in verb.* umbgehet/ oder zu schaffen hat: secundum quam sententiam Responderunt Scabb. Lips. mens. Febr. aõ. 1604. in verb: so möchte sie von wegen solcher mit dem Teuffel gehabten Gemeinschafft auch begangenen und bekanten unmenschlichen Unzucht/ mit dem Feuer vom Leben zum Tode gestrafft werden. Hinc talis commixtio satanica sagarum, (quæ etiam cum diabolô, si Bodino credimus, *L. 4. c. 5. p. m. 382.* rem habent, etiam dum Maritis accumbunt) si forsan contingat, eas ob prægnantem aliquam rationem ad mortis supplicium non deposci, dissolvit matrimonium, nec pars innocens potest cogi ad ulteriorem cohabitationem. *Carpz. in Jurispr. forens. P. 4. Const. 2. Def. 4.*

Commixtio satanica solvit matrimonium.

Unum crimen Lamiarum rarò absque alterô est.

Refellitur opinio eorum, qui sexum fœmineum à pœna ignis excusatum cupiunt

§. XII. Si ergo unumquodque, ut demonstratum, Lamiarum crimen separatim sumtum mortem meretur: Et verò compertum est, rarò unum absque alterô esse, & sagas, quæ cum diabolô expressè pepigerunt, reas omnium istorum scelerum ferè, aut certè, plurimorum esse; *Bodin. de Mag. dæmon. L. 4. c. p. m. 382.* Aut nimis audaci ingenii calumniâ ludificant leges divinas & humanas: Aut parùm tectô studiô Lamiis patrocinandi flagrant Isti omnes, qui sexum fœmineum deplorandum, & à pœnâ ignis rigorosâ excusandum esse, contra

1. memoratarum legum tenorem, statuunt prætexentes (1)

La-

Lamiarum senectutem ac decrepitam ætatem; quasi semper lamiæ essent vetulæ, & quasi profectioris ætatis fœminæ essent meliores, quas ego quidē ob diuturnius diabolicæ artis exercitium, & inveteratam in ipsis malitiam, eò duriori esse subjugandas suppliciô judico, quòd diutius in ministeriô Satanæ versatæ fuerunt. (2) Paupertatē, quia ejusmodi mulieres sæpe domi nec frustum panis, nec obulum, quô se suosq; sustentare possint, habent, atque harum tristitiæ & curis, si quas sentit, quibuscunq; modis promittendô insidiatur diabolus. Quasi verò paupertas ullibi in jure à delictis excusaret, ac non alia vitam tolerandi remedia superessent, quàm profugium ad Castra hostis infensissimi satanæ, (3) Multitudinem liberorum, quibus alendis non sufficientes sagæ, dæmonis adferentis è cellariis & culinis aliorum cibaria & potum auxilium implorare sunt coactæ. Quasi verò lex Civilis parentibus multitudine liberorum oppressis non aliô modô succurat, & iis permittat, liberos suos vendere *l. 1. & tot. T. C. de Parent. qui filios suos distrax.*

2. *propter paupertatem.*

3. *propter multitudinem liberorum.*

§. XIII. Hactenus de rigore pœnarum, nunc de mitigatione earum agendum erit. Mitigatur autem pœna ignis, vel ob pœnitentiam, vel ob spontaneam confessionem. (1.) Ob ætatem minorennem, licet aliàs in castigandis delictis nullus sit veniæ locus, *l. 1. C. si advers. delict. l. auxilium 37. ff. de Minorib.* Nihilominus tamen à rigore legum oportere aliquid resecari, præsertim si circumstantiæ id exposcunt, ac ætati Infantili capitalem hujus criminis pœnam remittendam, & ejus locô castigationem virgis factam cum informatione in pietate sincerâ substituendam esse DD. communiter statuunt. Sic Facultas Juridic. Rintelensis, uti ab Herm. Gœhaus. *in process. contra Sagas quæst. 17.* accepi, Puellæ cuidam novem ad decem annorum, quo maleficium à matre novercâ edocta, aliquoties cum Magistellô suô consueverat, ac cum matre nocturnos conventus visitaverat, spe emendationis, pœnam virgarum dictavit hisce formalib. Was das Mägdlein betreffen thut / obwohl aus

Mitigatio pœnæ ordinariæ fit.

1. *Ob Ætatem minorennem.*

Exempl. puellæ 9. annorum cui à Facult. Rintelensi dicta fuit castigatio virgarum.

aus den Actis offenbahr / daß sie ihren Leib dem Teuffel zu der allerschändlichsten Boßheit prostituiret und ergeben/so befindet sich gleichwol aus Erwegung der Unbständen/daß sie durch ihre Stieffmutter zu diesem Handel angeführet/und solches zu verschwigen bedräuet worden / sie auch nicht mehr als 9. oder 10. Jahr alt. Dahero ist sie/ in Betrachtung solcher Umständen/und zuvoraus wegen ihrer Jugend/pœnâ extraordinariâ zu straffen und zu streichen/und ihrer schweren Sünden/durch die Prediger zu erinnern / und darauff redlichen Anverwandten oder andern ehrbahren Leuten zu befehlen/die das Mägdlein in beten und Christlichen Catechismo unterrichten/und in stetiger Auffsicht und harter disciplin bey sich behalten mögen/und währe zu Wiederbringung und Besserung des Mägdleins nicht undienstlich/daß/wann die Straffe des Feuers an ihrer Lehrmeisterin der Stieffmutter vollnstrecket würde / man sie zugleich hinaus führen/dē suppplicio zu schauen/und in den Gedanckē liesse/ als solte sie mit gleicher Straffe beleget werden/damit hierdurch die Erkentnüß ihrer Mißhandlung desto tieffer eingebildet / und sie ihr Lebtage desto grössern Abscheu ob solchen Sünden trüge/und wann solches verrichtet/könte alsdann das Mägdlein mit gemeldter pœnâ extraordinariâ beleget/und sie obgesetzter Massen andern befohlen werden / v. r. w. Quod si autem puellæ puberem ætatem excesserint, diabolo se devoverint, ac rem cum eô habuerint, nihilominus ordinaria ignis pœna locum habet, uti in tali casu Responderunt JCti Jenens. mens. Aug. anno 1609. Qui puellæ cuidam 16. annos nondum egressæ, quæ ad persuasionem sceleratissimæ matris malificæ â teneris statim annis, anno ætatis 10. & 6. mense se diabolo, in formâ venusti juvenis comparenti, acceptô arrhæ loco thalerô, Deo abnegando, devoverat, & posteà ultra sexennium cum dæmone non solùm cum eô nefandissimâ libidine sæpius utendo, sed & synagogas diabolicas visitando, commercium habuerat, nullô tamen damnô dato ignis supplicium simpliciter per sententiam imposuerunt hisce verbis: Daß sie wegen Vergessung ihres Christlichen Glaubens / und daß sie mit dem Teuffel Verbündnüß angerichtet / umgangen und zu schaffen gehabt / auch alle Wallpers-Tage die Täntze besuchet / mit dem Feuer vom Leben zum Tode zu richten. *Petr. Theod. in Coll. Cr. 7. th. 7. lit. C. in fin.*

Puellæ cuidam 16. annos habenti pœna ignis ordinaria imposita.

§. XIV.

§.XIV. (2.) Ob pœnitentiam & spontaneam confessionem quando Lamiis pœna ignis venit mitiganda, videndum cum Bodinô: *de Mag. dæmon. L. 4. c. 5. p. m. 406.* An sagæ accusatæ & à Judice præventæ maleficia fateantur, & pœnitentiam agant: An verò nec accusatæ nec præventæ à Judice, à maleficiô desistant, & pœniteant. Priori casu, nec pœna ignis Lamiis mitiganda est, multô minus remittenda, sed Rea præcisè ignis suppliciô punienda est; Aliàs enim quivis reus cujusvis delicti accusatus & incarceratus pœnam adminimum ordinariam effugere posset. Nam si homicidam, etsi resipuerit, jubemur morte affigere, cur eandem effugiat Magus vel Saga millies sceleratior. At posteriori casu, si lamiæ nondum accusatæ vel incarceratæ veram agunt pœnitentiam, à fœdere cum diabolô initô recedendo, pœna ignis ordinaria mitigari, in ejusque locum pœna mitior; nempe gladii, substitui potest. *Carpz. Pr. Cr. P. 1. Q. 49. n. 79.* ubi in consimili ferme casu, quo Lamia nondum incarcerata vel accusatâ recedendo à pactô cum diabolo initô pœnitentiam fegerat, Responsum Scabin. Lipsiens. refert his verb: Hat E. S. in scharffer Frage bekandt und ausgesaget/ daß sie Georgt Heidemans Pferde und Viehe/ desgleichen Johan Ackermannen ein Kalb und braun Pferd durch Zauberey getödtet/ und wäre von Gott dem HErren abgefallen / mit dem Teuffel ein Verbündnüß gemacht / gebuhlet und vielfältige Gemeinschafft/ nach fernern Inhalt ihrer Aussage/ gehabt. Sie hätte aber sieder den gehaltenen Tantz in der Walburgs Nacht des 85. Jahres ihren Buhlen / Strauß genant/ abgeschaffet/ demselben entsaget / und sich zu Gott wieder bekehret; So bleibet sie mit der ordentlichen Straffe des Feuers verschonet/ sie wird aber gleichwohl von wegen ihrer Verbrechung mit dem Schwerdt vom Leben zum Tode billich gestrafft/ V. R. W. Sæpius quoq; Lamiæ seriâ pœnitudine ductæ Deum ex animô invocantes, à Magistratu, qui mitigandi jus habet, precibus impetrant, ut non vivæ, cùm facilè lenta mors ob magnos cruciatus in blasphemias ac desperationem Reas adigat *Godelm. de Mag. Lib. 3. cap. 11. n. 2.* igni, sed prius vel strangulatæ, prævocatæ

2. Mitigantur pœna ob Poenitentiam & spontaneam confessionem. Distinctio.

Magistratus, intuitu poenitentiæ, non raro sagas priusquam rogo imponi-

tur, decollari aut strangulari jubet.

catæ aut decollatæ in rogum mortuæ projiciantur: Cujus executionis ipse spectator in patriâ meâ adfui. Quibusdam in locis dicit Gœhaus. *in proc. contr. Sag. Tit. 14.* Lamiis, pœnitentibus, ne in desperationem agantur, pulvis tormentarius pectori illarum appenditur, cujus concussione subito extinguntur. Impœnitentes autem, & in crimine pertinaces sagæ, absque subsidiô non immeritò cremantur, cùm cesset ratio, cur pœna legibus decreta mitigari debeat. *Gœhaus.*

Pulvis tormentarius quibusdam locis sagis appenditur.

An saga in carcere mortua sit sepelienda?

§. XVI. Non rarò accidere solet, ut mors lamiæ incarceratæ Executioni publicæ antevertat. Quô casu advertendum: An saga sufficienter convicta & confessa in vinculis mortua reperiatur? Priori casu, cùm quisque præsumatur bonus, qui non probatur malus, captiva vel ægritudine, vel debilitate aut incommoditatibus carceris mortua esse putatur, sepultura non est deneganda cadaveri: Sed Judex in talem non legitimè confessam aut convictam sæviens, peccat mortaliter, & actione injuriarum conveniri à defunctæ propinquis potest. Quia autem hoc exceptum crimen est, utpote cujus atrocitas morte non finitur, sed contra mortuum in eô procedi potest, monet Delrio: *Disquis. Mag. Lib. 5. Sect. 19.* ut Judex cum protestatione sepulturam concedat, quod velit litem cœptam contra mortuam prosequi, seu agendô, in locis, ubi bona confiscantur, ad bonorum confiscationem, aut saltem memoriæ damnationem, & ut corpus sepultum post condemnationem possit extrahi, & ossa comburi Delr. *dict. loc.* Posteriori verò casu, si ex indubitatis indiciis sufficienter convicta est, & præsumtio contra sagam militat, illam ex conscientiâ sceleris sibi ipsi, aut diabolum violentas intulisse manus, vestigiaq; ejus rei in cadavere si deprehenduntur, non debet sepulturæ tradi, sed rogo imponi. Sicut in contingentiâ facti pronunciatum refert Georg. Godelman. *de Mag. & Venef. Lib. 3. cap. 11. n. 24.* hisce formalibus: N. Zauberer bekandt und ausgesagt/daß er mit Zauberey seines Nachbahren Haußfrau und Kind ums Leben

Post condemnationem mortua reperta lamia conscientiâ sceleris mortem sibi ipsi conscivisse putatur, & crematur.

Leben gebracht/und er solches genugsam ist überzeugt/und hernacher mit dem umgedreheten Halß im Gefängnüs todt gefunden worden. Demnach erkennen und sprechen wir N. darauff vor recht/daß der todte Cörper/nach dem er für das öffentliche peinliche Halßgerichte fürgestellet/ zur Wahlstatt geführet/und daselbst andern zum Abscheu verbrand werden möge/ Von Rechts Wegen.

Nunc pedem quoque in processu sisto criminali. De Bonis Lamiarum relictis quæ dici prolixè ultimò nunc locô potuissent,

—— —— spatiis exclusus iniquis
Prætereo, atque aliis post me memoranda relinquens

Te aperti pectoris Lectorem, à sinistrâ, quantum confido interpretatione alienum, quæso, conatus nostros quales quales in tam spinosâ & abstrusâ Lamiarum materiâ, si forsan humani quid in eâ passus fuero, genuinô dente mordere parcas, memor, memoriam habere omnium & penitus in nullô peccare, divinitatis magis, quàm mortalitatis esse, *l.2.§.14.C.d.V.I.E.* Deum interim T. Opt. Max. qui hactenus ad fraudes & technas diaboli rudi minervâ depingendas elargitus est vires, supplicibus supplex veneror precibus, velit sub umbrâ alarum suarum à diaboli instrumentorum, Lamiarum læsione TE, omnesque Bonos una cum Domibus eorum sartos tectosque servare.

Decas Corollariorum de Bonis Lamiarum.

I. *LAmiæ ante executionem pœnæ pœnitentiam agentes testamentum de Bonis condere possunt.*

II. *Ante conversionem testamentum factum non valet, sed hæredes succedunt ab intestatô.*

III. *Lamiarum bona non sunt fisco applicanda, per Constit. Carol. V.* art. pen.

IV. *Sed hæredibus, tam descendentibus & ascendentibus, quàm collateralibus sunt relinquenda.*

V. *Nullus potest dari Juris textus speciatim in Crimine Veneficii confiscationem bonorum imperans.*

VI. *Casus* in l. 3. C. de Malef. & Math. *de Magô in Insulam deportandô* post ademtionem bonorum, *est specialis.*

VII. *Hodie ex conscientiâ criminis & metu condemnationis sese interficientium Lamiarum Bona non publicantur.*

VIII. *Lamiarum hæredes, post perpessum Reæ ultimum supplicium, non tenentur ad sumtus refundendos à fiscô in processum Criminalem erogatos.*

IX. *Fiscus ob frequentiam hujus criminis, expensas in processum factas non solùm deducere potest, sed & privilegium habet aliis Creditoribus prius.*

X. *Hæredes ad damna à Matre hominibus data, è bonis relictis resarcianda, si petitur à parte læsâ, quatenus ad eos pervenit, obligantur.*

COlluvies anuum est, Lamiasque vocamus, Erinnys
Eructant stygiis faucibus ipsa suis.
Theologo, Physico, Themidos sacra jura secutis
Heu! quântas turbas impia turba ciet?
Scilicet id nobis sat vasta volumina monstrant,
Quæ crebrò Doctûm gnava caterva tulit.
Walburgeriades, Tua Dissertatio pandit,
Ecquid in horrendas jura sinant Lamias.
Hinc Tibi nunc laudes surgunt, numeraberis olim
Jure præeximios inter & ipse Viros.

In honorem Dn. Resp. J. U. C. Ami sui dilectissimi hæc adponebat

PRÆSES.

NOBI-

NOBILISSIMO

WALBURGERO, Sacrarum

legum cultori curiosissimo,

juveni ob singularem modestiam maximè commendabili,

de invidendis in stadio juridico progressibus

gratulatur,

FELICITER!

Gvernerus Rolfincius, Phil. & Med. D. Pract.

ac Chimiæ P. P. Academiæ Senior.

ES gnavus Themidos cultor, non esse quod audis,
WALLENBURGERE, negligis.
Fit tibi debitrix Dea, compensabit & amplo
cultum sui olim præmio.

Nobilissimo præclareq; docto Domino Michaeli

Paridi Walpurgero

Amico suo ex asse colendo

SIc erat in fatis; quum dogmata ferre togatas
Conaris doctis, quæ sacra saga cavet.
Ecce tuum comitatur honos scriptum: Dico, tandem
Evades sagis censor, id opto! Sagax.

Memoriam sui commendare voluit

Johannes Georgius Simon D.

Frag nicht ob Hexen seyn und eine solche Rotte/
Die stets dem Teuffel steht durch schaden zu gebothe/
Und braucht den Teuffel wohl/ der Teuffel braucht auch sie/
Wenn er wil Schaden thun dem Menschen und dem Vieh;
Der Teuffel ist ja selbst der Hexen Obermeister/
Der Hexen-Junckherrn seynd die Schadenfrohen Geister/
Ihr Wort ist/ wenn der Bock des Teuffels runde geht:
Beschädige/ trutz der/ die nicht nach Schaden steht.
Die Drachen-Huren sind des Teuffels Reichs-Vasallen/
Und können trefflich wohl mit ihrem Drachen stallen/
Wenn sie auf Brand und Mord und alle Büberey
Bedacht sind, Frage nicht/ ob eine Hexe sey?

Viel

Viel haben zwar das Wort der Teuffels-Brut geführet/
Und ihre Hexerey mit Kleister überschmieret/
Ob wär es nur ein Traum/ der keinen nie gesehrt/
Und sey erbarmens mehr/ als scharffer Straffe wehrt.

Was Traum? des Teuffels Schaum sind die verfluchten Leute/
Die sich Gott stellen ab und geben sich zur Beute/
Zum Dienst und Eigenthum den Zaubermeister hin/
Drey Heller sind der Lohn offt/ ist das nicht Gewinn?

Was darf man vor Beweiß? es reden selbst die Sachen/
Die manchen seine Haar zu berge stehend machen/
Wenn man von Hexen hört und sihet selber an/
Wenn sie verurtheilt sind und werden abgethan.

Wer sicher leben wil vor diesem Angst-Geschmeiße/
Der sehe zu/ daß er sich von der Sünde reisse/
Und nehme Gott zum Wall/ zur Burg/ zur Sicherheit/
Und weich aus dieser Burg nicht einer Haare breit.

Trutz Hexe schade dem/ der sich Gott hat zum Walle
Und fester Burg gemacht! Trutz deinem Hexen-Schalle/
Trutz deinem Mord-Gethön und Seegen-sprecherey!
Ein Frommer weiß/ daß Gott seyn Schutz und Seegen sey.

Drum kan ich euren Fleiß/ Herr Schwager/ billich loben/
Daß ihr mit dieser Schrifft zurücke habt geschoben/
Was man der Hexerey zum besten aufgesetzt/
Und sein Gewissen sich mit solcher Schrifft verletzt.

Ihr weiset euren Fleiß und unverdroßne Mühe/
Die ihr auf euer Recht gewendt habt spat und frühe/
Ihr weiset/ daß ihr seyd dem Menschen-Feinde feind/
Wer Hexen dient und weiß/ wird nicht seyn euer Freund.

Habt ferner euren Gott im Hertzen und vor Augen/
Und last das rechte Recht in eurem dienen taugen/
So hafft zur Straff an euch kein harter Hexen-Knall
Denn Gott ist euer Trutz/ Schutz/ Segen/ Burg und Wall.

Dieses eilfertigte seinem Vielgeehrten Herrn Schwager aus Bitte aus

M. JOHANN. CHRISTOPH. Müller/
Pastor in Willerstät.